



לקוטי תורה • פרשת בלק • מאמר 2

ביאור על פסוק מי מנה כו'

ביאור הפסוק "מי מנה [עפר יעקב]"



ל"מספרם" של ישראל יש שתי בחינות: כחול, שהוא מסוג הדברים הניתנים למנייה אך בפועל אי אפשר למנותו, כך הם העולמות הנבראים שמתחת למסך, שנעשים בלתי־נמנים ממש כאשר המצוות ממשיכות את כתר עליון אל מלכות, יחודא תתאה; וכעפר, שהוא גוש אחד שאינו שייך למספר כלל — "עפר יעקב", התורה ויחודא עילאה. שתי הבחינות נמשכות רק באמצעות ירידת הנשמה אל הגוף, שזיכוכו מתוך רצון שלמעלה מטעם ודעת מעלה אותה מ"אחד" ל"יחיד".

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית



/likuteitorah.com/he/likutei-torah/balak/2

הנקודה

ל"מספרם" של ישראל יש שתי בחינות: כחול, שהוא מסוג הדברים הניתנים למנייה אך בפועל אי אפשר למנותו, כך הם העולמות הנבראים שמתחת למסך, שנעשים בלתי־נמנים ממש כאשר המצוות ממשיכות את כתר עליון אל מלכות, יחודא תתאה; וכעפר, שהוא גוש אחד שאינו שייך למספר כלל – "עפר יעקב", התורה ויחודא עילאה. שתי הבחינות נמשכות רק באמצעות ירידת הנשמה אל הגוף, שזיכוכו מתוך רצון שלמעלה מטעם ודעת מעלה אותה מ"אחד" ל"יחיד".

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מבאר את דברי בלעם: "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל". חול מורכב מגרגרים שאפשר למנות, ואף על פי כן אי אפשר למנותו; עפר הוא גוש אחד, שאין המספר חל עליו. למעלה, העולמות הנבראים הם בבחינת "חול": מלכות דאצילות, הים העומד על גבי שוורי שלמה, נשאת נעלית ומרוממת, ולכן הנבראים נפרדים ומוגבלים; ואילו הקו של אור אין סוף המתלבש במלכות עושה אותם בלתי־נמנים. אצילות, המאוחדת כולה על ידי אור זה, היא בבחינת "עפר". ההתהוות של המוגבל מן הבלתי־מוגבל אפשרית מפני שה' כול יכול: הו"י הוא השמש ואלקים הוא המגן. שתי הבחינות נמשכות באמצעות ירידת הנשמה. הנשמות באות משם ב"ן, המעורב מטוב ורע, וידיעה לבדה אינה יכולה לבררן; הארה משם מ"ה, כתר עליון, מעניקה להן רצון שלמעלה מטעם ודעת. באמצעות התורה והמצוות, ובעיקר כשאדם פועל בניגוד לרצונו שלו לשם ה', הנשמה ממשיכה את כתר אל מלכות. כך ישראל נעשים בלתי־נמנים כשהם עושים את רצון ה', ובאמצעות התורה נמשך יחודא עילאה, והם עולים מ"אחד" ל"יחיד".

מבנה

- 1 חול ועפר: שתי בחינות של אי־מניין**
חול מורכב מגרגרים שאפשר למנות, ואף על פי כן הוא מעבר למניין; עפר הוא גוש אחד, שאינו שייך למספר כלל. שתי הבחינות קיימות למעלה, כפי שיתבאר בעניין הים של שלמה העומד על שנים עשר שוורים.
- 2 הים שעל גבי השוורים: מלכות והעם שלה**
הים הוא מלכות דאצילות, והשוורים הם מחנות המלאכים דבריא. מלכות זקוקה לעם נפרד, ולכן היא נשאת נעלית ומרוממת; זהו המסך שבין אצילות לעולמות התחתונים, כפי שמתואר בעץ חיים, ההופך את הנבראים לנפרדים וניתנים למניין. לעומת זאת, הקו של אור אין סוף המתלבש במלכות מעניק להם אי־מניין אמיתי.
- 3 הלחות מסתלקת: מדוע העולמות הם חול ואצילות היא עפר**
כמו שהים שואב את הלחות מן החוף ומשאיר חול, כך מלכות מעלה ממקום הבריא את "המים" של אור אין סוף, אף שהארה עדיין עוברת דרך המסך. באצילות הקו מאחד הכול, כמו אדמה לחה, ולכן המספר אינו חל שם.
- 4 כיצד הבלתי־נמנה יוצר מספר**
ה' אינו מוגבל על ידי הכרח; הוא כול יכול. חסדו נותן בלי גבול וגבורה שלו מסתירה: "שמש ומגן הו"י אלקים". כך המסך, ששורשו נעלה מאוד, מאפשר למספר לבוא ממה שלמעלה מן המספר, והארת הקו עושה את המספר בלתי־מוגבל באמת.

22-17	5	ירידת הנשמה וזיכור שם ב"ן	שתי האחדויות נמשכות באמצעות ירידת הנשמה לשם עלייה, כדי לברר את ניצוצות התוהו שנפלו בשם ב"ן. רק דבר מזוהך יכול לזכר: שם מ"ה מברר את שם ב"ן; תחילה מזדכך כתר, ה"שחור" בביטולו לפני אין סוף, ולאחר מכן חכמה.
25-23	6	ידיעה אינה יכולה לברר את עצמה	נשמות שמקורן בשם ב"ן נושאות את "עץ הדעת": בחירה מתוך ידיעה יכולה לפנות לכאן או לכאן, כמו אצל הבינוני, שבו הטוב והרע גוברים לסירוגין. הבירור דורש מדרגה שלמעלה מהידיעה.
27-26	7	הרצון שלמעלה מטעם ודעת	הארה משם מ"ה, כתר עליון, מעורבת בנשמה בירידתה: יחידה, רצון פשוט וביטול שלמעלה מהבנה. לכן אהבה שנולדה מתוך התבוננות אינה מספיקה בלי מסירות נפש.
30-28	8	המשכת כתר אל תוך המעשה	נשמות ששורשן במחשבה, בחכמה ובבינה, ממשיכות את הכתר באמצעות המצוות. "אף עשיתיו" רומז למלכות, לעשיה דאצילות, ולבירור הנוגה; הרצון העליון מתגלה ביותר כאשר אדם פועל או נמנע מלפעול בניגוד לרצונו שלו.
32-31	9	שני חלקי הפסוק	כשישראל עושים את רצון ה', הכתר נכנס במלכות וה"חול" נעשה בלתי־נמנה — זו יחודא תתאה; באמצעות התורה בא "עפר יעקב" — יחודא עילאה. "אחד" עדיין שייך למספר; רק "יחיד" הוא למעלה ממנו.
34-33	10	מאחד ליחיד; יעקב והרובע הרביעי	באמצעות התורה והמצוות הנשמות עולות מ"אחד", ונעשה גילוי של "יחיד" בו"א ונוקבא. שורש יעקב הוא כיסוד דאבא; "הרובע הרביעי" הוא עשיה דאצילות, הכוללת את ארבע הבחינות ואת הנשמה לנשמה. שני חלקי הפסוק נמשכים מאריך אנפין ומעתיק.

מושגים

חול ועפר (חול ועפר) חול / עפר	עץ הדעת טוב ורע עץ הדעת טוב ורע
חול הוא גרגרים נפרדים, מסוג הדברים הניתנים למנייה אך בפועל מעבר למניין: העולמות הנבראים. עפר הוא גוש אחד שאין בו יחידות כלל: אצילות והתורה, "עפר יעקב".	בחירה מתוך ידיעה, שיכולה להוליד אהבת ה' או אהבות זרות. הידיעה התחתונה והמושגת היא עץ זה; הידיעה הנעלית, שמקורה בכתר, היא עץ החיים.
המסך והפרגוד מסך ופרגוד	יחידה, הרצון הפשוט יחידה / רצון פשוט
ההבדלה בין אצילות לעולמות שמתחתיה, המונעת את גילוי אצילות בהם. היא ביטוי להתנשאות של מלכות, ה"מגן" על הוי', ואף על פי כן הארה עדיין עוברת דרכה.	הנקודה הפנימית ביותר של הנשמה, הארה משם מ"ה ומכתר עליון: רצון וביטול שלמעלה מטעם ודעת, שאין לו מקבילה ברע, ורק הוא יכול לברר את הנשמה.
התנשאות התנשאות	אחד ויחיד אחד / יחיד
טבעה של המלכות: להיות מורמת מעל מי שהיא מולכת עליו. הדבר יוצר נבראים שהם "עם" נפרד, אך הוא גם מקור החיות שלהם.	"אחד" הוא ריבוי חלקים המאוחדים יחד, והוא עדיין שייך למספר; "יחיד" הוא עצמות ה', שלמעלה מן המספר. הנשמות עולות מ"אחד" שבמחשבה כדי לגלות את "יחיד".
השמות מ"ה וב"ן שם מ"ה / שם ב"ן	יחודא תתאה ויחודא עילאה יחודא תתאה / יחודא עילאה
ב"ן (52) הוא סדר התוהו, שאליו נפלו רפ"ח ניצוצות, והוא מעורב מטוב ורע; מ"ה (45) הוא סדר התיקון, שכבר נזדכך והוא מברר את ב"ן.	יחודא תתאה היא הפיכת העולמות הניתנים למניין לבלתי־נמנים באמצעות המצוות; יחודא עילאה, הנמשך באמצעות התורה, הוא למעלה מן המספר לגמרי.
בירורים בירורים	
הפרדת הטוב מן הרע והעלאת הניצוצות שנפלו אל שורשם — תכלית ירידת הנשמות. רק מדרגה שכבר נזדככה יכולה לברר מדרגה אחרת.	

קליפת נוגה קליפת נוגה

התחום הממוצע בין הקדושה לטומאה, שממנו באה הנפש הבהמית. בירורה באמצעות התורה והמצוות — ה"אף" שב"אף עשיתי" — ממשיך את גילוי הכתר.

קטע 1 • 11-3

חול ועפר: שתי בחינות של אי-מניין

1 ביאור על פסוק מי מנה¹ כו'. הנה שרש הענין המבואר לעיל בפ"י ומספר את רובע ישראל

ביאור על הפסוק "מי מנה" וכו'. כעת נבאר את שורש העניין שהתבאר לעיל בפירוש "ומספר את רובע ישראל",

המאמר הוא ביאור לדברי בלעם: "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל?" הוא פותח במה שנאמר במאמר הקודם על חלקו השני של הפסוק: "ומספר את רובע ישראל".

שהוא ע"ד והיה מספר בניי [בני ישראל] כחול הים אשר לא ימד ולא יספר.² והענין שאף שהוא בגדר בחי מספר עכ"ז [עם כל זה] הוא אין מספר.

שהוא בדומה ל"והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר". והעניין הוא שאף שהוא בגדר בחינת מספר, בכל זאת אין לו מספר.

הנקודה היא ש"מספר" של ישראל דומה להבטחתו של הושע שיהיו כחול הים, שאי אפשר למדוד או לספור אותו. הפרדוקס הטעון הסבר הוא דבר ששייך לגדר של מספר, ובכל זאת אין לו מספר.

2 וזהו כחול הים שהחול הוא חלקים דקים שכל חלק הוא פרטי בפ"ע [בפני עצמו] ולכך הוא בגדר מספר שיכולים להתחיל ולספור כל חלק בפ"ע [בפני עצמו] ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא בלי מספר שלא יספר מרוב.

וזהו [פירוש] "כחול הים": החול מורכב מגרגירים זעירים, וכל גרגיר הוא דבר פרטי בפני עצמו; לכן הוא שייך לגדר המספר, שהרי אפשר להתחיל ולמנות כל גרגיר בפני עצמו. ואף על פי כן הוא בלי מספר, שכן "מרוב אי אפשר למנותו".

החול מורכב מגרגירים זעירים ונפרדים, ולכן עקרונית אפשר להתחיל למנות אותם אחד-אחד; משום כך הוא שייך לגדר המספר. אך הם רבים כל כך, שאי אפשר למנות אותם בפועל.

משא"כ עפר שהוא גוש אחד ממש אין שייך בו לשון מספר כלל כמו בחול.

אבל לא כך העפר, שהוא ממש גוש אחד: המושג "מספר" אינו שייך בו כלל, כפי שהוא שייך בחול.

לעומת זאת, העפר מתגבש לגוש אחד ואין בו יחידות נפרדות שאפשר למנות, ולכן המושג מספר אינו שייך בו כלל. שני הדימויים, החול והעפר, ייצגו שתי מדרגות: האחת שייכת במהותה למניין, אך אין לה מספר; והשנייה היא למעלה מגדר המספר לחלוטין.

3 וכן למעלה יש בחי' חול הים אשר הוא בגדר מספר ושמ"מ אין לו מספר ממש ויש עוד בחי' שלמעלה מגדר מספר וכמשי"ת [וכמו שיתבאר]. דהנה בים שעשה שלמה כתיב עומד על י"ב בקר כו' והים עליהם מלמעלה.³

וכך גם למעלה יש בחינה של "חול הים", שהיא בגדר מספר ובכל זאת אין לה מספר ממש; ויש בחינה נוספת שלמעלה מגדר מספר, כפי שיתבאר. שהרי על הים שעשה שלמה נאמר: "עומד על שנים עשר בקר" וכו', "והים עליהם מלמעלה".

שתי הבחינות הללו קיימות גם בעולמות הרוחניים: האחת דומה לחול, השייך לסוג של דבר שניתן למנות אך הוא מעבר לכל מניין, והשנייה למעלה לחלוטין מגדר מספר. כדי להסביר אותן, פונה אדמו"ר הזקן אל הכיור הגדול מנחושת, שנקרא "הים", ושעשה שלמה המלך לבית המקדש; הוא עמד על שנים עשר בקר.

קטע 2 • 41-10

הים שעל גבי השוורים: מלכות והעם שלה

4 ופי' שהים הוא בחי' מל' דאצי' והי"ב בקר הם ד' מחנות שכינה ג' פונים צפונה הוא בחי' מחנה גבריאל. והפירוש הוא שהים הוא בחינת מלכות של אצילות, ושנים עשר הבקר הם ארבע מחנות השכינה: "שלושה פונים צפונה" — זו בחינת מחנה גבריאל,

הים מסמל את מלכות, ריבונותו של ה', הנמוכה מבין הספירות של אצילות. שנים עשר הבקר מסמלים את ארבע מחנות המלאכים המלווים את השכינה, שלושה בקר לכל מחנה; שלושת הבקר הפונים צפונה הם מחנהו של המלאך גבריאל.

וג' פונים נגבה הוא בחי' מחנה מיכאל. ולכך הים עומד עליהם מלמעלה שמדת מלכות הוא מדת ההתנשאות וההגבהה שמתנשא למלך כו'.

ו"שלושה פונים דרומה" — זו בחינת מחנה מיכאל. לכן הים עומד עליהם מלמעלה, משום שמידת מלכות היא מידת ההתנשאות וההתרוממות — שהמלך מתנשא כדי למלוך וכו'.

שלושת הבקר הפונים דרומה הם מחנהו של המלאך מיכאל. הים ניצב מעל הבקר משום שריבונות מטבעה מרוממת את המושל מעל אלה שהוא מושל בהם: המלך מתרומם כדי למלוך.

5 והי' [והרי זה] בחי' רוממות והסתלקות מהנבראים משא"כ שאר המדות הוא בחי' קירוב כי חסד ואהבה שייך ג"כ עם מי שמקורב עמו משא"כ בחי' מלוכה

וזו בחינה של רוממות והתרחקות מן הנבראים, שלא כמו שאר המדות, שהן בחינה של קירוב. חסד ואהבה שייכים גם כלפי מי שקרוב אליו, ואילו מלכות היא בחינה אחרת.

מלכות פירושה התרוממות והיבדלות ממי שהמלך מושל בהם. שאר המדות, כגון חסד ואהבה, פועלות באמצעות קרבה ואפשר להראותן למי שקרוב.

הנה אין מלך בלא עם⁴ מלשון עוממות דהיינו זרים ונפרדים דוקא משא"כ על בנים לא שייך לשון מלוכה.

"אין מלך בלא עם": המילה "עם" קשורה למילה "עוממות", כלומר דווקא לאנשים זרים ונפרדים. לעומת זאת, לשון מלוכה אינה שייכת ביחס לבנים.

את האמירה "אין מלך בלא עם" דורשים באמצעות משחק מילים: "עם" קשור ל"עוממות" — כמו גחלים עמומות — ומשמעותו כאן מי שרחוקים ונפרדים מן המלך. אדם אינו "מולך" על ילדיו, הקרובים אליו.

כמו שאין שייך לשון מלוכה בנפש האדם לומר שמולכת על אברי הגוף כמו כשעולה במחשבתו להניע בידו אזי תיכף תעשה היד רצונה.

כשם שלא שייך לומר על נפש האדם שהיא מולכת על אברי הגוף: כאשר עולה במחשבתו להזיז את ידו, היד עושה מיד את רצונה של הנפש.

בדומה לכך, אין אומרים שנפש האדם "מולכת" על אברי הגוף. ברגע שהוא חושב להזיז את ידו, היד נעה; אין מרחק בין המצווה למי שמקיים את הציווי.

6 ומי"מ מפני שהיד הוא עצם אחד עמו. ומש"ה [ומשום הכי] בטילה ע"כ אין נופל ע"ז כלל לשון מלוכה

ובכל זאת, מכיוון שהיד היא עצם אחד עמו, ומשום כך היא בטלה [אליו], אין שייך כאן כלל המונח "מלכות".

הציות המיידי של היד אינו נובע ממלכות, מפני שהיד מאוחדת עם האדם ובטלה אליו מעצם טבעה. אין כאן דבר נפרד שעליו יש לשלוט.

אלא מלוכה הוא דוקא על מי שהוא דבר נפרד ממנו ושאעפ"כ [ושאף על פי כן] נכנע לו ובטל אליו וכמ"כ [וכמו כן] למעלה בחיי ומדת מלכותו ית'.

אלא שמלכות שייכת דווקא כלפי מי שהוא דבר נפרד ממנו, ובכל זאת נכנע לו ובטל אליו. וכך גם למעלה, בחינת ומידת מלכותו יתברך:

מלכות אמיתית היא כלפי מי שהוא מציאות נפרדת, ובכל זאת נכנע למלך ומבטל את עצמו בפניו. כך גם ביחס למלכות ה'.

ע"ז אמרו אין מלך בלא עם⁵ שהם העולמות בי"ע שהם נבראים בעלי גבול ותכלית ובבחי' יש ודבר נפרד וע"ז שייך מלכותו ית' כשהם מקבלים עול מלכות שמים.

על כך אמרו: "אין מלך בלא עם" — והעם הם העולמות בריאה, יצירה ועשיה, שהם נבראים בעלי גבול ותכלית, ובבחינת יש ודבר נפרד; ועל כך שייכת מלכותו יתברך, כאשר הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים.

ה"עם" שעליו הי' מולך הוא העולמות הנבראים בריאה, יצירה ועשיה, שמציאותם מוגבלת והם מרגישים את עצמם כ"יש" נפרד. מלכותו מתממשת עליהם כאשר הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים.

7 ומבטלים אי"ע [את עצמו]. וזהו ענין ביטול היש דוקא. וזהו והים עומד עליהם מלמעלה בבחי' רוממות והסתלקות ועי"ז נעשו בחי'

ומתבטלים. וזהו ענין ביטול היש דוקא. וזהו [פירוש] "והים עומד עליהם מלמעלה": בבחינת רוממות והסתלקות, ועל ידי כך נעשו בבחינת

קבלת מלכותו של ה' פירושה שהנבראים, החשים את עצמם כ"יש", מניחים את תחושת העצמיות שלהם בצד; לכך קוראים ביטול היש, בשונה מביטול של דבר שמעולם לא היה נפרד. הים העומד מעל השוורים ממחיש את מלכות כשהיא נותרת נישאה ומוכדלת מעל העולמות הנבראים.

עם ונפרדים ואז שייך עליהן בחי' מלוכה וגם מבחי' התנשאות זו נמשך להם החיות וההתהוות שיתהוו מאין ליש כנודע.

עם ונפרדים, ואז שייכת עליהם בחינת מלכות. וגם מבחינת התנשאות זו נמשכות אליהם החיות וההתהוות, כדי שיתהוו מאין ליש, כידוע.

דווקא המרחק הזה הוא שהופך את הנבראים ל"עם" נפרד שאפשר למלוך עליו. ואף על פי כן, אותה התנשאות עצמה היא גם מקור החיות שלהם וההתהוות מאין.

8 וזהו מ"ש בעי"ח [בעץ חיים] שיש פרגוד ומסך בין אצילות⁶ לבי"ע שהוא הגורם שלא להיות גילוי האצי ממש בבי"ע

וזהו מה שכתוב בעץ חיים, שיש פרגוד ומסך בין אצילות לבין בריאה, יצירה ועשיה, והם הגורמים לכך שאצילות אינה מתגלה בהם ממש;

עץ חיים מלמד שבסוף אצילות יש פרגוד ומסך המפרידים בינה לבין העולמות התחתונים, כדי שאצילות לא תתגלה בהם בגלוי. אדמו"ר הזקן מזהה את המסך הזה עם הרוממות של מלכות שתוארה קודם.

דהיינו שיהיה אור האצילות מהם בבחי' רוממות והתנשאות ועי"ז נעשו בי"ע בעלי גבול ומדה ויש דבר נפרד ומ"מ מבחי' התנשאות זו עיקר חיותם וזהו בחי' חול הים הם הנבראים מבחי' מלי הנקי ים

כלומר, אור האצילות נמצא ביחס אליהם במצב של רוממות והתנשאות; ובכך נעשו בריאה, יצירה ועשיה בעלי גבול ומידה, והם יש נפרד. ואף על פי כן, עיקר חיותם נמשך מבחינת הרוממות הזאת. וזוהי בחינת "חול הים": הנבראים באים מבחינת מלכות, הנקראת "ים".

מכיוון שאור האצילות נותר נעלה ומובדל מהם, נעשו בריאה, יצירה ועשיה מוגבלים, מדודים ונפרדים; ואף על פי כן, עיקר חיותם נמשכת מאותה רוממות. נבראים אלה באים ממלכות, הנקראת "ים" (בהערת קה"ת מפנים ללקסיקון הקבלי מאורי אור לשם זה), ולכן הם "חול הים".

ולכן החול הוא בגדר מספר שכל נברא הוא יש ונפרד בפ"ע [בפני עצמו] בבחי' גבול וכמו מחנה מיכאל כאו"א [כל אחד ואחד] בחי' בפ"ע [בפני עצמו]

ולכן החול שייך לגדר המספר, שכן כל נברא הוא יש נפרד בפני עצמו, בבחינת גבול; וכך גם מחנה מיכאל, שכל אחד ואחד בו הוא בחינה בפני עצמה,

בדומה לגרגרי החול, כל נברא הוא יש נפרד ומוגבל, ולכן העולמות הנבראים שייכים לגדר המספר. מחנה המלאכים של מיכאל הוא דוגמה לכך: כל מלאך הוא בחינה מובחנת בפני עצמה.

וכמו החול גשמי שמתחלק ומתפרד לחלקים. רק אעפ"כ [אף על פי כן] כתיב היש מספר⁷ שהם ברואים לאין קץ ותכלית בלי מספר כלל.

וכמו החול הגשמי, שמתחלק ונפרד לחלקים. אלא שאף על פי כן כתוב: "היש מספר [לגדודיו]?" — שכן הם נבראים שאין להם קץ ותכלית, ואי אפשר למנותם כלל.

גם החול הגשמי מתפרק לגרגרים נפרדים. ואף על פי כן, על צבאות ה' שואל איוב: "היש מספר לגדודיו?" הנבראים הם בלי קץ, מעבר לכל אפשרות של מניין.

9 ונמצא הוא רק בחי' דבר שבגדר מספר אבל אין לו מספר וכמשל חול הים שלא יספר מרוב אע"פ [אף על

פי'] שהוא מחלקים נפרדים שהם בגדר מספר רק למעלה הוא באמת בלי מספר כלל

נמצא שזו רק בחינה של דבר המשתייך לקטגוריה של מספר, אך אין לו מספר, בדומה לחול הים ש"לא יספר מרוב", אף שהוא מורכב מחלקים נפרדים המשתייכים לקטגוריה של מספר; ואילו למעלה הוא באמת נטול מספר לגמרי.

כלומר, העולמות הנבראים הם רק "ניתנים למנייה במהותם, אך אין להם מספר", כמו חול הים שרב מכדי לספור, אף שהוא מורכב מגרגרים נפרדים. למעלה, באצילות, יש בחינה שאין לה באמת מספר כלל.

והיינו כי עד מלכות דאצי' נמשך הקו וחוט של אור אי"ס ב"ה ומשם ואילך הוא נפסק.

והיינו, משום שהקו והחוט של אור אין סוף ברוך הוא נמשכים עד מלכות דאצילות, ומשם ואילך הם נפסקים.

הטעם הוא שהקו, קו אור אין סוף הנמשך אל תוך העולמות, מגיע רק עד מלכות דאצילות ונפסק שם. הוא אינו נמשך הלאה אל בריאה, יצירה ועשיה.

10 ולכן מתהווים הנבראים יש מאין מבחי' התנשאות ומדת מלכותו שאין זה אלא לפי שהקו מאור

ולכן הנבראים מתהווים יש מאין מבחינת ההתנשאות ומידת מלכותו; וכל זה אפשרי רק משום שהקו מאור

הנבראים מתהווים יש מאין באמצעות רוממותו ומלכותו של ה'. מלכות יכולה לפעול זאת רק משום שהקו של אור אין סוף מלוכש בתוכה.

א"ס ב"ה מלובש בבחי' מלי' כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי והואיל שמלובש בה אור א"ס ע"כ נמשך הכח להיות אין מספר ממש גם בנבראים

אין סוף, ברוך הוא, מלובש בבחינת מלכות, כפי שנכתב באגרת הקודש, באגרת הפותחת במילים "איהו וחיוהי". ומכיוון שאור אין סוף מלובש בה, נמשך ממנה הכוח לכך שיהיו הנבראים באמת בלי מספר,

הדבר מוסבר באגרת הקודש, באגרת הפותחת במילים "איהו וחיוהי": עיקר התהוותה של מציאות נפרדת הוא ממלכות דאצילות, בכוחו של אין סוף. מכיוון שאור אין סוף מלובש במלכות, היא מעבירה לנבראים כוח להיות באמת בלי מספר.

שהם בגדר מספר שזה נמשך מבחי' א"ס המלובש במדת מלכות דלפי שהנבראים מקבלים חיותם ממלי' דאצי' שהיא בחי' א"ס לכך הם ג"כ בחי' אין מספר אף שהם בגדר מספר.

אף שהם בגדר מספר. דבר זה נמשך מבחינת אין סוף המלובש במידת מלכות: מכיוון שהנבראים מקבלים את חיותם ממלכות דאצילות, שהיא בחינת אין סוף, גם הם בבחינת "אין מספר", אף שהם בגדר מספר.

לכן הנבראים, אף שהם סופיים וניתנים למנייה, מקבלים את חיותם ממלכות דאצילות, שבה שורה האין-סוף. משום כך גם הם בלי מספר.

קטע 3 • 111-13

הלחות מסתלקת: מדוע העולמות הם חול ואצילות היא עפר

11 והנה כמו עד"מ בגשמיות סיבת שחול הים מתפרד לחלקים דקים ומשתנה משאר עפר הארץ שהיא גוש אחד⁸ הוא מפני שהים שואב אליו הלחלוּחית שבעפר שבשפת הים ועי"ז שיוצא הלחלוּחית מהעפר מתפרד לחלקים רבים דקים וזהו החול.

והנה, בדומה לכך, במשל גשמי: הסיבה לכך שחול הים מתפרק לגרגירים דקים ונבדל משאר עפר הארץ, שהוא גוש אחד, היא שהים שואב אליו את הלחות שבעפר שעל שפת הים. כשהלחות יוצאת מן העפר, הוא מתפרק לחלקיקים דקים רבים — וזהו החול.

המשל הגשמי הוא שהחול נוצר מפני שהים שואב את הלחות מן האדמה שעל שפתו. הלחות היא שמחברת את העפר לגוש אחד; לאחר שהיא נשאבת ממנו, העפר מתפורר לגרגירים דקים רבים.

וכמ"כ [וכמו כן] למעלה דהנה איתא במאמר דפתח אליהו מלגאו איהו שם מ"ה [שם מ"ה]⁹ כו' ואיהו שקיו דאילנא כמיא דאשקי לאילנא¹⁰ כו'

וכך גם למעלה. שהרי נאמר בקטע "פתח אליהו": "כפנים הוא שם מ"ה" וכו', "והוא השקיית האילן, כמו מים המשקים את האילן" וכו'.

אותו דבר מתרחש גם למעלה. בקטע שב"תיקוני זוהר", הפותח במילים "פתח אליהו", האור הפנימי שבתוך הספירות מתואר כ"השקיית האילן, כמו מים המשקים את האילן": האור האלוקי הוא המים המחיים את הספירות, המתוארות כאילן.

שפ"י מלגאו היינו בפנימי" [בפנימיות / בפנימית] האצילות הוא שם מ"ה [שם מ"ה] שהוא הארת אור א"ס ב"ה שנמשך ממצחא דא"ק [דאדם קדמון] כנודע

כלומר, "בפנים" פירושו בפנימיות אצילות נמצא שם מ"ה, שהוא הארה מאור אין סוף ברוך הוא, הנמשכת ממצחו של אדם קדמון, כידוע.

"בפנים" שבקטע פירושו בפנימיות אצילות — שם מ"ה, שם הוי' שמיליו עולה בגימטריה ארבעים וחמש. זוהי הארה מאור אין סוף המאירה מ"מצחו" של אדם קדמון, המדרגה הקדומה שלמעלה מאצילות.

נמצא שהשפעת אור א"ס ב"ה נמשל למים והיינו כי מים יורדים מגבוה לנמוך ועמ"ש בד"ה והיה מספר בניי [בני ישראל]¹¹ בענין ארץ לא שבעה מים.^{12, 13, 14, 15, 16, 17, 18}

נמצא שהשפעת אור אין סוף ברוך הוא נמשלה למים, משום שמים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך. וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "והיה מספר בני ישראל", בענין "ארץ לא שבעה מים".

מכאן שהשפעת אור אין סוף נמשלה למים, מפני שהמים יורדים מלמעלה למטה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו "והיה מספר בני ישראל", העוסק ב"ארץ לא שבעה מים".

12 וגילוי זה הוא באצילות משא"כ מאצי" לבי"ע יש מסך כנ"ל. ולכן הדי' מחנות שכינה שהם בבריאה שהם י"ב בקר שהים עומד עליהם מלמעלה כנ"ל

גילוי זה נמצא באצילות, ואילו מאצילות לבריאה, ליצירה ולעשיה יש מסך, כפי שהוזכר לעיל. לכן ארבעת מחנות השכינה, הנמצאים בבריאה, הם שנים-עשר הבקר שעליהם עומד הים מלמעלה, כפי שהוזכר לעיל.

גילוי האיין-סוף, ה"מים" שתוארו קודם, נמצא באצילות, ואילו בין אצילות לבין העולמות שמתחתיה עומד המסך. ארבעת מחנות המלאכים שבבריאה, המתוארים כשנים-עשר הבקר שמתחת לים, נמצאים מתחת למסך הזה.

הנה הם נקי' בחי' חול הים שמתחלקים לחלקים בבחי' גבול כל א' בפ"ע [בפני עצמו] כנ"ל וסיבת זה הוא מפני שהים שהוא מלי' דאצילות שואב מהם אליו הלחלוחית ובחי' יסוד המים הנ"ל

נקראים בחינת "חול הים", שכן הם נחלקים לחלקים מוגבלים, כל אחד בפני עצמו, כפי שהוזכר לעיל. הסיבה לכך היא שהים, שהוא מלכות דאצילות, שואב מהם אליו את הלחלוחית ואת בחינת יסוד המים שהוזכר לעיל;

מחנות אלה נקראים "חול הים", משום שהם מחולקים לחלקים נפרדים ומוגבלים. הסיבה לכך, כמו במשל, היא שהים — מלכות דאצילות — שואב מהם אליו את הלחלוחית, את יסוד המים.

שהרי הקו מסתיים במלי דאצי ומרומם ומתנשא בבחי הגבהה והסתלקות מבייץ לכן נעשו הם הנבראים בחי חול חלקים נפרדים כל אי בבחי גבול ומספר כו'.

שהרי הקו מסתיים במלכות דאצילות, והיא נשגבת ומרוממת בבחינת הגבהה והסתלקות מעל לבריאה, ליצירה ולעשיה. לכן הנבראים נעשו בבחינת חול — גרגרים נפרדים, שכל אחד מהם מוגבל ובעל מספר, וכו'.

הקו של אור אין סוף מסתיים במלכות דאצילות, והיא נותרת נשגבת ומסולקת מן העולמות התחתונים. בהיעדר אותה "לחלוחית" מחברת, הנבראים נעשים כגרגרים נפרדים, שכל אחד מהם מוגבל וניתן למנייה.

רק שאין ההסתלקות לגמרי שא"כ היו נשאים בבחינת פירוד לגמרי והרי תכלית הבריאה להיות ביטול היש.

אלא שההסתלקות אינה מוחלטת; שאילו הייתה מוחלטת, הם היו נשאים במצב של פירוד גמור, והרי תכלית הבריאה היא שיהיה ביטול היש.

ובכל זאת, ההסתלקות אינה מוחלטת, שאם לא כן היו הנבראים נשאים נפרדים לגמרי. תכלית הבריאה היא שהנברא, החש את עצמו כ"יש" נפרד, יתבטל; ולשם כך צריך להגיע אליו אור אלוהי כלשהו.

13 וזהו ענין שהמסך מפסיק בין אצילות לבייץ רק מ"מ ההארה בוקעת המסך ועי"ז נמשך בהם בחי הביטול וגם נמשך שבחי הדבר שבגדר מספר להיות אין מספר ממש

וזהו ענין המסך המפריד בין אצילות לבין בריאה, יצירה ועשיה; ואף על פי כן, ההארה בוקעת דרך המסך, ובכך נמשכת בהם בחינת הביטול. וכן נמשך שהדבר שהוא בגדר מספר נעשה באמת בלי מספר.

אף שהמסך מפריד בין אצילות לעולמות התחתונים, הארה בוקעת דרכו. הארה זו מביאה בהם ביטול והופכת את מה ששייך לגדר של מניין לדבר שאין לו מספר.

אבל עפר הוא גוש אי והיינו מפני שלחלוחית המים מעורב בו והוא המחברו להיות גוש אחד ואין שייך בו אף גדר מספר כלל

אבל העפר הוא גוש אחד, וזאת מפני שלחלוחית המים מעורבת בו; היא שמחברת אותו והופכת אותו לגוש אחד, ואין שייך בו כלל אפילו גדר של מספר.

העפר, בניגוד לחול, נשאר גוש אחד מפני שלחלוחית המים עדיין מעורבת בו ומלכדת אותו. לכן כלל לא שייך בו גדר של מספר.

והיינו בחי אצי שלחלוחית המים שהוא הקו של אור א"ס ב"ה מעורב בו והוא המחברו להיות אחד ומיוחד בתכלית היחוד שלא יתכן לומר בהם גדר מספר והתחלקות

וזהו בחינת אצילות: לחלוחית המים, שהיא הקו של אור אין סוף ברוך הוא, מעורבת בו ומחברת אותו להיות אחד ומיוחד בתכלית היחוד, עד שאי אפשר לדבר בו על גדר של מספר והתחלקות;

וזהו אצילות: הקו של אור אין סוף, ה"לחלוחית", נמצא בתוכה ומחבר את הספירות שלה באחדות גמורה. שם אי אפשר לדבר כלל על מספר או על התחלקות.

וכדכתיב לך ה' הגדולה והגבורה¹⁹ שכל המדות דאצי' הם בטלים אליו בתכלית הביטול לאור אי"ס ב"ה המלוכש בהם שמיוחדים עמו בתכלית היחוד וענין התלכשותו בע"ס [בעשר ספירות] דאצי' נק' רזא דמהימנות' [דמהימנותא] שהוא למעלה מההשגה ואין דרך להשיג יחודו.

כמו שכתוב: "לך, הוי", הגדולה והגבורה"; כל המדות של אצילות בטלות אליו בתכלית הביטול — לאור אין סוף ברוך הוא המלוכש בהן — והן מיוחדות עמו בתכלית הייחוד. והעניין של התלכשותו בעשר הספירות של אצילות נקרא "רזא דמהימנותא" — סוד האמונה, שכן הוא למעלה מן ההשגה ואין דרך להשיג את ייחודו.

דברי דוד "לך, הוי", הגדולה והגבורה" מציגים את המדות כשלו: באצילות הן בטלות לחלוטין לאור אין סוף שבתוכן ומיוחדות עמו. האופן שבו האור אין סוף מתלכש בעשר הספירות אינו נתפס בשכל, ולכן הוא נקרא "סוד האמונה".

קטע 4 • 11-14-16

כיצד הבלתי־נמנה יוצר מספר

14 ולכן נמשלו לעפר ולא לבחי' חול הים. ובזה יובן מה שצ"ל דמאחר שבחי' אלקות דאצילות אינו בגדר מספר כלל איך מהווה מאין ליש בחי' דבר שבמספר שהן ב' הפכיים כנ"ל.

לכן הם נמשלו לעפר, ולא לבחינת חול הים. כך יובן מה שמעורר קושי: מאחר שהאלקות שבאצילות אינה כלל בגדר מספר, כיצד היא מהווה מאין ליש דבר שיש בו מספר? הרי אלו שני הפכים, כפי שהוזכר לעיל.

לכן אצילות נמשלה לעפר ולא לחול. אך מתעוררת כאן שאלה: אם האלקות שבאצילות היא למעלה לחלוטין ממספר, כיצד היא יכולה לברוא נבראים שיש בהם מספר, שהרי חסר מספר ובעל מספר הם הפכים?

אך הענין הוא מפני שעל בחי' אי"ס אין שייך ענין הכרח כלל אלא הוא ית' כל יכול ויכול להתהוות מבחי' אי"ס בעלי גבול

אלא שהעניין הוא שאין שייך כלל לדבר על הכרח ביחס לבחינת אין סוף; אדרבה, הוא יתברך כל יכול, ומבחינת אין סוף יכולים להתהוות נבראים בעלי גבול.

התשובה היא שאין אין סוף כפוף לשום הכרח, כגון לכלל שלפיו האינסופי אינו יכול להוציא מן הכוח אל הפועל את הסופי. ה' הוא כל יכול, ולכן נבראים סופיים יכולים להתהוות מן האינסוף.

והיינו ע"י שמחיה ומהוה מאין ליש ע"י בחינת מלכותו ית' שהוא בחי' רוממות והתנשאות והסתלקות בחי' אי"ס מלהיות מתגלה לנבראים וע"י רוממות זו מהוה מאין ליש כנ"ל

כלומר, הדבר נעשה על ידי שהוא מחיה ומהוה מאין ליש באמצעות בחינת מלכותו יתברך, שהיא בחינת רוממות, התנשאות והסתלקות של בחינת אין סוף, כך שאינה מתגלה לנבראים; ובאמצעות רוממות זו הוא מהוה מאין ליש, כפי שהוזכר לעיל.

הדבר נעשה באמצעות מלכותו: האינסוף נותר מרומם ומסולק, ואינו מתגלה לנבראים. דווקא רוממות זו מהווה אותם מאין ליש.

ולכן נק' מדותיו ית' רזא דמהימנותא שהן למעלה מהשכל והדעת שכמו שאין מושג מדת חסדו וגדולתו שמשפיע החיות בלי

לכן מדותיו יתברך נקראות "רזא דמהימנותא", משום שהן למעלה מן השכל והדעת. כשם שאין אנו משיגים את מידת חסדו וגדולתו, שבאמצעותן הוא משפיע חיות בלי

משום כך מדותיו של ה' נקראות "רזא דמהימנותא", "סוד האמונה": הן למעלה מן ההיגיון והדעת. הדוגמה הראשונה היא חסדו, טובו וגדולתו, שבאמצעותם הוא משפיע חיות ללא גבול.

גבול ולהוות מאין ואפס המוחלט ליש כמ"כ [כמו כן] אין מושג מדת גבורתו שיוכל להסתיר האור א"ס המהווה ושלכך יהי' [יהיה] הנברא בעל גבול ויש ודבר נפרד וזהו

גבול ומהווה מאין ואפס מוחלט ליש, כך אין אנו משיגים את מידת גבורתו, שבכוחה להסתיר את אור אין סוף המהווה, כדי שהנברא יהיה בעל גבול, ישות ודבר נפרד. וזהו

אין אנו יכולים להשיג כיצד הוא בורא מאפס ומאין מוחלטים, באמצעות חסדו. באותה מידה, גם גבורתו אינה נתפסת: בכוחה להסתיר את אור אין סוף המהווה, כך שהנברא יהיה מוגבל ויחוש את עצמו כ"יש" נפרד.

כי שמש ומגן²⁰ ה' אלקים שכמו שבחיי הוי' אינו מושג כך הוא בחיי אלקים המסתיר ואלו לא היה מוסתר מהם אור א"ס ב"ה היו בטלים לגמרי לאור א"ס ב"ה כביטול הנר באבוקה.

"כי שמש ומגן ה' אלקים": כשם שבחינת הוי' אינה מושגת, כך גם בחינת אלקים, המסתירה. אילו אור אין סוף ברוך הוא לא היה מוסתר מהם, הם היו בטלים לגמרי באור אין סוף ברוך הוא, כביטול נר בתוך אבוקה.

הפסוק "כי שמש ומגן ה' אלקים" מבטא זאת: הוי' הוא השמש, האור האינסופי, ואלקים הוא המגן המסתיר אותו; שניהם למעלה מהשגה. אילו המגן לא היה מסתיר את האור, הנבראים היו בטלים בו לחלוטין, כמו שלהבת נר הנבלעת באור האבוקה.

15 ואילו היה מוסתר מהם לגמרי לא היו חיים וקיימים. אלא שזהו שהוא ית' כל יכול שאינו מושג זה שהוא מתנשא מהם בהגבהה והסתלקות.

אילו היה מוסתר מהם לגמרי, הם לא היו חיים וקיימים. אלא שזהו פירוש היותו ית' כלייכול, דבר שאינו מושג: שהוא נעלה מהם, בהתנשאות ובהסתלקות.

אילו האור היה מוסתר לחלוטין, לא היה לנבראים שום חיות. היותו של ה' "כלייכול", שאיננו יכולים להשיג, פירושה שהוא נעלה מהם, ודווקא אותה התנשאות מקיימת אותם.

ומי"מ אין זה העלם לגמרי שהרי מזה ההתנשאות עצמו הוא חיותם וקיומם.²¹ וזהו וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני²² הוי' וכמ"ש במ"א.

ובכל זאת, אין זה העלם גמור, שהרי דווקא מהתנשאות זו באות חיותם וקיומם. וזהו וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי', וכמו שנתבאר במקום אחר.

ההעלם לעולם אינו גמור, שהרי ההתנשאות עצמה היא חיותם. הפסוק וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו, אני הוי' רומז לכך: אותו דיבור הוא אלקים, השם המסתיר, והוא גם הוי' — נקודה שהאדמו"ר הזקן אומר שנתבאר במקום אחר.

ולכן יוכל להיות ג"כ התהוות בחי' מספר מבחינת שלמעלה מגדר מספר (ועמ"ש בביאור ע"פ ע"כ יאמרו המושלים בואו חשבון²³ מענין שמלי דאצי' נקי חשבון מטעם הנ"ל וע"ש)

ולכן יכולה להתהוות גם בחינת מספר מבחינה שלמעלה מגדר מספר (ועיין במה שנתבאר בביאור על הפסוק "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון", בעניין שמלכות דאצילות נקראת "חשבון" מהטעם הנזכר לעיל, ושם).

כך יכול המספר להתהוות ממה שלמעלה ממספר. הסוגריים מפנים לביאור על הפסוק "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון", שבו מלכות דאצילות נקראת "חשבון" מאותו טעם.

והיינו ע"י מסך ופרגוד הנ"ל שהוא בחי' המגן המעלים ומסתיר לשם הוי' ועי"ז נעשה התהוות המספר [ובאמת שרש המסך והפרגוד נמשך ממקום גבוה מאד כמ"ש במ"א שזהו פי' השמים כסאי.²⁴

והיינו על ידי המסך והפרגוד הנזכרים לעיל, שהם בחינת המגן המעלים ומסתיר את שם הוי', ועל ידי כך מתהווה המספר. [ובאמת, שורש המסך והפרגוד נמשך ממקום גבוה מאוד, כמו שנתבאר במקום אחר, שזהו פירוש "השמים כסאי".

המסך והפרגוד הם ה"מגן" המעלים ומסתיר את שם הוי', ועל ידם מתהווה המספר. בהערה שבסוגריים נאמר ששורש המסך גבוה מאוד, וזהו פירוש הפסוק "השמים כסאי".

שבחי' מסך הנ"ל נקי ג"כ כסא כס לבחי' א' אלופו של עולם ושרשו מבחי' מקיפים עליונים אורות חיה יחידה שלמעלה מהכלים סובב ומקיף ולכן למטה נעשה ונמשך מזה בחי' פרסא.

כי בחינת המסך הנזכרת לעיל נקראת גם כסא — כ"ס, כיסוי, לבחינת א', אלופו של עולם; ושורשה מבחינת המקיפים העליונים, אורות חיה ויחידה, שלמעלה מהכלים, סובבים ומקיפים. ולכן למטה נעשית ונמשכת מכך בחינת פרסא.

המסך נקרא גם כסא, הנדרש כ"כיסוי לא"י — כיסוי לאלופו של עולם. שורשו במקיפים העליונים ביותר, אורות חיה ויחידה, שנותרים למעלה מהכלים; וממנו נמשכת למטה הפרסא, המחיצה שבין אצילות לעולמות שמתחתיה.

16 ולכן מאיר בו בחי' כל יכול להיות התהוות הגבול מבלי גבול. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי ועיין

בע"ח [בעץ חיים] שער כסה"כ [כסא הכבוד] ^{25,26} ועמ"ש בפ' לך לך ע"פ אנכי מגן לך. ^{27,28}

ולכן מאירה בו בחינת "כל יכול", כך שהתהוות הגבול מן הבלתי־מוגבל תוכל להתרחש. ראו מה שנכתב על כך בביאור על "יונתי", וכן ב-Etz Chaim, Sha'ar Kisei HaKavod (the Gate of the Throne of Glory), ומה שנכתב בפרשת לך לך על "אנכי מגן לך".

מכיוון ששורשו של המסך גבוה כל כך, מאירה בו בחינת "כל יכול": הכוח להוציא את המוגבל מן הבלתי־מוגבל. ההפניה שבסוגריים המרובעים מפנה את הקורא לביאור על "יונתי", ל-Etz Chaim, Sha'ar Kisei HaKavod, ולמאמר על "אנכי מגן לך" בפרשת לך לך.

ובד"ה והבדילה הפרכת ^{29,30} ופ"י ענין החשמל כו' ע"ש ועיין מענין חול היש ³¹ בזח"ב [בוהר חלק ב'] (דרכ"ה סע"ב [סוף עמוד ב]) ³² ובתקוני ז"ח [זהר חדש] דט"ו ע"ב]

וכן במאמר הפותח במילים "והבדילה הפרוכת", ובביאור עניין החשמל וכו'; ראו שם. ראו גם בעניין חול הים של היש בזוהר, חלק ב (סוף דף רכה ע"ב), ובתקוני זוהר חדש, דף טו ע"ב.

ההפניה כוללת גם את המאמר "והבדילה הפרוכת", המבאר את עניין החשמל, וכן, בקשר לדימוי החול, את הזוהר, חלק ב, סוף דף רכה ע"ב, ואת תיקוני זוהר חדש, דף טו ע"ב. בקטע הזוהר הזה דורש רבי אלעזר את הפסוק "כחול הים" ואומר שישראל, כמו החול, אינם עומדים במניין.

וזוהו שאו מרום עיניכם ³³ וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם. פ"י מי אלה הוא שם אלקים שע"י נמשך להיות המוציא במספר צבאם אך

וזוהו [פירוש] "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, המוציא במספר צבאם". פירוש הדברים: "מי אלה" הוא שם אלקים, שבאמצעותו נמשכת הבחינה של "המוציא במספר צבאם". אולם,

קריאתו של ישעיהו "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, המוציא במספר צבאם" נדרשת באמצעות משחק מילים: האותיות של "מי" ו"אלה" מצטרפות לשם אלקים. לכן שם אלקים, המעלים, מוציא את צבאות הבריא "במספר".

הנה ע"י שהא רת הקו בוקע המסך ע"י יוכל להיות נעשה שיהיה מספר זה בבחי' אין מספר ממש בלי גבול [והגם שבגשמיות לא ימצא זה

כאשר אור הקו בוקע את המסך, הדבר מאפשר שמספר זה יהיה בבחינת אין מספר ממש, בלי גבול. [ואף שבדברים גשמיים אין הדבר נמצא,

אולם בקיעת אור הקו דרך המסך מאפשרת למספר הזה עצמו להיות באמת בלי מספר, בלי גבול. התוספת שבסוגריים מבהירה שאין לכך מקבילה מדויקת במציאות הגשמית.

רק שחול הים לא יספר מרוב אבל לא שיהיה אין מספר ממש אבל למעלה יהי [יהיה] בחיי אין מספר ממש]:

אלא שחול הים "לא יספר מרוב", אך אין פירוש הדבר שאין לו מספר ממש; ואילו למעלה תהיה בחינת אין מספר ממש].

את החול הגשמי אי אפשר למנות מרוב כמותו, אך אין פירוש הדבר שאין לו מספר ממש. בעולמות הרוחניים, לעומת זאת, יש מספר שהוא באמת בלי מספר.

קטע 5 • ו'17-22

ירידת הנשמה וזיכוך שם ב"ן

17 ב והנה כל המשכות בחיי א"ס בין בבחי' יחודית [יחודא תתאה] דהיינו שיהיה בחיי אין מספר כו'.

ב. והנה, כל ההמשכות של בחינת אין סוף, בין בבחינת יחודא תתאה — כלומר, שתהיה בחינת "אין מספר" וכו',

הפרק השני עובר לדון באופן שבו שתי הבחינות הללו נמשכות למטה. הראשונה היא יחודא תתאה, שבה העולמות הנבראים, אף שהם נשארים ישויות שניתן למנות, נעשים באמת "אין מספר".

ובין בבחי' יחודית [יחודא עילאה] שנק' עפר יעקב שלמעלה מגדר מספר הוא נמשך הכל ע"י ירידת הנשמה בגוף וזהו ענין הירידה צורך עלייה.

ובין בבחינת יחודא עילאה, שנקראת "עפר יעקב", שהיא למעלה מגדר מספר — הכול נמשך באמצעות ירידת הנשמה לגוף. וזהו ענין "ירידה צורך עלייה".

השנייה היא יחודא עילאה, "עפר יעקב", שלמעלה מגדר מספר לחלוטין. שתי הבחינות נמשכות רק באמצעות ירידת הנשמה לגוף, ולכן ירידה זו נקראת "ירידה צורך עלייה".

18 וביאור זה צ"ל תחלה שרש ענין ויחד לכבנו ב' לכבות חיצוניות הלב ופנימיות הלב כנזכר לעיל והענין הוא כי

כדי לבאר זאת, עלינו להסביר תחילה את שורש ענינם של הדברים "ויחד לכבנו": שני לכבות — חיצוניות הלב ופנימיות הלב, כפי שהוזכר לעיל. והענין הוא ש...

כדי להסביר כיצד ירידת הנשמה מושכת למטה את המדרגות הללו, אדמו"ר הזקן חוזר תחילה למילים שבתפילה "ויחד לכבנו", שבהן האות הכפולה במילה "לכבנו" מרמזת על שני לכבות. כפי שהוזכר קודם, אלה הן חיצוניות הלב ופנימיות הלב.

הנה זאת ידוע שתכלית הכוונה של ירידת הנשמות למטה הוא בכדי לברר בירורים וענין הבירורים הוא לברר הרפ"ח ניצוצים שנפלו בשכירה לשם ב"ן [שם ב"ן] ושרשם הוא מעולם התהו שלפני האצילות ידוע שתכלית הכוונה בירידת הנשמות למטה היא לברר בירורים. עניינם של הבירורים הוא בירור רפ"ח הניצוצות שנפלו בשכירה לשם ב"ן (52); שורשם הוא מעולם התהו, שקדם לאצילות,

תכלית ירידת הנשמות היא בירורים — הפרדה בין הטוב לרע והעלאת הטוב. מה שיש לברר הם 288 ניצוצות הקדושה שנפלו לשם ב"ן כאשר נשברו הכלים של עולם התהו, שקדם לאצילות.

כדכתיב ואלה המלכים אשר מלכו³⁴ כו' לפני מלך כו' אך הם נפלו למטה לשם ב"ן [שם ב"ן] ולזה צריכים לבררם ולהעלותם לשרשם.

כמו שכתוב: "ואלה המלכים אשר מלכו" וגו', "לפני מלך מלך" וגו'. אלא שהם נפלו למטה לשם ב"ן, ולכן יש לבררם ולהעלותם לשורשם.

רשימת מלכי אדום בתורה, אשר "מלכו לפני מלך מלך" על ישראל, וכל אחד מהם מת, נקראת בקבלה כרמז לכלים של עולם התהו שנשברו. ניצוצותיהם נפלו לשם ב"ן, ויש לבררם ולהעלותם בחזרה למקורם.

19 והנה עיקר המברר אותם הוא שם מ"ה [שם מ"ה] שהוא התיקון כי בחכמה אתברירו.^{35,36} והענין כי המברר צריך להיות נתברר תחלה שמתחלה יתברר הוא מכל רע ופסולת ואז אח"כ כאשר הוא נתברר מכל רע

והנה, מי שמברר אותם בעיקר הוא שם מ"ה, שהוא התיקון, שהרי "בחכמה אתברירו". והענין הוא שהמברר צריך להיות מבורר תחילה: בראש ובראשונה עליו עצמו להתברר מכל רע ופסולת, ורק לאחר מכן, כשהתברר מכל רע

שם מ"ה (45) הוא סדר התיקון, והוא שמברר את שם ב"ן, כפי שנאמר: "בחכמה אתברירו". העיקרון הוא שמי שמברר צריך להתברר תחילה בעצמו, ולהיות נקי מכל רע ופסולת.

והוא רק טוב וקדושה האלקית אז דוקא יכול הוא לברר את מי שלא נתברר עדיין [וכענין קשוט עצמך תחלה³⁷ ואח"כ קשוט אחרים וכענין סמוך לפלטינ שלך לא כבשת^{38,39} כו']

והוא כולו טוב וקדושה אלוקית, אז דווקא הוא יכול לברר את מי שעדיין לא התברר [כמו שנאמר: "קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים", וכמו שנאמר: "סמוך לפלטינ שלך לא כבשת" וכו'].

רק מי שכולו טוב וקדושה יכול לברר את מי שעדיין מעורב בו טוב ורע. חז"ל אומרים זאת גם במונחים של התנהגות אנושית: "קשוט עצמך תחילה, ואחר כך קשוט אחרים"; ובספרי מסופר שה' גער בדוד על שכבש ארצות רחוקות בעוד שהיבוסים "סמוך לפלטינ שלך" עדיין לא הוכרעו.

ולכך המברר את שם ב"ן [שם ב"ן] הוא שם מ"ה [שם מ"ה] מפני ששם מ"ה [שם מ"ה] הוא התיקון שנתברר מכל לכך אז יכול הוא לברר את שם ב"ן [שם ב"ן] שלא נתברר

ולכן מי שמברר את שם ב"ן הוא שם מ"ה: מכיוון ששם מ"ה הוא התיקון, שכבר התברר מכול, הוא יכול לברר את שם ב"ן, שעדיין לא התברר

לכן שם מ"ה, שם התיקון שכבר התברר מכול, הוא שמברר את שם ב"ן, שעדיין לא התברר.

עדיין וכנזכר בע"ח [בעץ חיים] שתחלה מתברר⁴⁰ הכתר⁴¹ ואח"כ כשהוא בעצמו מתברר היטב מכל אז הוא מברר את החכמה שלא נבררה עדיין שבחי כתר הוא מלשון כותרת

עדיין. וכפי שמוזכר בעץ חיים, תחילה מתברר כתר, ואחר כך, כשהוא עצמו התברר היטב מכול, הוא מברר את חכמה, שעדיין לא התבררה. בחינת כתר קשורה למילה "כותרת",

עץ חיים מלמד על אותו סדר בתוך הספירות: כתר מתברר תחילה, ורק לאחר שהתברר לגמרי הוא מברר את חכמה. המילה "כתר" קשורה ל"כותרת", הכותרת המעטרת את ראש העמוד, דימוי לאור המקיף.

שהוא בחי אור מקיף שנמשך ממלי דא"ס ונק' שנתברר בחי הכתר היינו כשהוא אינו רק בחי כלי קבלה לקבל אור א"ס ב"ה בלבד וכלי שלו היא

שהיא בחינת אור מקיף הנמשך ממלכות דאין סוף. ובחינת כתר נקראת מבוררת כאשר אינה אלא כלי קבלה, לקבל את אור אין סוף ברוך הוא בלבד, והכלי שלה הוא

כתר הוא אור מקיף הנמשך ממלכות דאין סוף, המדרגה האחרונה של אין סוף עצמו. הוא נחשב "מבורר" כאשר אינו אלא כלי המקבל את אור אין סוף בלבד.

רק כלי ביטול להשראת אור א"ס ב"ה זוהי נק' שנתברר אור הכתר ומורי המגיד נ"ע [נשמתו עדן]⁴² פי' מ"ש כתר עליון אע"ג [אף על גב] דאיהו אור צח^{43.44} כו'

רק כלי של ביטול להשראת אור אין סוף ברוך הוא. לזה קוראים שאור הכתר התברר. ומורי המגיד נ"ע פירש את הכתוב: "כתר עליון, אף על גב דאיהו אור צח" וכו',

הכלי שלו הוא כלי של ביטול בלבד, מקום שבו אור אין סוף יכול לשרות. רבו של אדמו"ר הזקן, המגיד ממזריטש, הסביר לאור זאת את דברי תיקוני זוהר, ש"כתר עליון, אף על גב דאיהו אור צח", הוא "אוכם הוא קדם עילת העילות".

אוכם הוא קדם עילת העילות שהוא מפני שהכתר הוא למעלה מכל הע"ס [העשר ספירות]⁴⁵ לכך הוא משיג יותר הביטול איך שאין ערוך אל המאציל א"ס ב"ה לכך הוא אוכם ובחי' חושך היינו

"אוכם הוא קדם עילת העילות": מכיוון שכתר נמצא למעלה מכל עשר הספירות, הוא משיג את הביטול ביתר שאת, ואת העובדה שאין לו שום ערך ביחס למאציל, אין סוף ברוך הוא. משום כך הוא שחור ובחינת חושך, כלומר,

מכיוון שהוא למעלה מכל עשר הספירות, כתר חש עמוק יותר מכל אחת מהן שאין לו ערך ביחס למאציל, אין סוף. ההכרה הזאת באפסותו היא הסיבה לכך שהוא מכונה שחור וחושך.

כמו המראה השחור שאינה נגבחה לעולם נגד המראה הלבן כן הכתר הוא אוכם שהוא בבחי'

כמו הצבע השחור, שלעולם אינו מתנשא מול הצבע הלבן, כך גם כתר הוא שחור, מפני שהוא בבחינת

השחור אינו מתבלט לעולם כנגד הלבן. במובן זה כתר הוא "שחור".

ביטול ואין בו הגבחה נגד נהורא חירא אור א"ס ב"ה שלמעלה מהכתר כו' ועמ"ש ע"פ שחורה אני ונאווה⁴⁶ וזהו שרש ענין יראה בושתי כו'.

ביטול, ואין בו הגבחה עצמית לפני נהורא חירא (האור הלבן), אור אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מכתר וכו'. וראו מה שנכתב על "אני שחורה ונאווה". וזהו שורש ענין יראה של בושתי וכו'.

כתר בטל לחלוטין ואינו תובע לעצמו דבר לפני "האור הלבן", אור אין סוף שלמעלה ממנו. זהו, אומר אדמו"ר הזקן, שורשה של יראה של בושתי — יראה המורגשת כבושה לפני ה' — והוא מפנה לדיון שלו על "אני שחורה ונאווה".

20 ובמ"א נתי [נתבאר]⁴⁷ דכתר הוא לשון שתיקה כתר לי זעיר⁴⁸ וזהו סייג לחכמה שתיקה^{49,50} סייג היינו המקיף לחכמה

ובמקום אחר הוסבר שכתר הוא לשון שתיקה: "המתן לי מעט". וזהו "סייג לחכמה שתיקה": ה"סייג" הוא המקיף את חכמה,

במקום אחר נקשר כתר לשתיקה, על פי דברי אליהוא "המתן לי מעט". את דברי המשנה "סייג לחכמה שתיקה" מפרשים בהתאם: הסייג המקיף את חכמה הוא כתר.

שהוא כתר הוא בחינת שתיקה וביטול אוכם הוא כו' ועמ"ש בד"ה קטנתי מכל⁵¹ וסד"ה מים רבים⁵² גבי אחות לנו קטנה.⁵³

שהוא כתר, הוא בחינת שתיקה וביטול: "שחור הוא" וכו'. וראו מה שכתוב במאמר הפותח במילים "קטנתי מכל", ובסוף המאמר הפותח במילים "מים רבים", בענין "אחות לנו קטנה".

כתר הוא שתיקה וביטול, הכתר ה"שחור" שתואר לעיל. הקורא מופנה למאמר "קטנתי מכל", ולסוף המאמר "מים רבים", העוסק ב"אחות לנו קטנה".

21 וזהו נקי בחי מ"ה [שם מ"ה] שהוא התיקון שנתתקן כלי שלו שאינה רק כ"א כלי הביטול להשראת אור א"ס ב"ה. וע' בביאור האדר"ז [האדרא זוטא] מהאריז"ל [מהאריז"ל זכרוננו לברכה] בתחלתה.

וזה נקרא בחינת מ"ה, שהיא התיקון: הכלי שלה תוקן, כך שאינו אלא כלי של ביטול להשראת אור אין סוף ברוך הוא. וראו את ביאור האריז"ל על האדרא זוטא, בתחילתו.

זה מה שהופך את מ"ה לשם של תיקון: הכלי שלה תוקן, כך שאינו אלא כלי של ביטול לאור אין סוף. אדמו"ר הזקן מפנה לתחילת ביאור האריז"ל על האדרא זוטא.

משא"כ בחי' ב"ן [שם ב"ן] הוא אינו נתברר עדיין להיות בבחי' ביטול ממש לאור אי"ס ב"ה כ"א הוא מעורב טו"ר [טוב ורע] שיש בו בחי' הביטול להבטל להשראת אור אי"ס ב"ה ויש בו ג"כ בחי' שכנגד הביטול שהוא בחי' יש.

לעומת זאת, בחינת ב"ן עדיין לא התבררה עד שתהיה בבחינת ביטול ממש לאור אין סוף ברוך הוא; אלא היא תערוכת של טוב ורע: יש בה בחינת ביטול, להתבטל להשראת אור אין סוף ברוך הוא, ויש בה גם בחינה שמנוגדת לביטול — בחינת יש.

ב"ן עדיין לא התבררה למצב הזה. היא תערוכת: חלק ממנה בטל ויכול לקבל את אור אין סוף, וחלק ממנה עומד בניגוד לביטול, כ"ש" שמחזיק את עצמו כמציאות.

22 ויובן זה ע"ד מה שבהשתלשלות רבות נתהווה משם ב"ן [שם ב"ן] בחי' דקרו ל"י אלהא דאלהא⁵⁴ שהוא בחי' ביטול קצת

והדבר יובן על דרך [העובדה] שמתוך השתלשלות של שלבים רבים נוצרה משם ב"ן בחינת "אלהא דאלהא" — "אלוה האלוהים", שהיא בחינה של ביטול מסוים.

את התערוכת שבב"ן אפשר לראות במה שנוצר ממנו בעקבות שלבים רבים של השתלשלות. הביטוי התלמודי על האומות ש"קוראות לו אלוה האלוהים" מתאר בחינה שמכירה בכך שה' הוא העליון מכול, ולכן יש בה מידה מסוימת של ביטול.

וגם בחי' יש גמור שכנגד הביטול וזוהי התערוכות שלא נתברר עדיין שמעורב בו בחי' ביטול ונגד הביטול

וכן יש גם בחינת יש גמור, המנוגדת לביטול. וזו התערוכת שעדיין לא התבררה, ובה מעורבות בחינת הביטול ובחינה המנוגדת לביטול.

באותה בחינה יש גם יש גמור — תחושה מלאה של מציאות נפרדת, המנוגדת לביטול. זוהי התערוכת הבלתי־מבוארת שבב"ן.

(כי שם ב"ן [שם ב"ן] הוא בחינת הגילוי כמו בחכמה עיקר מהותה הוא החכמה אבל הגילוי כשעושי ממה בחינת יש ע"ז נאמר ראיתי איש חכם בעיניו⁵⁵ כו' כמ"ש במ"א.

(כי שם ב"ן הוא בחינת הגילוי: כשם שבחכמה עיקר מהותה הוא החכמה, כך הגילוי, כאשר עושים ממנו בחינת יש, עליו נאמר: "ראיתי איש חכם בעיניו" וכו', כפי שנכתב במקום אחר.

הסוגריים מסבירים מדוע ב"ן הוא כך: הוא בחינת הגילוי. במהותה, חכמה היא פשוט חכמה, אך כשהיא מתגלה היא יכולה להפוך למקור של חשיבות עצמית: "איש חכם בעיניו" (בפסוק עצמו נאמר "הראיתי איש חכם בעיניו", ולא "ראיתי").

והנה מ"ש כאן דבשם ב"ן [שם ב"ן] הוא תערוכות טו"ר [טוב ורע] אין ר"ל [רוצה לומר] רע ממש ח"ו [חס ושלום]
רק שנק' כן ע"ש [על שם] שמבחי זו נשתלשל למטה בחי' רע וזהו ע"ד מ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)]
פ' בראשית)

והנה, מה שכתוב כאן שבשם ב"ן יש תערוכות של טוב ורע, אין פירושו שיש בו רע ממש, חס ושלום; אלא הוא נקרא כך משום שמבחינה זו השתלשלה למטה בחינת הרע. וזה על דרך מה שכתוב בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת בראשית).

"טוב ורע" שבב"ן אין פירושו רע ממש, חס ושלום; הוא נקרא כך משום שממנו משתלשל הרע למטה. לקוטי תורה של האריז"ל על פרשת בראשית מדבר באותו אופן.

[ד"ח ע"ב] ובע"ח [ובעץ חיים] שהחסדים המגולים דז"א דאצי' דהיינו מן החזה ולמטה נק' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] משום שיכולים החיצונים ליקח מהם ולהתאחז בהם משא"כ בבחי' עץ החיים.

[דף ח ע"ב], ובספר עץ חיים נאמר שהחסדים המגולים של ז"א דאצילות, כלומר מהחזה ולמטה, נקראים עץ הדעת טוב ורע, משום שהחיצונים יכולים לינוק מהם ולהיאחז בהם; מה שאין כן בבחינת עץ החיים.

בדומה לכך, עץ חיים מכנה את החסדים המגולים של ז"א, מה"חזה" ולמטה, "עץ הדעת טוב ורע", משום שהחיצונים יכולים לינוק מהם. לעומת זאת, בעץ החיים אין להם אחיזה כזאת.

ועד"ז יובן גם כאן בענין מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן] (וכמשל"ק [וכמו שיתבאר לקמן] א"י"ה [אם ירצה השם]) דבחי' ב"ן [שם ב"ן] נק' עץ הדעת טוב ורע

ועל דרך זו יובן גם כאן בענין מ"ה וב"ן (כפי שיתבאר בהמשך, אם ירצה ה'): שבחינת ב"ן נקראת עץ הדעת טוב ורע,

בדומה לכך, ב"ן נקרא עץ הדעת טוב ורע — נקודה שאדמו"ר הזקן מבטיח לבאר בהמשך.

דהיינו כשהאבה מצד הדעת לבד שבבחי' זו יש לעומת זה דעת הרע כי השבירה התחילה מבחי' דעת משא"כ בחי' מ"ה [שם מ"ה] הוא הביטול שלמעלה מהדעת וההשגה.

כלומר, כאשר האבה נובעת מהדעת בלבד, שכן בבחינה זו יש כנגדה דעת הרע, משום שהשבירה החלה מבחינת דעת; ואילו בחינת מ"ה היא הביטול שלמעלה מהדעת ומההשגה.

לאהבת ה' הנובעת מהדעת בלבד יש מקבילה בצד הרע — "דעת" של רע — שכן שבירת הכלים החלה בבחינת דעת. לעומתה, מ"ה הוא ביטול שלמעלה מהדעת ומההשגה.

ולכך תחלה מתברר אור הכתר (דהיינו שבחי מ"ה [שם מ"ה] שבו מברר בחינות מב"ן [משם ב"ן] השייך לכתר ור"ל [ורוצה לומר] בחי' עליונות שיוכלו להיות בביטול גדול ע"ד מדרגת הביטול דכתר כו' ונעשה מזה הכתר דתיקון כלול ממ"ה [משם מ"ה]

ולכן אור הכתר מתברר תחילה (כלומר, בחינת מ"ה שבו מבררת את בחינות ב"ן השייכות לכתר; הכוונה לבחינות העליונות שיכולות להיות בביטול גדול, בדומה למדרגת הביטול של הכתר וכו'. ומכך נעשה הכתר דתיקון, הכולל מ"ה

לכן הכתר מתברר תחילה: המ"ה שבו מברר את הרכיבים העליונים של ב"ן, שיכולים להיות בביטול הגדול של הכתר. מהם נוצר הכתר המתוקן, המורכב ממ"ה יחד עם ב"ן מבורר.

וגם מב"ן [משם ב"ן] שכבר נתברר ונכלל בבחי' מ"ה [שם מ"ה] ממש ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות⁵⁶ ואח"כ הוא מברר בחי' חכמה ע"ד הנ"ל ואח"כ בחכמה אתברירו הבחי' ב"ן [שם ב"ן] שלמטה:

וגם ב"ן, שכבר התברר ונכלל ממש בבחינת מ"ה; וראו גם מה שנכתב על כך בביאור על "ומשה דיבר אל ראשי השבטים"; ואחר כך הוא מברר את בחינת חכמה, כפי שהוזכר לעיל; ואחר כך, "בחכמה התבררו" — בחינות ב"ן שלמטה.

הסוגריים מפנים לביאור על "ומשה דיבר אל ראשי השבטים". לאחר מכן כתר מברר את חכמה, ובאמצעות חכמה מתבררות בחינות ב"ן התחתונות, כפי שנאמר: "בחכמה התבררו".

קטע 6 • 231-25

ידיעה אינה יכולה לברר את עצמה

23 והנה כמו כן הוא בעבודת ה' למטה באדם דהנה הנשמות הם נמשכים משם ב"ן [שם ב"ן] (עמ"ש בביאור

ע"פ כי עמך מק"ח [מקור חיים]⁵⁷ גבי לברר הנר"נ [הנפש רוח נשמה] שלהם ועמ"ש

והנה כך הוא גם בעבודת ה' של האדם למטה. הנשמות נמשכות משם ב"ן (ראו מה שנכתב בביאור על הפסוק "כי עמך מקור חיים", בעניין בירור הנפש, הרוח והנשמה שלהן; וראו מה שנכתב

אותו סדר של בירור חל גם בעבודת האדם את ה', מפני שהנשמות נמשכות משם ב"ן. הסוגריים מתחילים בהפניה לביאור על "כי עמך מקור חיים", בעניין בירור הנפש, הרוח והנשמה של הנשמות.

ע"פ מי יתנך⁵⁸ בענין נשמות דבנימין ובד"ה ואלה המשפטים⁵⁹ גבי וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה⁶⁰ ובביאור ע"פ אדם כי יקריב מכם⁶¹ כו' מן הבהמה וע"פ ביום השמיני שלח⁶² ומ"ש ע"פ ואכלתם אכול⁶³

על "מי יתנך", בעניין נשמות בנימין; ובמאמר המתחיל "ואלה המשפטים", בעניין "וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה"; ובביאור על "אדם כי יקריב מכם" וגו', "מן הבהמה"; ועל "ביום השמיני שלח"; ומה שנכתב על "ואכלתם אכול".

ההפניות הנוספות עוסקות באותו נושא באמצעות פסוקים אחרים: נשמות בנימין, זריעת "זרע אדם וזרע בהמה", קורבן המובא "מן הבהמה", "ביום השמיני שלח" והכפילות "ואכלתם אכול".

וא"כ יש בהם ג"כ בחי' תערוכות טו"ר [טוב ורע] וירדו לעוה"ז בכדי לברר הטוב מהרע וענין התערוכות

אם כן, יש גם בהן בחינה של תערוכות טוב ורע, והן ירדו לעולם הזה כדי לברר את הטוב מן הרע. וענין התערוכות

מכיוון שהנשמות נמשכות משם ב"ן, גם בהן יש תערוכות של טוב ורע. הן יורדות לעולם הזה כדי לברר את הטוב מן הרע.

של טו"ר [טוב ורע] שבנשמות הוא ע"ד מ"ש ועץ הדעת⁶⁴ טו"ר [טוב ורע] פי' שבבחי' הבחירה הנמשך

מהדעת שייך טו"ר [טוב ורע] שכשבוחר בדעתו הטוב דקדושה כשמכיר את בוראו

של טוב ורע שבנשמות הוא על דרך מה שכתוב "ועץ הדעת טוב ורע". הכוונה היא שבבחינת הבחירה, הנמשכת מן הדעת, שייכים טוב ורע: כאשר אדם בוחר בדעתו בטוב של הקדושה, כשהוא מכיר את בוראו,

תערוכות זו דומה ל"עץ הדעת טוב ורע": הבחירה החופשית, הנמשכת מן הדעת, יכולה לפנות לכאן או לכאן. בצד הטוב, האדם משתמש בדעתו כדי להכיר את בוראו.

כי הוא חייך⁶⁵ ועי"ז ממילא נתעורר אצלו האהבה ותשוקה לה' כפי הדעת זהו בחי' הטוב והמטיב

וכנגד זה יש בסט"א [בסטרא אחרא] כשבוחר בדעתו

שהרי הוא חייך, ומתוך כך מתעוררות בו מאלהן אהבה וכמיהה לה', כהתאם לדעת זו — זוהי בחינת "הטוב והמטיב". ומנגד לכך, בסטרא אחרא, כאשר אדם בוחר בדעתו

לאחר שהוא מכיר בכך שה' הוא חייך, מתעוררות בו מאלהן אהבה וכמיהה אליו, כהתאם להבנתו; זהו צד הטוב. לעומתו, בצד הסטרא אחרא, אותו כוח בחירה יכול לבחור ברע.

את הרע ונמשך אחר פיתוי היצר להתענג בתענוגים גשמיים ותאוות כו' וצ"ל הבירור לברר הטוב מהרע שיהיה הדעת והבחירה רק בטוב ולאהבת ה'.

ברע ונמשך אחר פיתוי היצר להתענג בתענוגים גשמיים ובתאוות וכו'. וצריך להיות בירור, לברר את הטוב מן הרע, כך שהדעת והבחירה יהיו רק בטוב וכאהבת ה'.

אז האדם נמשך אחר פיתוי יצרו אל תענוגים גשמיים ותאוות. עבודת הבירור היא להביא לכך שהדעת והבחירה יהיו מכוונות לטוב בלבד ולאהבת ה'.

24 והנה כמו שנת' [שנתבאר] לעיל בענין הבירור למעלה שאי אפשר להיות כ"א ע"י בחינה שכבר נתברר

לגמרי אז הוא מברר את הבחינה שלמטה ממנה שצריכה בירור

והנה, כפי שהוסבר לעיל בענין הבירור למעלה, בירור יכול להיעשות רק באמצעות בחינה שכבר התבררה לגמרי, והיא מבררת את הבחינה שמתחתיה, שעדיין זקוקה לבירור,

למעלה, בירור יכול להיעשות רק באמצעות בחינה שכבר התבררה לגמרי, והיא מבררת את הבחינה שמתחתיה. אותו כלל חל כעת גם בנפש.

כמ"כ [כמו כן] בהנשמה זה הבירור לברר בחי' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] א"א שיהיה ע"י הדעת לבד

שאף שאמת שע"י הדעת וההתבוננות יוליד אהבה לה' מ"מ א"א שע"י בחי' זו יברר וידחה כל הרע

כך גם בנפש: בירור בחינת עץ הדעת טוב ורע אינו יכול להיעשות באמצעות דעת לבדה. שכן אף שנכון שעל ידי הדעת וההתבוננות נולדת אהבה לה', בכל זאת אי אפשר שבחינה זו תברר ותדחה את כל הרע;

הדעת לבדה אינה יכולה לברר את "עץ הדעת" שבנפש. ההתבוננות אכן מולידה אהבה לה', אך אינה יכולה לברר ולדחות את כל הרע.

שהרי עיקר בחי' זו שבדעת הוא הצריך בירור שלכך נק' עץ הדעת טו"ר [טוב ורע] לפי שיש בו זה לעמת

זה⁶⁶ היינו דכמו שיש טוב בנשמה שהיא הבחירה של הדעת בטוב שמזה נולדה האהבה לה'.

שהרי בחינה זו שבדעת היא עצמה בעיקרה הדבר שזקוק לבירור. משום כך היא נקראת "עץ הדעת טוב ורע": יש בה "זה לעומת זה". כלומר, כשם שיש בנפש טוב — בחירת הדעת בטוב, שממנה נולדת האהבה לה',

הדעת עצמה היא החלק שזקוק לבירור; לכן היא נקראת "עץ הדעת טוב ורע", שבו "זה לעומת זה". מצד אחד יש טוב: הדעת בוחרת בטוב ומולידה אהבה לה'.

כמ"כ [כמו כן] יש ממש בחי' רע שהיא הבחירה של הדעת ברע שמזה נולדו אהבה זרה ותאוות רעות

ומאחר שיש בו זה לעומת זה אין כח בהטוב לברר הרע שבו.

כך ממש יש בה גם בחינת רע — בחירת הדעת ברע, שממנה נולדות אהבה זרה ותאוות רעות. ומאחר שיש בה "זה לעומת זה", אין בכוח הטוב לברר את הרע שבה.

מן הצד האחר יש רע ממש: הדעת בוחרת ברע ומולידה אהבות זרות ותאוות רעות. כאשר שני הצדדים עומדים זה מול זה כשווים, אין בכוח הטוב לברר את הרע.

25 וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בינונים זה וזה שופטן⁶⁷ שפעם מתגבר כח הרע ומושל על הטוב

ופעם מתגבר כח הטוב ומושל על הרע כמ"ש

וזהו מה שאמרו חז"ל: "בינונים — זה וזה שופטן"; כלומר, לפעמים כוח הרע גובר ושולט על הטוב, ולפעמים כוח הטוב גובר ושולט על הרע, כמו שכתוב,

חז"ל אומרים על הבינונים, האנשים שבמדרגת ביניים, ש"זה וזה שופטן" — היצר הטוב והיצר הרע שניהם שולטים בהם. לפעמים הרע גובר ולפעמים הטוב.

ולאום מלאום יאמץ⁶⁸ וכיון שכן אין זה בחי' בירור כלל שהבירור היינו שיהי' [שיהיה] הטוב מושל על הרע בתמידות ולא על דרך ולאום מלאום יאמץ ח"ו [חס ושלום]

"ולאום מלאום יאמץ". ומכיוון שכך, אין זו בחינה של בירור כלל; שכן בירור פירושו שהטוב שולט ברע בקביעות, ולא בדרך של "ולאום מלאום יאמץ", חס ושלום.

המצב דומה לתאומים של רבקה, שעליהם נאמר לה כי "לאום מלאום יאמץ". התנודות האלה אינן בירור כלל; בירור פירושו שהטוב שולט ברע לצמיתות.

וזה א"א להיות ע"י בחי' הדעת לבד שבנשמה שבחי' זו עצמה לא נתבררה עדיין בשלימות בהנשמה שלכך נק' בחינה זו עץ הדעת טוב ורע (ועמ"ש לעיל) שלפעמים יוכל להיות יניקת החיצונים מבחי' הדעת כו'.

ודבר זה אינו יכול להיעשות באמצעות בחינת הדעת שבנפש בלבד, שהרי בחינה זו עצמה עדיין לא התבררה בשלמות בנפש. לכן היא נקראת "עץ הדעת טוב ורע" (ועיין במה שכתוב לעיל), שכן לפעמים החיצונים יכולים לינוק מבחינת הדעת וכו'.

דעת לבדה אינה יכולה להביא לכך, משום שגם היא עצמה עדיין לא התבררה בשלמות בנפש; לכן היא נקראת "עץ הדעת טוב ורע". לפעמים החיצונים יכולים לינוק ממנה.

לכן צ"ל הבירור ע"י בחינה הנעלה מהדעת שהוא נתברר כבר ואין שום תערובות רע ח"ו [חס ושלום].

לכן הבירור צריך להיעשות באמצעות בחינה הנעלית מן הדעת, שכבר התבררה ואין בה שום תערובת של רע, חס ושלום.

לכן הבירור צריך לבוא מבחינה שלמעלה מן הדעת, שכבר התבררה והיא נקייה מכל שמץ של רע.

לכך הוא דוקא יכול לברר הטוב מן הרע (ועמ"ש במ"א ע"פ הן האדם היה כאחד ממנו⁶⁹ שעה"ד [שעץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] הוא הדעת שבבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] משא"כ הדעת שבבחי' מקיף הוא אדרבה דוחה יניקת החיצונים כו'.

לכן דווקא היא יכולה לברר את הטוב מן הרע. (ועיין במה שכתוב במקום אחר על הפסוק "הן האדם היה כאחד ממנו": שעץ הדעת טוב ורע הוא הדעת שבבחינת פנימיות, ואילו הדעת שבבחינת מקיף, אדרבה, דוחה את יניקת החיצונים וכו'.

רק בחינה כזאת יכולה להפריד את הטוב מן הרע. הסוגריים מביאים הסבר לפסוק "הן האדם היה כאחד ממנו": "עץ הדעת" הוא הדעת ככוח פנימי, ואילו הדעת ככוח מקיף דוחה את החיצונים.

ולפי' (ולפי זה) י"ל [יש לומר] גם כאן דדוקא בבחי' דעת תחתון שהוא דעת המושג בנפש שי"ך לקרותו עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] וממנו נמשך המדות הנמשכים מהשכל ויש להן לעומת זה בנפש

ולפי זה אפשר לומר גם כאן שדווקא בחינת דעת תחתון, שהיא הדעת המושגת בנפש, ראויה להיקרא "עץ הדעת טוב ורע"; וממנה נמשכות המדות הנמשכות מן השכל, ויש להן מקבילה בנפש

לפי זה, "דעת תחתון", כלומר הדעת שהאדם משיג, היא "עץ הדעת טוב ורע". הרגשות הנולדים מן השכל נמשכים ממנה, ויש להם מקבילות בנפש הבהמית.

הבהמית משא"כ בחי' דעת עליון שממשיך המדות שלמעלה מהשכל מבחי' כתר והוא אור מקיף זהו בחי' עץ החיים וע' בענין דעת תחתון ודעת עליון לקמן בפ' פינחס) (הוא לקמן בשדה"ש [בשיר השירים])

הבהמית. אבל בחינת דעת עליון, שממשיכה את המדות שלמעלה מן השכל מבחינת כתר, והיא אור מקיף — היא בחינת עץ החיים. ועיין בעניין דעת תחתון ודעת עליון להלן, בפרשת פינחס) (הדיון נמצא להלן, בשיר השירים)

לעומתה, "דעת עליון" ממשיכה מכתר רגשות שלמעלה מן השכל; היא אור מקיף, בחינת עץ החיים. אדמו"ר הזקן מפנה לדיון בשני סוגי הדעת "להלן, בפרשת פינחס", והגהה מתקנת שהדיון נמצא בשיר השירים.

בביאור ע"פ לכתבני⁷⁰ ובפ' מטות בביאור ע"פ החלצו⁷¹ ובביאור ע"פ מים רבים ובדי' ויקהל משה⁷² ועמ"ש בדי' וספרתם לכם⁷³ גבי שעורה וחטה בענין דעת המושג ודעת הנעלם כו' ע"ש ועמ"ש פ' שלח ע"פ מקושש עצים.⁷⁴

בביאור על "לכתבני", ובפרשת מטות בביאור על "היחלצו", ובביאור על "מים רבים", ובמאמר המתחיל "ויקהל משה"; ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל "וספרתם לכם" בעניין שעורה וחיטה, בעניין דעת מושג ודעת נעלם וכו', עיין שם. ועיין במה שכתוב בפרשת שלח על "מקושש עצים".

שם נמצא הביאור על "לכתבני". הפניות נוספות הן ל"היחלצו" בפרשת מטות, ל"מים רבים", ל"ויקהל משה", ל"וספרתם לכם" בעניין שעורה וחיטה ובעניין דעת מושג ודעת נעלם, וכן ל"מקושש עצים" בפרשת שלח.

קטע 7 • 261-27

הרצון שלמעלה מטעם ודעת

26 וענין בחי' זו היינו שהגם שהנשמה היא משם ב"ן [שם ב"ן]. מ"מ היא כלולה ג"כ משם מ"ה [שם מ"ה]

וזה עניינה של בחינה זו: אף שהנשמה היא משם ב"ן, היא בכל זאת כלולה גם משם מ"ה.

המדרגה הגבוהה מצויה בנשמה משום שאף שמקורה בשם ב"ן, יש בה גם משהו משם מ"ה.

דהיינו שבעת ירידת הנשמה משם ב"ן [שם ב"ן] שנק' שמעורב טו"ר [טוב ורע] מערבים בה ג"כ הארה משם מ"ה [שם מ"ה]

כלומר, בעת ירידת הנשמה משם ב"ן, הנקרא מעורב טוב ורע, מעורבת בה גם הארה משם מ"ה.

כאשר הנשמה יורדת משם ב"ן, המעורב מטוב ורע, מעורבת בה גם הארה משם מ"ה.

שהוא התיקון שנתברר כבר ששרשו ממצחא דא"ק [דאדם קדמון] והוא בחי' כתר עליון שנתברר כבר בתחלה שמערבין אותו בהנשמה בכדי שיהי' [שיהיה] בה כח לברר כל בחינותיה והנה"ב [והנפש הבהמית] הארה זו היא התיקון שכבר התברר, ושורשו במצחא דא"ק; היא בחינת כתר עליון, שכבר התבררה מלכתחילה, ומערבים אותה בנשמה כדי שיהיה בה כוח לברר את כל בחינותיה וגם את הנפש הבהמית.

הארה זו היא התיקון שכבר התברר, ושורשו ב"מצח" של אדם קדמון: כתר עליון, המדרגה הראשונה שהתבררה. היא ניתנת בנשמה כדי שיהיה לה כוח לברר את כל כוחותיה, וגם את הנפש הבהמית.

(ועמ"ש בביאור ע"פ צו את בני ישראל כו' את קרבני לחמי.⁷⁵ איך שבעוה"ז דוקא שהוא עולם הבירור שם דייקא מאיר שם מ"ה [שם מ"ה] המברר כו')

(וראו מה שנכתב בביאור על "צו את בני ישראל" וכו', "את קרבני לחמי": כיצד דווקא בעולם הזה, שהוא עולם הבירור, מאיר דווקא שם מ"ה המברר וכו';

הסוגריים מפנים לביאור על "צו את בני ישראל... את קרבני לחמי": דווקא בעולם הזה, עולם הבירור, מאיר שם מ"ה המברר.

והוא הנמשך מבחי' רצון העליון רעוא דכל רעוין כו' והוא התגלות סכ"ע [סובב כל עלמין] שלמעלה מעלה מגילוי ההשגה שבג"ע [שבגן עדן] שהוא רק זיו השכינה מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כו' וע"ש באריכות.

והוא נמשך מבחינת הרצון העליון, רעוא דכל רעוין וכו'; והוא גילוי סובב כל עלמין, שלמעלה לאין ערוך מגילוי ההשגה שבגן עדן, שאינו אלא זיו השכינה מבחינת ממלא כל עלמין וכו'; ועיינו שם בהרחבה.

האור הזה נמשך מהרצון העליון, "רצון כל הרצונות", והוא גילוי סובב כל עלמין. הוא נעלה הרבה יותר מההשגה שהנשמות זוכות לה בגן עדן, שאינה אלא זיו השכינה מן האור שממלא את העולמות.

וזהו כענין המבואר כאן. דדוקא בעת ירידת הנשמה למטה בעוה"ז מערבין בה הארת שם מ"ה [שם מ"ה] שממצחא כו' שהוא מבחי' רעוא דכל רעוין)

וזה דומה לענין המבואר כאן: דדוקא בעת ירידת הנשמה למטה, לעולם הזה, מערבים בה את הארת שם מ"ה שמן המצח וכו', שמקורה בבחינת "רצון כל הרצונות".

הדבר תואם את הנקודה המבוארת כאן: דדוקא כשהנשמה יורדת לעולם הזה, מערבים בה הארה משם מ"ה מן ה"מצח", שמקורה ב"רצון כל הרצונות".

והוא בחיי רצה"ע [רצון העליון] שלמעלה מן הדעת שיש בנפש האדם שהוא בחיי יחידה שהיא בחיי ביטול אליו ית' שלמעלה מדעת והשכלה המושג ונקי משכיל לאיתן⁷⁶ ונקי עם קשה עורף. כמ"ש במ"א.

והיא בחינת הרצון העליון שלמעלה מדעת, המצויה בנפש האדם; זוהי בחינת יחידה, שהיא בחינת ביטול אליו ית' שלמעלה מדעת והשכלה שאפשר להשיג. היא נקראת "משכיל לאיתן" ונקראת "עם קשה עורף", כפי שנכתב במקום אחר.

בנפש האדם הארה זו היא הרצון העליון שלמעלה מדעת: היחידה, הנקודה הפנימית ביותר בנשמה, ביטול לה' שלמעלה מכל הבנה. היא נקראת "משכיל לאיתן" — איתן פירושו חזק ויציב — וגם "עם קשה עורף", כפי שמבאר אדמו"ר הזקן במקום אחר.

שהוא רצון פשוט בלי שום טעם ושכל מושג שהוא נמשך מבחי' כתר עליון שנתברר כבר פי' שאין בחיי זו רק בקדושה בחיי ביטול לאור א"ס ב"ה.

זהו רצון פשוט, בלי שום טעם ושכל שאפשר להשיג, והוא נמשך מבחינת כתר עליון שכבר התברר. כלומר, בחינה זו קיימת רק בקדושה: ביטול לאור אין סוף ברוך הוא.

זהו רצון פשוט, בלי טעם או הבנה שמאחוריו, והוא נמשך מכתר עליון שכבר התברר. בחינה זו קיימת רק בקדושה, כביטול גמור לאור אין סוף.

27 והיינו למעלה מבחי' הבחירה שבדעת ע"כ יש בו כח לברר הטוב מן הרע שבבחי' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] להפך כל רצונות הרע הנמשכים מבחי' הדעת שבלעומת זה כו' ממרירו למיתקא.

והיינו למעלה מבחינת הבחירה שבדעת; לכן יש בו כוח לברר את הטוב מן הרע שבבחינת עץ הדעת טוב ורע, ולהפוך את כל רצונות הרע הנמשכים מבחינת הדעת שבצד שכנגד וכו' — "ממרירו למיתקא".

הרצון הזה הוא למעלה מן הבחירה השייכת לדעת, ולכן יש בו כוח להפריד בין הטוב לרע שב"עץ הדעת" של הנפש. הוא יכול להפוך כל רצון רע שמקורו בדעת שבצד שכנגד, ולהפוך "מרירות למתיקות".

ולכך אין די לאדם במה שיתבונן בדעתו ושכלו ולהוליד אהבה ע"פ הדעת כו' לבד כ"א לעורר הביטול אליו ית' ולדבקה בו במס"נ [במסירות נפש] ממש שלמעלה מטעם ודעת המושג שאם לא יהיה לו בחינת ביטול הנ"ל

ולכן לא די לאדם להתבונן בדעתו ובשכלו בלבד, ולהוליד אהבה על פי הדעת וכו'; אלא עליו לעורר את הביטול אליו יתברך ולהידבק בו במסירות נפש ממש, שהיא למעלה מטעם ודעת המושגים. שכן אם לא תהיה בו בחינת הביטול האמורה,

לכן אין די בהתבוננות ובהולדת אהבה לה' המבוססת על הבנה בלבד. האדם צריך גם לעורר בנפשו ביטול לה' ולהידבק בו במסירות נפש ממש, שהיא למעלה מטעם ודעת.

אזי אפילו אם יתבונן בגדולת ה' בהרחבה כפי כחו ויוליד מזה אהוי"ר [אהבה ויראה] לא יהיה לו קיום אמיתי ויפול ממדרגתו ח"ו [חס ושלום] כי עיקר הבירור צ"ל ע"י כתר עליון

אזי, אפילו אם יתבונן בגדולת ה' בהרחבה, כפי יכולתו, ויוליד מכך אהבה ויראה, לא תהיה לו עמידה אמיתית והוא עלול ליפול ממדרגתו, חס ושלום; שכן הבירור העיקרי צריך להיעשות באמצעות כתר עליון,

כלי הביטול הזה, גם מי שמתבונן בגדולת ה' בהרחבה ומגיע לאהבה ויראה לא יוכל להחזיק מעמד, והוא עלול ליפול ממדרגתו. הבירור העיקרי צריך לבוא מכתר עליון.

(וחכמה עילאה שהוא למעלה ג"כ מההשגה⁷⁷ וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פי"ח וכמ"ש במ"א ע"פ ראה אנכי נותן⁷⁸ כו' ומקור הבירורים הוא ע"י מו"ס [מוחא סתימאה] דא"א וכמ"ש באג"ה [באגרת הקודש] בד"ה למה נסמכה פ' מרים) שנתברר כבר שהוא הרצון שלמעלה מהשכל המושג שבחינה זו אינה בלעומת זה:

(וחכמה עילאה, שגם היא למעלה מן ההשגה, כמו שכתוב בספר של בינונים, פרק י"ח, וכמו שכתוב במקום אחר על הפסוק "ראה אנכי נותן" וכו'; ומקור הבירורים הוא באמצעות מוחא סתימאה דא"א, כמו שכתוב באגרת הקודש בדרוש הפותח "למה נסמכה פרשת מרים"), שכבר נתבררה, והיא הרצון שלמעלה מן השכל המושג; לבחינה זו אין מקבילה בצד שכנגד.

הסוגריים מוסיפים את חכמה עילאה, החכמה העליונה שלמעלה מן ההשגה, כפי שמוסבר בתניא, פרק י"ח, ומציינים את מוחא סתימאה, המוח הנעלם של אריך אנפין, כמקור הבירורים, כפי שנאמר באגרת הקודש על מרים. הרצון הזה, שכבר נתברר והוא למעלה מן השכל, אינו קיים בצד הרע.

קטע 8 • 281-30

המשכת כתר אל תוך המעשה

28 ג וזהו הירידה שצורך עלייה כי תחלה קודם ירידתו היו בבחי' מחשבה עילאה ישראל עלו במחשבה⁷⁹

וכנזכר בזהר דכמה מחשבתין אינון שבינה נק' לגבי חכמה בחי' מחשבה שהוא בחי' לבוש נגד החכמה ג. וזוהי הירידה שהיא לצורך עלייה. שכן בתחילה, לפני ירידתו, הן היו בבחינת מחשבה עילאה: "ישראל עלו במחשבה". וכפי שנזכר בזהר: "כמה מחשבות הן"; שהרי בינה, ביחס לחכמה, נקראת בחינת מחשבה, שהיא בחינת לבוש ביחס לחכמה;

פרק ג מסביר כיצד הירידה מביאה לעלייה. לפני ירידתו היו הנשמות ב"מחשבה עילאה", כפי שאומר המדרש ש"ישראל עלו במחשבה" לפני הבריה; ול"מחשבה" יש כמה דרגות, כפי שאומר הזוהר: בינה היא "מחשבה", לבוש ביחס לחכמה.

וכן חכמה לגבי כתר ומבחי' זו דחוי"ב [דחכמה ובינה] הוא שרש הנשמות ועי"י ירידתן בעוה"ז שמכררים שם הכירורים ממשיך עי"ז בחי' כתר שלמעלה מהדעת שמהפך כל רצונותיו שבעוה"ז שיהיה

וכן חכמה ביחס לכתר. ומבחינה זו של חכמה ובינה הוא שורש הנשמות. ובאמצעות ירידתן לעולם הזה, שבו הן מכררות את הכירורים, הוא ממשיך בכך את בחינת כתר, שלמעלה מדעת, בכך שהוא הופך את כל רצונותיו בעולם הזה כך שיהיו

בדומה לכך, חכמה היא "מחשבה" ביחס לכתר, והנשמות מושרשות בחכמה ובבינה. בירידתו לעולם הזה ובירורו אותו, האדם ממשיך את בחינת כתר, שלמעלה מדעת, כאשר הוא מפנה את כל רצונותיו בעולם הזה להי' לבדו.

רק להי' לבדו ומקיים כל רמ"ח מ"ע [מצות עשה] ואזהרות של שס"ה ל"ת [לא תעשה] ודרכנן שע"י ממשיך בחי' כתר עליון ששורה בו אור א"ס ב"ה כנ"ל

רק להי' לבדו, ומקיים את כל רמ"ח מצוות עשה, את אזהרות שס"ה מצוות לא תעשה ואת דברי חכמים; שבכך הוא ממשיך את בחינת כתר עליון, שבו שורה אור אין סוף ברוך הוא, כנזכר לעיל,

הוא עושה זאת באמצעות קיום רמ"ח מצוות עשה, שס"ה מצוות לא תעשה ודברי חכמים. באמצעותן הוא ממשיך את כתר עליון, שבו שורה אור אין סוף.

שהוא בחי' מלי' דא"ס ב"ה אל בחי' מלי' דאצילות וזוהי העלייה [העלייה] שאחר הירידה שמגיע לבחי' עצמותו ית'

שהוא בחינת מלכות דאין סוף ברוך הוא, אל בחינת מלכות דאצילות. וזוהי העלייה שלאחר הירידה: שהוא מגיע לבחינת עצמותו יתברך,

כתר עליון הוא מלכות דאין סוף, הדרגה האחרונה באין סוף, והוא נמשך אל מלכות דאצילות. זוהי העלייה שלאחר הירידה: הנשמה מגיעה לבחינת עצמותו של הי'.

שהוא בחי' כ"ע [כתר עליון] ששורה בו אור א"ס ב"ה משא"כ קודם ירידתן היו עלו רק במחשבה שהיא חו"ב [חכמה ובינה].

שהיא בחינת כתר עליון, שבו שורה אור אין סוף ברוך הוא; ואילו לפני ירידתן הן עלו רק במחשבה, שהיא חכמה ובינה.

דרגה זו היא כתר עליון, שבו שורה אור אין סוף. לפני ירידתה הנשמה "עלתה במחשבה" בלבד, בדרגת חכמה ובינה, ולכן הירידה מעלה אותה למעלה מן המקום שממנו התחילה.

29 וזהו ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו⁸⁰ שהכל ברא לכבודו שהוא בחיי מלי דאצילות להמשיך אליה

בחי כתר שהוא בחיי מלי דא"ס

וזהו [הפירוש של] "ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו": הוא ברא הכול לכבודו, שהוא בחינת מלכות דאצילות, כדי להמשיך לתוכה את בחינת כתר, שהיא בחינת מלכות דאין סוף.

דברי ישעיהו "לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" נקראים כתכלית הבריאה. "לכבודי" הוא מלכות דאצילות, והכול נברא כדי שכתר, שהוא מלכות דאין סוף, יימשך לתוכה.

וזהו אף עשיתיו שהוא מרבה את בחיי הרביעית וריבוי זה נסמך לעשיתיו דוקא כידוע שגם בעולם

האצילות עצמו יש ג"כ ד' מדרגות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה]

וזהו "אף עשיתיו": המילה "אף" כוללת את הבחינה הרביעית, והכללה זו מצטרפת דווקא ל"עשיתיו". כידוע, גם בעולם האצילות עצמו יש ארבע מדרגות: אצילות, בריאה, יצירה ועשיה;

המילה "אף" היא מונח של הכללה: היא מוסיפה בחינה רביעית ל"ברא", "יצר" ו"עשה", והיא מצטרפת דווקא ל"עשה". באצילות עצמה יש ארבע מדרגות המקבילות לארבעת העולמות: אצילות, בריאה, יצירה ועשיה.

ומלי דאצילות הוא בחיי עשיה שבאצ"י שלשם דוקא נמשך בחיי כתר עליון ע"י קיום מצות המלך רמ"ח

מ"ע [מצות עשה] ושס"ה ל"ת [לא תעשה] וענפיהן שמדרכנן

ומלכות דאצילות היא בחינת העשיה שבאצילות, ודווקא לתוכה נמשכת בחינת כתר עליון, על ידי קיום מצות המלך: רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, וענפיהן מדברי חכמים.

מלכות דאצילות היא בחינת ה"עשיה", מדרגת הפעולה, שבתוך אצילות, ודווקא לתוך מלכות נמשך כתר עליון. הדבר נעשה באמצעות קיום מצוות המלך: רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, וכן הענפים שגזרו חכמים.

(והבחינה הרביעית היינו בחיי כתר עליון שהיא אצילות שבאצילות וכמ"ש בביאור האדר"י [האדרא זוטא])

מהאריז"ל [מהארי"י זכרנו לברכה] בתחלתה כי הכתר המלכיש הראשון של א"ס נק' אצילות וממקום שמתחיל להתעבות הכלי

(והבחינה הרביעית היא בחינת כתר עליון, שהיא אצילות שבאצילות. וכמו שכתוב בתחילת ביאור האדר"י של האריז"ל: הכתר, הלבוש הראשון של אין סוף, נקרא אצילות; וממקום שבו הכלי מתחיל להתעבות

הסוגריים מסבירים את "הבחינה הרביעית": היא כתר עליון, ה"אצילות שבאצילות". לפי ביאור האריז"ל על האידרא זוטא, כתר, הלבוש הראשון של אין סוף, נקרא אצילות; ככל שהכלי נעשה עבה יותר, הוא נעשה למדרגות התחתונות.

והוא או"א [אבא ואימא] נקרא בריאה וממקום שיתעבה יותר נקרא יצירה והוא ז"א וממקום שיתעבה עוד יותר נקרא עשיה והוא מלי. והנה בי"ע הם ג' בחי' מחודומי"ע [מחשבה דבור ומעשה] והמחשבה נק' יש מאין לגבי הרצון כמבואר לעיל בפנים

והוא אבא ואמא, חכמה ובינה, נקרא בריאה; וממקום שהוא מתעבה יותר נקרא יצירה, והיא ז"א; וממקום שהוא מתעבה עוד יותר נקרא עשיה, והיא מלכות. והנה בי"ע הן שלוש בחינות של מחשבה, דיבור ומעשה; והמחשבה נקראת "יש מאין" ביחס לרצון, כפי שנתבאר לעיל בגוף המאמר;

אבא ואמא הם ה"בריאה" שבאצילות, ז"א הוא ה"יצירה" שבה, ומלכות היא ה"עשיה" שבה. בריאה, יצירה ועשיה מקבילות גם למחשבה, דיבור ומעשה, והמחשבה היא "יש מאין" ביחס לרצון שמעליה.

וזהו והחכמה מאין תמצא⁸¹ כי החכמה נק' בריאה מחשבה כו' וישראל עלו במחשבה⁸² וע"י ירידת הנשמה בגוף ממשיך בחי' כתר והוא בחי' אצילות העליון ממש כנ"ל)

וזהו "והחכמה מאין תמצא": חכמה נקראת בריאה, מחשבה וכו'; וישראל עלו במחשבה"; ועל ידי ירידת הנשמה לתוך הגוף ממשיכים את בחינת כתר, שהיא בחינת האצילות העליונה ממש, כנזכר לעיל.)

לפי זה, הפסוק "והחכמה מאין תמצא" מלמד שחכמה, שהיא בחינת בריאה ומחשבה, באה מה"אין" של הרצון; והנשמות, שעלו במחשבה, מושרשות שם. באמצעות ירידת הנשמה לתוך הגוף נמשך כתר, האצילות העליונה ממש.

אך תיבת אף בעצמו הוא לא טוב שהוא בחי' סט"א [סטרא אחרא] ג' פתחו באף⁸³ כו'. ועכ"ז [ועם כל זה] הוא המרבה בחי' הרביעית היותר נעלה.

אך המילה "אף" כשלעצמה אינה טובה, שכן היא בחינת סטרא אחרא: "שלושה פתחו באף" וכו'. ואף על פי כן, היא כוללת את הבחינה הרביעית, הנעלית ביותר.

המילה "אף" פירושה גם כעס, ובמובן זה היא שייכת לסטרא אחרא, כפי שנאמר במדרש על מי ש"פתחו באף" ונכשלו. ואף על פי כן, דווקא מילה זו כוללת את הבחינה הרביעית והנעלית ביותר.

והיינו ע"י שמבררים את בחינת האף שבעשיה שזהו בירורי נוגה ע"י קיום התומי"צ [התורה ומצות] שע"י ממשיכים את בחי' כתר עליון לעשיה שבאצילות שהיא המלי' כנ"ל.

והיינו על ידי בירור בחינת האף שבעשיה, שהוא בירור נוגה, באמצעות קיום התורה והמצוות; שעל ידי כך ממשיכים את בחינת כתר עליון לתוך העשיה שבאצילות, שהיא מלכות, כנזכר לעיל.

הדבר נעשה על ידי בירור האף שבעשיה, כלומר בירור נוגה — התחום המעורב בקליפה שאפשר להעלותו לקדושה — באמצעות קיום התורה והמצוות. כך נמשך כתר עליון לתוך מלכות, שהיא העשיה שבאצילות.

(ועי' במא"א [במאורי אור] ערך אף באות א' סעיף ק"ז ובמק"מ [ובמקדש מלך] בחקתי קט"ו ב' ע"פ ואף גם זאת⁸⁴ ובמדרש איכה בפסוק תבא כל רעתם⁸⁵ לקו באף ומתנחמים באף כו' ע"ש ועי' עוד מזה בזח"א [בזהר חלק א] וירא)

(ועיינו במאורי אור, בערך "אף", באות א', סעיף ק"ז; ובמקדש מלך על בחוקותי, קט"ו ע"ב, על הפסוק "ואף גם זאת"; ובמדרש איכה על הפסוק "תבוא כל רעתם": לקו באף ומתנחמים באף וכו'; עיינו שם. ועיינו עוד בעניין זה בזהר, חלק א', וירא)

הסוגריים מביאים מקורות העוסקים במילה "אף": מאורי אור, מקדש מלך על הפסוק "ואף גם זאת" שבפרשת בחוקותי, ומדרש איכה, האומר שישראל לקו באף ומתנחמים באף. אחר כך מתחילה רשימה של מקומות בזהר.

(דקי"ו ע"א) פ' אחרי (ס"ו א') ר"פ בחקתי (ק"ב סע"א [סוף עמוד א]) שמות (י"ד א') ועיין ברכות בקהלת ע"פ אף חכמתי⁸⁶ כו' אמר שלמה תורה שלמדתי באף נתקיימה בי.⁸⁷

(קט"ז ע"א), פרשת אחרי (ס"ו ע"א), תחילת פרשת בחוקותי (סוף ק"ב ע"א), שמות (י"ד ע"א). ועיינו במדרש רבה על קהלת, על הפסוק "אף חכמתי" וכו': שלמה אמר: "התורה שלמדתי באף נתקיימה בי".

אחרי המקומות בזהר מובא מדרש קהלת רבה על הפסוק "אף חכמתי עמדה לי": שלמה אמר שהתורה שלמד באף, מתוך מאמץ, היא שהתקיימה בידו.

וכמ"ש בפ' המשניות להרמב"ם [להרבי משה בן מימון] ספ"ה דאבות ועמ"ש ע"פ אריתי מורי⁸⁸ והיינו כי עי"ז הע ול שמייגע א"ע [את עצמו] מברר נה"ב [נפש הבהמית] שמק"נ [שמקליפת נוגה] ושרש הניצוצים שנפלו בק"נ [בקליפת נוגה] הוא מעולם התהו כו'.

וכמו שכתוב בפירוש המשניות לרמב"ם, בסוף פרק ה' באבות; ועיינו במה שנכתב על הפסוק "אריתי מורי". והטעם הוא שעל ידי עול זה, שבמסגרתו הוא מתייגע, הוא מברר את נפש הבהמית, שמקורה בקליפת נוגה; ושורש הניצוצות שנפלו בקליפת נוגה הוא מעולם התהו וכו'.

דברי הרמב"ם בפירוש המשניות, בסוף פרק ה' באבות, מובאים כמקור לאותו רעיון. הטעם הוא שעול היגיעה שאדם מקבל על עצמו מברר את נפש הבהמית שלו, שמקורה בקליפת נוגה, שאלה נפלו ניצוצות מעולם התהו.

ועי"ל [ועוד יש לומר] הטעם עפמ"ש [על פי מה שכתוב] הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' אמור (בדף צ"ה ע"ב) גבי וכתרין תתאין שנוגה היא בבחי' הכתר לקליפות שהכתר הוא הממוצע בין פרצוף העליון לתחתון.

ועוד אפשר לומר שהטעם הוא על פי מה שכתב הרמ"ז בפרשת אמור (בדף צ"ה ע"ב), בעניין "וכתרין תתאין": נוגה היא בבחינת כתר לקליפות, שכן הכתר הוא הממוצע בין הפרצוף העליון לפרצוף התחתון.

טעם נוסף עולה מדברי הרמ"ז על הזהר בפרשת אמור: נוגה דומה לכתר של הקליפות. הכתר עומד תמיד בין פרצוף עליון לזה שמתחתיו.

וכן נוגה בין הקדושה והטומאה ולכן ע"י בירורי נוגה לאהפכא חשוכא לנהורא מעוררים וממשיכים גילוי כתר עליון דקדושה כו'

וכך גם נוגה נמצאת בין הקדושה לטומאה. לכן, על ידי בירור נוגה והפיכת החושך לאור, מעוררים וממשיכים את גילוי הכתר העליון של הקדושה וכו'.

גם נוגה נמצאת בין הקדושה לטומאה. לכן, כאשר מבררים את נוגה והופכים חושך לאור, מעוררים וממשיכים את גילוי כתר עליון של הקדושה.

ולכן בא הריבוי דהתגלות הכתר בתיבת אף עשיתיו שהוא ענין בירור נוגה ולכן נאמר כמראה הקשת^{89,90,91} כו'

ולכן נכלל גילוי הכתר במילה "אף" שבפסוק "אף עשיתיו", שכן עניינה הוא בירור נוגה. משום כך נאמר "כמראה הקשת" וכו',

לכן גילוי הכתר נכלל במילה "אף" שבפסוק "אף עשיתיו": "אף" קשור לבירור נוגה. יחזקאל רומז לכך בפסוק הפותח במילים "כמראה הקשת".

כן מראה הנוגה כו' ואראה ואפול על פני ואפ"ל [ואפשר לומר] דהיינו מראה הנוגה כשמתברר מחשוכא לנהורא ועולה בכח"י א"ח [אור חוזר]

"כן מראה הנוגה" וכו', "ואראה ואפול על פני". ואפשר לומר שזו מראה הנוגה לאחר שהתבררה מחושך לאור ועלתה בבחינת אור חוזר,

הפסוק ממשיך: "כן מראה הנוגה" וכו', "ואראה ואפול על פני". אדמו"ר הזקן מציע שמדובר בנוגה לאחר שהתבררה מחושך לאור ועלתה כלפי מעלה כאור חוזר.

כמו מראה הקשת שעיי"נ נמשך התגלות הכתר עליון ולכן ואפול על פני כו' וכמ"ש במ"א.

בדומה למראה הקשת, שעל ידה נמשך גילוי הכתר העליון; ולכן "ואפול על פני" וכו', וכמו שכתוב במקום אחר.

בדומה לקשת, נוגה זו לאחר בירורה ממשיכה גילוי של כתר עליון, ולכן הנביא נפל על פניו. הרעיון מוסבר במקום אחר.

ועיינ מענין כמראה הקשת כו' בגמרא פ"ט דברכות (נ"ט א') פ"ב [פרק ב'] דחגיגה (י"ו א') זח"א [זהר חלק א'] בראשית (י"ח א' ב')

ועיינו בעניין "כמראה הקשת" וכו' בגמרא, ברכות פרק ט (נט ע"א), חגיגה פרק ב (טז ע"א); בזוהר, חלק א, בראשית (יח ע"א-ע"ב),

בעניין הפסוק על הקשת, אדמו"ר הזקן מציינ לגמרא, ברכות נט ע"א וחגיגה טז ע"א, ולוזהר על בראשית.

פ' נח (ע"א ב') ויחי (רל"ב א') פקודי (רמ"ז א') פינחס (ר"ל [רוצה לומר] סע"א [סוף עמוד א] רל"א א')

פרשת נח (עא ע"ב), ויחי (רלב ע"א), פקודי (רמז ע"א), פינחס (סוף רל ע"א, רלא ע"א).

רשימת המקומות בוהר ממשיכה בפרשות נח, ויחי, פקודי ופינחס.

והנה בפ' בראשית שם פי המק"מ [המקדש מלך] מראה הנוגה היינו גוונים עילאין חגיית [חסד גבורה תפארת]

דאצי (ועמ"ש בד"ה הנך יפה רעיתי הנך יפה ובד"ה כי תצא בפ"י יפת תואר)⁹²

והנה, בפרשת בראשית שם, פירש המקדש מלך ש"מראה הנוגה" היא הגוונים העליונים — חסד, גבורה ותפארת שבאצילות (ועיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "הנך יפה רעיתי, הנך יפה", ובמאמר המתחיל "כי תצא", בעניין "יפת תואר");

על הקטע בוהר שבבראשית, המקדש מלך מפרש את "מראה הנוגה" כגוונים העליונים — חסד, גבורה ותפארת שבאצילות. סוגריים אלה מפנים למאמרים "הנך יפה רעיתי" ו"כי תצא", העוסקים באשת יפת תואר.

ובת"ז [ובתיקוני זהר] בהקדמה (ד"ו סע"א [סוף עמוד א]) פי מראה הנוגה היינו בחי מלכות וכ"כ [וכן כתב] בפרדס

ערך נוגה וע' במא"א [במאורי אור] אות נו"ן סי"א

ובתיקוני זוהר, בהקדמה (סוף דף ו ע"א), פירש ש"מראה הנוגה" היא בחינת מלכות; וכך כתב גם הפרדס בערך "נוגה"; ועיינו במאורי אור, אות נ, סעיף יא.

תיקוני זוהר, בהקדמה, מפרש את "מראה הנוגה" כמלכות, וכך גם הפרדס, ספר הקבלה של רבי משה קורדובירו, בערך "נוגה"; מובא גם מאורי אור.

מ"מ בספר אשל אברהם פי בראשית שם פי מראה הנוגה על ק"נ [קליפת נוגה] ממש ונמשך לו זה ממ"ש

בת"ז [בתיקוני זהר] תיקון י"ח (דל"ב א"ב [ע"א ע"ב]) והמכוון כמשי"כ [כמה שכתוב]

אף על פי כן, בספר אשל אברהם, בפרשת בראשית שם, פירש את "מראה הנוגה" כקליפת נוגה עצמה; ופירוש זה נבע ממה שכתוב בתיקוני זוהר, תיקון יח (דף לב ע"א-ע"ב). וכוונתו כפי שכתבתי:

אולם הספר אשל אברהם מפרש זאת כקליפת נוגה עצמה, על יסוד תיקוני זוהר, תיקון יח. אדמו"ר הזקן ממשיך ליישב בין הפירושים.

דהיינו מראה הבירורי [הבירורים / הבירורים] שנתבררו מקליפת נוגה ונכללו במלכות דאצילות הנקי ג"כ נוגה דקדושה ועבמ"ש [ועיין במה שכתוב] סד"ה ויאבק איש⁹³ בפ"י שהעלו אבק עד כסה"כ [כסא הכבוד]⁹⁴ וברכות בראשית פ"א [פרק י"א] ובפ"ב ע"פ וארח צדיקים כאור נוגה⁹⁵ (במשלי סי' ד')

כלומר, מראה הבירורים שהתבררו מקליפת נוגה ונכללו במלכות דאצילות, הנקראת גם "נוגה דקדושה". ועיינו במה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "ויאבק איש", בעניין "העלו אבק עד כיסא הכבוד". וכן בבראשית רבה, פרק יא, ובפרק יב, על הפסוק "וארח צדיקים כאור נוגה" (משלי, פרק ד),

הכוונה היא למראה הניצוצות שהתבררו מקליפת נוגה ונכללו במלכות דאצילות, הנקראת "נוגה דקדושה". הוא מפנה לסוף המאמר על "ויאבק איש", שבו יעקב והמלאך "העלו אבק עד כיסא הכבוד", וכן לבראשית רבה על "וארח צדיקים כאור נוגה".

מבואר דהוא אור שנברא ביום ראשון שהוא בחי' גבוה מאד ועיין זח"ג [זהר חלק ג] נשא (קכ"ט א')

מבואר שזהו האור שנברא ביום הראשון, שהוא בחינה נעלית מאוד. ועיינו בזוהר, חלק ג, נשא (קכט ע"א),

שם המדרש מפרש את הנוגה כאור שנברא ביום הראשון, בחינה נעלית מאוד. מובא גם הזוהר על פרשת נשא.

האזינו (רפ"ח ב'). ואפ"ל [ואפשר לומר] שבחי' אור זה נמשך לצדיקים ע"י שמבררים קליפת נוגה ומהפכים חשוכא לנהורא.

האזינו (רפ"ח ע"ב). ואפשר לומר שאור זה נמשך לצדיקים משום שהם מבררים את קליפת נוגה והופכים חושך לאור.

מובא גם הזוהר על האזינו. אדמו"ר הזקן מציע שאור זה מגיע לצדיקים מפני שהם מבררים את קליפת נוגה והופכים את חושכה לאור.

ולכך נתגלה להם אור נוגה העליון דהיינו אור שנברא ביום ראשון וע' במא"א [במאורי אור] אות א' (סעיף

קכ"ב קכ"ג) ובזח"ג [ובזהר חלק ג] בהעלותך (קנ"ד א') עקב ער"ב א'

ולכן מתגלה להם אור הנוגה העליון, כלומר האור שנברא ביום הראשון. ראו גם: מאורי אור, אות א', סעיפים קכ"ב-קכ"ג; זוהר, חלק ג, בהעלותך, קנ"ד ע"א; עקב, ער"ב ע"א.

זו הסיבה שאור הנוגה העליון, אור היום הראשון, מתגלה להם. לעיון נוסף: מאורי אור והזוהר על בהעלותך ועל עקב.

והנה לכך נמשך הכ"ע [הכתר עליון] לעשי' [לעשיה] דוקא מכמה טעמים הא' הוא מפני שא"א שיתקיימו כל

רמ"ח מ"ע [מצות עשה] ושס"ה ל"ת [לא תעשה] כ"א בעשי' [בעשיה] כמו אזהרות חלב ודם

והנה, לכן נמשך כתר עליון דווקא לעשיה, מכמה טעמים. הטעם הראשון הוא שאי אפשר לקיים את כל רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה אלא בעשיה, כגון האיסורים על [אכילת] חלב ודם,

כתר עליון נמשך לעשיה, עולם הפעולה, מכמה טעמים. ראשית, אפשר לקיים את המצוות רק בפעולה: למשל, האיסורים על חלב ודם חלים רק על מאכל גשמי.

וכן רבים כיוצא באלו ועוד מפני שעיקר גילוי רצה"ע [רצון העליון] הוא בעשיה דוקא כמו כשהוא אינו רוצה ללמוד ולומד מחמת שרצה"ע [שרצון העליון] ב"ה הוא שילמוד

וכן רבים כיוצא באלה. ועוד, עיקר גילוי הרצון העליון הוא דווקא בעשיה: למשל, כשאדם אינו רוצה ללמוד ובכל זאת לומד, מפני שרצונו של ה' יתברך הוא שילמד;

שנית, הרצון העליון מתגלה בעיקר במעשה. כשאדם אינו רוצה ללמוד ובכל זאת לומד, רק משום שזהו רצון ה', הרצון העליון מתגלה.

אזי מתגלה רצה"ע [רצון העליון] ב"ה בבחינת גילוי שניכר ונרגש הוא שכופה א"ע [את עצמו] בע"כ [בעל כרחך] ועוסק בתורה מחמת שכך הוא רצונו העליון ב"ה. הי"ז [הרי זה] גילוי רצון העליון בפו"מ [בפועל ממש].^{96,97}

אז הרצון העליון של ה' יתברך מתגלה באופן גלוי, כך שניכר ומורגש שהוא כופה את עצמו בעל כורחו ועוסק בתורה מפני שכך הוא רצונו העליון יתברך. זוהי התגלות הרצון העליון בפועל ממש.

אז מורגש בבירור שהוא כופה את עצמו, בניגוד לרצונו, לעסוק בתורה מפני שזהו הרצון העליון. כך מתגלה הרצון העליון בפועל ממש.

30 וכן להיפך כשרוצה באיזה תאוה ח"י [חס ושלום] ואינו עושה מחמת שלא לעבור על רצון ה' עליון ב"ה

וכך גם להפך: כאשר הוא מתאוה לתאוה כלשהי, חלילה, ואינו עושה זאת כדי שלא לעבור על רצון העליון, ברוך הוא,

גם ההפך נכון. כאשר אדם משתוקק לדבר אסור, חלילה, ומתאפק רק כדי שלא לעבור על הרצון העליון, רצון זה מתגלה.

אזי מתגלה הרצון העליון בבחי' גילוי משא"כ למעלה מעשיה אינו שייך כ"ז [כל זה] ואינו מתגלה רצה"ע [רצון העליון] בבחי' גילוי וז"ש [וזהו שכתוב] בס"י [בספר יצירה]⁹⁸ נעוץ תחלתן בסופן⁹⁹ שבעשי' [שבעשיה] דוקא

נעוץ	תחלתן	הוא	גילוי	רצה"ע	[רצון]	העליון]
נעוץ	תחלתן	הוא	גילוי	רצה"ע	[רצון]	העליון]

ב"ה.^{101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134}

אזי הרצון העליון מתגלה בבחינת גילוי. ואילו למעלה מעשיה אין כל זה שייך, והרצון העליון אינו מתגלה בבחינת גילוי. ועל כך נאמר בספר יצירה: "נעוץ תחילתן בסופן", שכן דווקא בעשיה "נעוץ תחילתן" — כלומר, גילוי הרצון העליון, ברוך הוא.

למעלה מעשיה אין כל זה שייך, ולכן הרצון העליון אינו מתגלה שם באופן זה. זו משמעות דברי ספר יצירה "נעוץ תחילתן בסופן": המדרגה העליונה ביותר, הרצון העליון, מתגלה דווקא במדרגה הנמוכה ביותר, בעשיה.

קטע 9 • 311-32

שני חלקי הפסוק

31 ובוה יובן מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ והיה מספר בניי [בני ישראל] כחול הים אשר לא יספר¹³⁵

כו'. כאן כשישראל עושין רצונו של מקום¹³⁶ פיי שכאשר ישראל עושים רצונו בקיום המצוות שעייז

ממשיכים את הרצה"ע [הרצון העליון]

ובכך יובן מאמר חז"ל על הפסוק "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא יספר" וגו': "כאן, כשישראל עושים רצונו של מקום". פירוש הדבר הוא שכאשר ישראל עושים את רצונו באמצעות קיום המצוות, הם ממשיכים בכך את הרצון העליון,

כך מתבאר תשובת הגמרא לשני חלקי הפסוק העוסקים במספרם של ישראל: "כחול הים" משמעו שיש מספר, ואילו "אשר לא יספר" משמעו שאין מספר. החלק השני אמור כשישראל עושים "רצונו של מקום" — כינוי לה' שפירושו המילולי הוא "מקום"; בקיום המצוות הם ממשיכים את הרצון העליון.

שהוא בחיי כ"ע [כתר עליון] שהוא בחיי מלי דא"ס כנ"ל למלכות דאצי" הנק' מקום וזהו שנקרא עושין רצונו של מקום

שהוא בחינת כתר עליון, בחינת מלכות דאין סוף, כנזכר לעיל, אל מלכות דאצילות, הנקראת "מקום". וזהו הטעם לכך שהדבר נקרא "עושים רצונו של מקום",

רצון זה הוא כתר עליון, מלכות דאין סוף, והוא נמשך אל מלכות דאצילות, הנקראת "מקום". משום כך אומרים חז"ל "עושים רצונו של מקום".

כי המלי דאצילות הוא בחיי עשיה שבאצילות ע"כ נק' מקום והיא ג"כ מקור דבי"ע שהוא מקור מקום וזמן ע"כ ע"י המשכת א"ס למלכות

כי מלכות דאצילות היא בחינת העשייה שבאצילות, ולכן היא נקראת "מקום". היא גם המקור של בריאה, יצירה ועשייה, שהם מקור המקום והזמן. לכן, על ידי המשכת אין סוף אל מלכות

מלכות דאצילות נקראת "מקום" מפני שהיא בחינת היעשייה שבאצילות, והיא מקור העולמות התחתונים, שבהם מתחילים המקום והזמן. כאשר האין-סוף נמשך אל מלכות זו, ההשפעה מגיעה גם לעולמות הנובעים ממנה.

דאצילות לכך אז הוא בחיי החול דבי"ע ג"כ בבחי' א"ס שלא יספר מרוב שאע"פ [שאף על פי] שהחול הוא בגדר מספר אעפ"כ [אף על פי כן] יהיה בלי מספר

דאצילות, גם בחינת החול של בריאה, יצירה ועשייה תהיה בבחינת אין סוף, כך ש"לא יספר מרוב". ואף שהחול הוא בגדר מספר, בכל זאת הוא יהיה בלי מספר;

אז גם "החול" של בריאה, יצירה ועשייה — הנבראים — מקבל משהו מן האין-סוף. אף שהוא מסוג הדברים שניתן למנות, הוא נעשה בפועל למעלה ממספר.

והיינו לפי שעושים רצונו של מקום וממשיכים את כ"ע [כתר עליון] במלי דאצילות שע"י הארה זו נעשה החול בבחי' אשר לא יספר כו'

וזהו מפני שהם עושים רצונו של מקום וממשיכים את כתר עליון במלכות דאצילות, שעל ידי הארה זו נעשה החול בבחינת "אשר לא יספר" וגו'.

הדבר מתרחש מפני שישאל עושים רצונו של מקום וממשיכים את כתר עליון במלכות דאצילות. באמצעות הארה זו נעשה החול בבחינת "אשר לא יספר".

משא"כ כשאין עושין וממשיכין רצונו של מקום אזי החול הוא בגבול ומספר ממש (וכענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בחגיגה לחד תירוצא)

אבל כאשר אינם עושים ואינם ממשיכים את רצונו של מקום, אזי החול הוא מוגבל ובעל מספר ממש. (וזה דומה למאמר חז"ל בחגיגה, לפי אחד התירוצים.)

כאשר ישראל אינם עושים את רצון ה' ואינם ממשיכים אותו, ה"חול" נשאר מוגבל וניתן למנייה. הסוגריים משווים זאת לאחד מתירוצי חז"ל בחגיגה.

(ד"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ אלף אלפים ישמשוני¹³⁷ כאן בזמן שאין¹³⁸ בהמ"ק [בית המקדש] קיים ע"ש וזהו פ"י הפסוק מי מנה כו'

(סוף דף יג ע"ב), על הפסוק "אלף אלפים ישמשוניה": "כאן, בזמן שאין בית המקדש קיים"; עיינו שם. וזהו פירוש הפסוק "מי מנה" וגו',

שם הגמרא משווה בין "אלף אלפים ישמשוניה", המציין מספר, לבין "היש מספר לגדודיו?", ואומרת שהמספר המוגבל אמור בזמן שבית המקדש אינו קיים. אותו עיקרון מבאר את הפסוק של בלעם: "מי מנה".

ומספר את רובע ישראל שיש בו שני פירושים. הא' שיש מספר לרובע ישראל שהוא מלתא באפיה נפשיה ואינו שייך למי מנה כו'.

"ומספר את רובע ישראל", שיש בו שני פירושים. הפירוש הראשון הוא שיש מספר לרובע ישראל; זהו עניין בפני עצמו, שאינו קשור ל"מי מנה" וגו'.

את חלקו השני של הפסוק, "ומספר את רובע ישראל", אפשר לפרש בשתי דרכים. לפי הפירוש הראשון, זהו היגד נפרד: לרובע ישראל יש מספר.

והב' דקאי אדסמיך ליה מי מנה שמי מנה עפר ומי יספור רובע ישראל שאין לו מספר והיינו כשעושים רצונו של מקום אזי הוא בלי מספר וכנ"ל.

והפירוש השני הוא שהמילה "מי" חוזרת אל מה שלפניה: "מי מנה" — מי מנה את עפר יעקב, ומי ימנה את רבע ישראל, שאין לו מספר. כלומר, כאשר ישראל עושים את רצונו של ה', אין לו מספר, כפי שהוזכר לעיל.

בפירוש השני, המילה "מי" נמשכת גם לחלק הראשון: מי יכול למנות את עפר יעקב, ומי יכול למנות את רבע ישראל? אין לו מספר, וזהו כאשר ישראל עושים את רצון ה'.

(ומזה יובן עוד תוספת ביאור לענין המבואר לעיל פ' חקת ע"פ על כן יאמרו המושלים בואו חשבון¹³⁹ כו' דהיינו שע"י מעשה המצות ממשיכים גילוי אור א"ס בבחי' מלי הנק' חשבון וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה]¹⁴⁰ אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

(ומכאן יובן ביאור נוסף בעניין שהתבאר לעיל בפרשת חוקת, על הפסוק "על כן יאמרו המושלים: בואו חשבון" וכו': על ידי עשיית המצות ממשיכים את גילוי אור אין סוף בבחינת מלכות, הנקראת חשבון. וזהו שאמרו חז"ל: "אף צדקה — כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול".

ההערה בסוגריים מוסיפה על המאמר בעניין "בואו חשבון" שבפרשת חוקת: על ידי קיום המצוות מתגלה אור אין סוף במלכות, הנקראת חשבון. לכן אמרו חז"ל שבצדקה כל פרוטה מצטרפת ל"חשבון גדול".

שהוא בחי' ולגדולתו אין חקר.¹⁴¹ שמזה נמשך להיות והיה מספר כו' אשר לא יספר וע"כ נקרא חשבון גדול. שעם היותו בגדר מספר וחשבון הוא באמת אשר לא יספר כנ"ל).

זוהי בחינת "ולגדולתו אין חקר". מכך נמשכת בחינת "והיה מספר" וכי, "אשר לא יספר"; ולכן היא נקראת "חשבון גדול". אף שהיא בגדר של מספר וחשבון, למעשה היא "אשר לא יספר", כפי שהוזכר לעיל.)

"חשבון הגדול" מבטא את "ולגדולתו אין חקר" — את האינסוף הנמשך למלכות, ובכך מספרם של ישראל נעשה "אשר לא יספר". זהו חשבון הנכלל בגדר המספר, ובכל זאת באמת אין אפשרות למנותו.

והנה בחי' זו דבלי מספר זהו ענין המשכות הכ"ע [הכתר עליון] למלי בבחי' יחוי'ת [יחודא תתאה] ע"י קיום המצות

והנה, בחינה זו של "בלי מספר" היא המשכת כתר עליון למלכות בבחינת יחודא תתאה, באמצעות קיום המצוות.

בחינה זו של היעדר מספר נמשכת באמצעות המצוות, כאשר כתר נכנס למלכות; היא שייכת ליחודא תתאה: הנבראים נותרים בני-מניין, ובכל זאת נעשים אינסופיים.

אך על ההמשכה ביחוי"ע [ביחודא עילאה] באצילות ע"י התורה נאמר מי מנה עפר יעקב¹⁴² שהתורה היא אחדות בתכלית

אבל על ההמשכה בבחינת יחודא עילאה באצילות, באמצעות התורה, נאמר "מי מנה עפר יעקב", שכן התורה היא אחדות מוחלטת,

המשכת יחודא עילאה בתוך אצילות נעשית באמצעות התורה, ועליה נאמר בפסוק: "מי מנה עפר יעקב?" התורה היא אחדות מוחלטת.

שהוא הפנימי [הפנימיות / הפנימית] הכוונה של כל המצות והוא הנק' עפר יעקב שהוא גוש אחד בלי גדר מספר כלל בחי' ז"א דאצילות.

שהיא הפנימיות — הכוונה של כל המצוות. זהו הנקרא "עפר יעקב": גוש אחד שאין בו כלל גדר של מספר, והוא בחינת ז"א דאצילות.

התורה היא הכוונה הפנימית של כל המצוות; היא "עפר יעקב", גוש אחד שמעל לגדר המספר לחלוטין. היא מקבילה לז"א דאצילות.

32 והוא ע"ד מ"ש בס"י [בספר יצירה] שאדון יחיד ואין שני לו¹⁴³ ולפני אחד מה אתה סופר.¹⁴⁴ פ"י שבאמת אף בחי' אחד הוא בגדר מספר.

וזה על דרך מה שכתוב בספר יצירה: "האדון יחיד ואין שני לו, ולפני אחד מה אתה סופר?" כלומר, לאמיתו של דבר, גם הבחינה של "אחד" נכללת בגדר מספר.

זה דומה לדברי ספר יצירה: "האדון יחיד ואין שני לו, ולפני אחד מה אתה סופר?" גם "אחד" הוא מספר — הראשון במניין.

ולכן לפני אחד דייקא מה אתה סופר דהיינו בחי' אדון יחיד כו' שהוא לבדו אינו בגדר מספר.

לכן נאמר בדייקנות "לפני אחד מה אתה סופר?", כלומר, הבחינה של "האדון יחיד" וכו', שרק היא אינה נכללת בגדר מספר.

"לפני אחד" מצביע אפוא על משהו שלמעלה אפילו מ"אחד": האדון היחיד, שרק הוא אינו שייך כלל למספר.

והענין הוא כנז' [כנזר] בזהר דפלגא גופא לא איקרי אחד¹⁴⁵ הרי אחד נק' כשהרבה בחי' מתחברים יחד ומתאחדים ובדכר ונוק' [ונוקבא] כתיב והיו לבשר אחד.¹⁴⁶

והענין הוא כפי שמוכח בזהר: "חצי גוף אינו נקרא אחד". מכאן ש"אחד" נאמר כאשר בחינות רבות מתחברות ונעשות מאוחדות; ועל זכר ונקבה נאמר: "והיו לבשר אחד".

כפי שמסביר הזהר, "חצי גוף אינו נקרא אחד": "אחד" פירושו חלקים שהתחברו לכלל אחדות. לכן נאמר על איש ואישה: "והיו לבשר אחד".

ועי' מ"ש ביחזקאל (ל"ז:י"ז) והיו לאחדים בידך¹⁴⁷ ועד"מ באדם כמו כח המחשבה עם בעל המחשבה שהוא עצמיות הנפש נקרא אחד שהם מתאחדים בתכלית.

וכעין זה נאמר ביחזקאל (ל"ז:י"ז): "והיו לאחדים בידך". ולמשל, באדם: כוח המחשבה יחד עם בעל המחשבה, שהוא עצם הנפש, נקראים "אחד", מפני שהם מאוחדים לחלוטין.

כך גם נצטווה יחזקאל לחבר שני מקלות, עד ש"יהיו לאחדים בידך". באדם, כוח המחשבה ובעל המחשבה — עצם הנפש — נקראים "אחד", מפני שהם מאוחדים לגמרי.

וכן גוף האדם הכלול מרמ"ח אברים ושס"ה גידים נקרא אדם אחד שכל האברים מתאחדים יחד וזהו שאחד הוא עדיין בגדר מספר שכשהרבה כחות מחוברין ביחד נק' אחד.

וכך גם גוף האדם, הכולל רמ"ח איברים ושס"ה גידים, נקרא אדם אחד, משום שכל האיברים מתאחדים יחד. משום כך "אחד" עדיין נכלל בגדר מספר: כאשר כוחות רבים מתחברים יחד, הם נקראים "אחד".

גם הגוף, על רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, הוא "אדם אחד" משום שחלקיו מאוחדים. זו הסיבה ש"אחד" עדיין שייך למספר: הוא מבטא את אחדותם של רבים.

אבל עצמיות הנפש שלמעלה מהתפשטות כחות הנפש באברי הגוף אינה נק' כלל בשם אחד כ"א נק' בחי' יחידה שבנפש.

אבל עצם הנפש, שלמעלה מהתפשטות כוחות הנפש באברי הגוף, כלל אינו נקרא בשם "אחד", אלא נקרא בחינת היחידה שבנפש.

עצם הנפש, שלמעלה מהכוחות המתפשטים בגוף, אינו נקרא כלל "אחד". הוא נקרא יחידה — הנקודה הייחודית שבנפש.

כי בחי' יחידה שבנפש הוא בחי' שלמעלה מהשכל והוא הרצון הפשוט וכנ"ל בענין פנימיות הלב ואין בה בחי' מספר.

בחינת היחידה שבנפש היא בחינה שלמעלה מהשכל, והיא הרצון הפשוט, כפי שהוזכר לעיל בענין פנימיות הלב; ואין בה בחינה של מספר.

היחידה היא למעלה מהשכל; היא הרצון הפשוט, "פנימיות הלב" שהוזכרה קודם. מושג המספר אינו חל עליה.

מאחד ליחיד; יעקב והרובע הרביעי

33 וכמ"כ [וכמו כן] יובן הנמשל למעלה שאחד נקרא כשהרבה כחות וחלקים מחוברים ביחד בתכלית.

דהיינו בבחי' כלים דאצי"

וכך יובן גם המשל למעלה: "אחד" נאמר כאשר כוחות וחלקים רבים מחוברים יחד בשלמות, כלומר, בבחינת הכלים דאצילות;

למעלה, "אחד" מתאר גם את הכלים דאצילות: כוחות וחלקים רבים המחוברים יחד בשלמות.

אבל יחיד הוא בחי' עצמותו ית' שאין עוד מלבדו¹⁴⁸ שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ואינו בגדר מספר.

אבל "יחיד" הוא בחינת עצמותו יתברך, שאין עוד מלבדו, והוא פשוט בתכלית הפשיטות ואינו בגדר מספר.

"יחיד" מתאר את עצמותו של ה', שאין עוד מלבדו, פשוט בתכלית הפשיטות ולמעלה מגדר מספר.

וזה לפני אחד דייקא מה אתה סופר (ועמ"ש בפ' וארא בד"ה וארא אל אברהם^{149, 150} מענין פי' אחד ופי' יחיד ושע"י עסק התורה נמשך גילוי אור א"ס ב"ה עצמו בחי' יחיד. ועמ"ש בפ' מקץ בביאור ע"פ כי אתה נרי)^{151, 152}

וזהו דווקא "לפני אחד מה אתה סופר?" (וראו מה שנכתב בפרשת וארא, במאמר המתחיל "וארא אל אברהם", על משמעות "אחד" ומשמעות "יחיד", ועל כך שעל ידי העיסוק בתורה נמשכת התגלות אור אין סוף ברוך הוא עצמו, בבחינת "יחיד". וראו גם מה שנכתב בפרשת מקץ, בביאור על הפסוק "כי אתה נרי".)

זהו פירוש "לפני אחד מה אתה סופר?". ההערה שבסוגריים מפנה למאמר "וארא אל אברהם" בפרשת וארא, המבאר את "אחד" ואת "יחיד" ומראה שלימוד התורה ממשיך את אור אין סוף עצמו, את בחינת "יחיד"; וכן לביאור על "כי אתה נרי" בפרשת מקץ.

וזהו הירידה של הנשמות צורך עליה שקודם ירידתן היו בבחי' אחד שעלו במחשבה וכענין אחד

וזהו ירידת הנשמות לצורך עליה: קודם ירידתן הן היו בבחינת "אחד", שכן עלו במחשבה, כענין "אחד

כאן מדובר בירידה לצורך עליה: קודם ירידתן היו הנשמות בבחינת "אחד", לאחר שעלו במחשבה. דברי יחזקאל על אברהם ממחישים זאת.

היה אברהם שהיו כלולים בו כללות נשמות ישראל והיו בבחי' אחד שעלו במחשבה. ובחינת מחשבה עם בעל המחשבה נק' אחד שמיוחדים בתכלית.

היה אברהם: כללות נשמות ישראל הייתה כלולה בו, והן היו בבחינת "אחד", שכן עלו במחשבה. בחינת המחשבה יחד עם בעל המחשבה נקראת "אחד", משום שהם מיוחדים בתכלית.

"אברהם היה אחד", מפני שכללות נשמות ישראל הייתה כלולה בו, בבחינת "אחד" שבמחשבה. המחשבה ובעל המחשבה נקראים "אחד", משום שהם מאוחדים בשלמות.

אבל לאחר ירידתם למטה לברר ע"י עסקם בתומ"צ [בתורה ומצות] שתורה היא עפר יעקב ז"א דאצילות ומצות הם במלי שנק' מצות המלך והיינו שממשיכים גילוי אור א"ס ב"ה הנק' יחיד המלוכש בכ"ע [בכתר עליון]

אבל לאחר ירידתן למטה, כדי לברר באמצעות עיסוקן בתורה ובמצוות — שהרי התורה היא "עפר יעקב", ז"א דאצילות, והמצוות הן במלכות ונקראות "מצוות המלך" — הן ממשיכות את התגלות אור אין סוף ברוך הוא, הנקרא "יחיד", המלוכש בכתר עליון

לאחר ירידתן, הנשמות מבררות את העולם באמצעות התורה והמצוות. התורה היא "עפר יעקב", ז"א דאצילות, והמצוות, "מצוות המלך", הן במלכות; באמצעות שתיהן הן ממשיכות את אור אין סוף הנקרא "יחיד", המלוכש בכתר עליון.

(שיומשך ויתגלה בז"א ונוק' [ונוקבא] באצ"י ולכן נק' הז"א אז עפר יעקב שאינו בגדר מספר כלל ע"י המשכת אור הכתר שממשיכים בו ע"י עסק התורה ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בפ' אמור) (בדף צ"ו ע"ב) גבי

(כדי שיומשך ויתגלה בז"א וננוקבא דאצילות; ולכן ז"א נקרא אז "עפר יעקב", שאינו בגדר מספר כלל, מכוח המשכת אור הכתר לתוכו באמצעות העיסוק בתורה. וראו ברמ"ז על פרשת אמור) (בדף צ"ו ע"ב), בעניין

אור זה מתגלה בז"א וננוקבא דאצילות. ז"א, המקבל את אור הכתר באמצעות לימוד התורה, נקרא אז "עפר יעקב", והוא למעלה לגמרי מגדר מספר; כאן מובאים דברי הרמ"ז על פרשת אמור בזהר.

ועל דא יעקב שלימא אתעטר בעטרוי¹⁵³ כו' יעקב שלימא הוא פנימית ז"א ואתעטר בעטרוי המשכת עתיק כו'

"ועל דא יעקב שלימא אתעטר בעטרוי" וכו': "יעקב שלימא" הוא פנימיות ז"א, ו"אתעטר בעטרוי" הוא המשכת עתיק וכו';

הזהר שם אומר: "יעקב שלימא אתעטר בעטרוי", והרמ"ז מפרש ש"יעקב שלימא" הוא פנימיות ז"א, המתעטרת על ידי המשכת עתיק.

ע"ש ובמא"א [ובמאורי אור] אות ע' [עיינ']¹⁵⁴ סכ"ד פ"י עפר נקרא הכינה עפרות זהב¹⁵⁵ ועיין רבות בראשית (פיי"ב ופרשה ט"ז) וז"ש [וזהו שכתוב] לעתיד והי' [והיה] אור הלבנה¹⁵⁶ כו'

עיינו שם. וב"מאורי אור", אות ע', סעיף כ"ד, פירש: כינה נקראת "עפר" — "עפרות זהב". ועיינו במדרש רבה על בראשית (פרק י"ב ופרשה ט"ז). וזהו שנאמר על העתיד: "והיה אור הלבנה" וכו',

"מאורי אור" מציין שגם כינה נקראת "עפר", כמו ב"עפרות זהב". העתיד מתואר בנבואה הפותחת במילים "והיה אור הלבנה".

ואור החמה כו' שהוא עליות זי"נ [זעיר אנפין ונוקבא] למעלה מעלה וכמ"ש במ"א והיינו ע"י ההמשכות שע"י התומ"צ [התורה ומצות] וזהו ענין העליה שלהם מבחי' אחד לגילוי בחי' יחיד.

"ואור החמה" כו' — כלומר עליית ז"א ונוקבא מעלה מעלה, כפי שנכתב במקום אחר; והדבר נעשה באמצעות ההמשכות הנמשכות על ידי התורה והמצוות. וזהו ענין עלייתם מבחינת "אחד" לגילוי בחינת "יחיד".

הנבואה שאור הלבנה יהיה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים, מתארת את עלייתם של ז"א ונוקבא מעלה מעלה, באמצעות מה שהתורה והמצוות ממשיכות. וזהו עלייתם מבחינת "אחד" לגילוי בחינת "יחיד".

אך מה שנק' העפר שהיא בחינת תורה דאצי' ע"ש יעקב ובחינת מספר רובע נק' ע"ש ישראל והרי בחי' ישראל למעלה מבחי' יעקב.

אך בענין זה שהעפר, שהיא בחינת התורה דאצילות, נקרא על שם יעקב, ואילו בחינת "מספר רובע" נקראת על שם ישראל — והרי בחינת ישראל למעלה מבחינת יעקב:

כאן מתעוררת השאלה: מדוע ה"עפר", שהיא התורה דאצילות, נקראת על שם יעקב, ואילו "מספר רובע" נקרא על שם ישראל? הרי ישראל הוא שם המבטא מדרגה גבוהה יותר מיעקב.

הענין הוא כי שרשו של בחינת יעקב גבוה מז"א הנק' ישראל כי הוא נמשך מיסוד אבא ממש שלמעלה מהז"א רק שנשפל ונמשך למטה מהז"א.¹⁵⁷

הענין הוא ששורש בחינת יעקב גבוה מז"א, הנקרא ישראל, שכן הוא נמשך מיסוד אבא ממש, שלמעלה מז"א; אלא שהוא השפיל את עצמו ונמשך למטה מז"א.

התשובה היא ששורשו של יעקב גבוה מז"א, הנקרא ישראל: הוא נמשך מיסוד אבא עצמו, שלמעלה מז"א. אלא שהוא השפיל את עצמו ונמשך למטה מז"א.

34 וזהו פי' יו"ד עקב שהיו"ד יסוד אבא נמשך למטה בבחי' עקב משא"כ ישראל ז"א הוא למטה מבחי' יסוד אבא וכן למטה בעבודה בחינת יעקב הוא מבריש מן הקצה¹⁵⁸ כו'

וזהו פירוש [השם יעקב כ] יו"ד-עקב: היו"ד, יסוד אבא, נמשכת למטה עד לבחינת עקב; ואילו ישראל, ז"א, נמצא למטה מבחינת יסוד אבא. וכך גם בעבודת ה' למטה: בחינת יעקב "מבריש מן הקצה [אל הקצה]" וכו',

השם יעקב נקרא יו"ד-עקב: היו"ד, יסוד אבא, מגיעה עד ל"עקב", ואילו ישראל, ז"א, נמצא למטה מיסוד אבא. בעבודת ה' יעקב דומה לבריש התיכון שבמשכן, שהיה "מבריש מן הקצה אל הקצה".

שע"י התעוררות רחמים רבים יגיע לבחינת עבודה מתנה¹⁵⁹ בחי' גילוי פנימיות הלב כנ"ל ולכך כתיב מי מנה עפר יעקב דייקא שע"י בחינת יעקב יגיע להתגלות בחי' תורה

כי על ידי התעוררות רחמים רבים הוא מגיע לבחינת "עבודה במתנה" — גילוי פנימיות הלב, כפי שהוזכר לעיל. לכן נאמר דווקא "מי מנה עפר יעקב", שכן באמצעות בחינת יעקב מגיעים להתגלות בחינת התורה.

על ידי התעוררות רחמים רבים, מידתו של יעקב, מגיע האדם ל"עבודה במתנה" — גילוי פנימיות הלב שתואר לעיל. לכן הפסוק מדבר דווקא על "עפר יעקב": באמצעות בחינת יעקב מגיעים לגילוי התורה.

וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים¹⁶⁰ הוא מדתו של יעקב ועי"ז דייקא ואביא אתכם אלי ממש.

וזהו "ואשא אתכם על כנפי נשרים" — זו מידתו של יעקב; ובאמצעות דווקא מתקיים "ואביא אתכם אלי", ממש.

כך גם "ואשא אתכם על כנפי נשרים" מתאר את מידתו של יעקב, הרחמים, ובאמצעות "ואביא אתכם אלי" — ממש לקרבה אליי.

והנה בפ"י רובע ישראל יש ב' פירושים. הא' חלק רביעית והוא גמ"ח [גמילות חסדים] וכן כל המצות מעשיות שהם בבחי' עשיה דאצילות שהוא בחי' רביעית.

והנה לביטוי "רובע ישראל" יש שני פירושים. הראשון: חלק רביעי; והכוונה לגמילות חסדים, וכן לכל המצות המעשיות, שהן בבחינת עשיה דאצילות, שהיא הבחינה הרביעית.

ל"רובע ישראל" יש שני פירושים. הראשון הוא רבע: גמילות חסדים והמצוות המעשיות, השייכות לעשיה דאצילות, הרביעית מבין ארבע הבחינות שבה.

הב' לשון ארבעה (ועי"ד מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' אמור) (דק"ב ע"ב) גבי בעשור לחדש דעשור ענינו שכולל כל העשרה ע"ש והוא ג"כ אמת שגם בעשיה דאצילות

השני: לשון ארבעה, על דרך מה שכתב הרמ"ז בפרשת אמור (דף ק"ב ע"ב), על הפסוק "בעשור לחודש", ש"עשור" ענינו שהוא כולל את כל העשרה; עיינו שם. וגם פירוש זה נכון, שכן גם בעשיה דאצילות,

הפירוש השני הוא שרובע משמעו ארבעה. בדומה לכך מסביר הרמ"ז את המילה "עשור" שבביטוי "בעשור לחודש", ככוללת את כל העשרה. גם כאן עשיה דאצילות כוללת את כל ארבע הבחינות.

שהיא מלי' דאצילות גופא ישנם כל הדי' בחינות הנ"ל שהוא בחינת הכי"ע [הכתר עליון] שממשיכים אותו בעשיה דוקא כנ"ל בפ"י אף עשיתיו וממילא נמשכו ג"כ בחי' מחשבה ודבור שלמטה מבחי' הכתר.

שהיא מלכות דאצילות עצמה, ישנן כל ארבע הבחינות שהוזכרו לעיל: בה נמצאת בחינת כתר עליון, הנמשכת דווקא בעשיה, כפי שהוסבר לעיל בפירוש "אף עשיתיו"; וממילא נמשכות גם בחינות המחשבה והדיבור, הנמוכות מבחינת כתר.

מלכות דאצילות כוללת את כתר עליון, הנמשך דווקא לעשיה, כפי שהוסבר בפירוש "אף עשיתיו". יחד עמו נמשכות ממילא גם המחשבה והדיבור, הנמוכים מכתר.

נמצא כל הדי' בחיי ישנם בעשיה גופא שהוא חלק רביעית לכן הוא גי' לשון ארבעה

נמצא שכל ארבע הבחינות מצויות בעשיה עצמה, שהיא חלק רביעי; לכן המילה רובע משמעה גם ארבעה.

הרי שכל ארבע הבחינות מצויות בעשיה, שהיא החלק הרביעי, ורובע משמעו גם "ארבעה".

(ועי' בלקי' [בלקוטי תורה (להאריז'ל)] פ' בלק כ' [כתב] בפ'י רובע ישראל ד' יודין דשם ע"ב [שם ע"ב] וביאר זה

בשער היחודים פרק ח' שהם נשמה לנשמה ונר"נ [ונפש רוח נשמה] כו'.

(ועיינו בלקוטי תורה של האריז'ל, פרשת בלק: הוא כותב שפירוש "רובע ישראל" הוא ארבע היו"דין של שם ע"ב, ומבאר זאת בשער היחודים, פרק ח': שהן נשמה לנשמה, ונפש, רוח ונשמה וכו').

בסוגריים מובא לקוטי תורה של האריז'ל לפרשת בלק, המפרש את "רובע ישראל" כארבע היו"דין של שם ע"ב. שער היחודים מסביר שהן נשמה לנשמה, ולצדה נפש, רוח ונשמה.

נמצא מזה מובן שענין ירידת הנשמות צורך עליה הוא שע"י ירידה זו ובירור נה"ב [נפש הבהמית] מתעלים

וזוכים לגילוי בחיי נשמה לנשמה שהיא בחי' הרביעית הגבוהה מאד נעלה מג' בחינות נר"נ [נפש רוח נשמה]

מכאן מובן שירידת הנשמות היא לצורך עלייה: באמצעות ירידה זו ובירור הנפש הבהמית הן מתעלות וזוכות לגילוי בחינת נשמה לנשמה, שהיא הבחינה הרביעית, נעלה מאוד משלוש הבחינות נפש, רוח ונשמה;

מכאן מובן שירידת הנשמות לצורך עלייה היא: באמצעות הירידה ובירור הנפש הבהמית, הנשמות מתעלות וזוכות לגילוי נשמה לנשמה. זוהי בחינה רביעית, נעלית בהרבה מנפש, רוח ונשמה.

והוא גי' העלייה מבחי' היחוד דאיהו וגרמוהי חד^{161, 162} לבחינת היחוד העליון דאיהו וחיוהי חד ועי'

בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ז [פרק ז'] וגם זהו ע"ד מ"ש בזהר בהעלותך) (דקנ"ב סע"א [סוף עמוד א']¹⁶³ ונשמתא לנשמתא¹⁶⁴ כו' ע"ש.

וזוהי גם העלייה מבחינת היחוד של "איהו וגרמוהי" — הוא וכליו — חד, לבחינת היחוד העליון של "איהו וחיוהי חד" — הוא וחיותו אחד. ראו גם עץ חיים, שער 41, פרק 7. וזה גם על דרך מה שכתוב בזהר, בהעלותך) (סוף דף קנ"ב ע"א): "ונשמתא לנשמתא" וכו'; ראו שם.

זו גם עלייה מן היחוד של "הוא וכליו אחד" — היחוד של אין סוף עם כלי אצילות — אל היחוד העליון של "הוא וחיותו אחד", עם האורות עצמם. ההפניה שבסוגריים מציינת את עץ חיים ואת הזהר בפרשת בהעלותך, העוסק ב"נשמתא לנשמתא".

ועי"ל [ועוד יש לומר] פ"י רובע ישראל כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] הובא בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' ויצא (בדף ק"ג ע"א) בפסוק והנה ה' ניצב עליו.¹⁶⁵

ועוד אפשר לומר, שהפירוש של "רובע ישראל" הוא כפי שכתוב בעץ חיים, שהובא ברמ"ז על פרשת ויצא (בדף ק"ג ע"א), על הפסוק "והנה ה' ניצב עליו":

פירוש נוסף ל"רובע ישראל" עולה מדברי עץ חיים, שהרמ"ז מביא על זהר פרשת ויצא, על הפסוק "והנה ה' ניצב עליו" בחלום הסולם של יעקב.

שתכלית גדלות זעיר הוא בהיות לו ארבעה כו' וז"ש [וזהו שכתוב] רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שהסולם היו לו ד' מדרגות כו' עכ"ל [עד כאן לשונו] ע"ש.

שתכלית הגדלות של ז"א היא כשהוא בעל ארבעה וכו'; וזהו שאמרו חז"ל שהסולם היו לו ארבע מדרגות וכו'. עד כאן לשונו; ראו שם.

שם נאמר שז"א מגיע לגדלותו השלמה כשהוא כולל ארבעה [דרגות], ומשום כך אמרו חז"ל שהסולם היו לו ארבע מדרגות. קה"ת מציין שמקור מאמר זה הוא במורה נבוכים לרמב"ם, חלק ב, פרק י, המביא את מדרש תנחומא.

והנה אפשר לומר ג"כ ששני בחינות אלו דמי מנה ומספר הנ"ל נמשכים מבי' הבחינות שבכתר היינו שלהיות בחינת מספר אשר לא יספר זהו ע"י התגלות בחי' א"א שרש הנאצלים.

והנה אפשר לומר גם ששתי הבחינות הללו, "מי מנה" ו"מספר", שנזכרו לעיל, נמשכות משתי הבחינות שבכתר: הבחינה של מספר שאינו ניתן למנייה היא באמצעות התגלות בחינת אריך אנפין, שורש הנאצלים;

אפשר לומר ששני הביטויים בפסוק נובעים משתי הבחינות שבכתר. הבחינה של דבר הנמנה אך אינו ניתן למנייה נובעת מהתגלות אריך אנפין, שורש כל הנאצלים.

אמנם בחי' מי מנה שהוא מה שאינו בגדר מספר כלל זהו ע"י ההמשכה מבחי' עתיק שהוא בחי' שלמעלה גם משרש הנאצלים וזהו לפני אחד מה אתה סופר.

ואילו בחינת "מי מנה", שהיא למעלה מגדר מספר לגמרי, באה באמצעות ההמשכה מבחינת עתיק, שהיא בחינה שלמעלה גם משורש הנאצלים; וזהו "לפני אחד מה אתה סופר".

"מי מנה", מה שלמעלה ממספר לגמרי, בא מבחינת עתיק, הנעלית אף משורש הנאצלים. זהו "לפני אחד מה אתה סופר".

וקרוב לזה נתבאר במ"א ע"פ מאמר הזהר פי' חיי שרה (דקכ"ג ע"א) ע"פ ויהיו חיי שרה מאה שנה¹⁶⁶ כו':¹⁶⁷

ודומה לכך נתבאר במקום אחר, על פי מאמר הזהר בפרשת חיי שרה (דף קכ"ג ע"א), על הפסוק "ויהיו חיי שרה מאה שנה" וכו'.

עניין דומה מוסבר במקום אחר, על פי דברי הזהר בפרשת חיי שרה על הפסוק "ויהיו חיי שרה מאה שנה".

בעבודה

התבוננות בגדולת ה' והגעה לאהבה ויראה אינן מספיקות: בלי ביטול ומסירות נפש שלמעלה מטעם ודעת, אהבת האדם לא תתקיים, והוא עלול ליפול ממדרגתו. זיכור הנפש הבהמית בא מכוח רצון הנשמה שלמעלה מהבנה, והוא מתבטא בעיקר במעשה: ללמוד תורה כשאינן רצון בכך, או להתאפק מתאוה, רק מפני שזהו רצון ה'.

שאלות לשיחה

1. מדוע החול הוא "מסוג המספר" ואף על פי כן אי אפשר למנותו, ואילו העפר אינו שייך למספר כלל?
2. כיצד אותה התנשאות של מלכות יכולה גם להפריד את הנבראים וגם להעניק להם חיות?
3. מדוע ידיעה והתבוננות אינן יכולות לברר את "עץ הדעת" שבנשמה, ומה כן יכול לעשות זאת?
4. מדוע הרצון העליון מתגלה דווקא במעשה, ובעיקר כאשר פועלים בניגוד לרצון האיש?
5. באיזה מובן "אחד" עדיין שייך למספר, ומה פירוש הדבר שהנשמות עולות מ"אחד" ל"יחיד"?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 ברכת בלעם: "מי מנה עפר יעקב, ומספר את רובע ישראל?" המאמר כולו הוא ביאור לפסוק זה.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י'

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 כחול הים אשר לא ימד ולא יספר

הבטחתו של הושע שמספר בני ישראל יהיה כחול הים, שאי אפשר למדוד או לספור אותו. אדמו"ר הוקן מביא אותה כדי להראות ש"מספרם" של ישראל הוא בלי מספר.

Hosea 2:1 הושע ב':א'

והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והיה במקום אשר יאמר להם לא-עמי אתם יאמר להם בני אלי-חי:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

3 ים הנחושת שבמקדש שלמה ניצב על שנים-עשר שוורים, שלושה הפונים לכל אחד מהכיוונים, "והים עליהם מלמעלה". אדמו"ר הוקן מפרש את הים ואת השוורים כבחינות בעולמות הרוחניים.

II Chronicles 4:4 דברי הימים ב'ד':

עומד על-שנים עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל-אחריהם ביתה:

It stood upon twelve oxen, three looking toward the north, and three looking toward the west, and three looking toward the south, and three looking toward the east; and the sea was set upon them above, and all their hinder parts were inward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

4 אין מלך בלא עם

התורה אומרת לה עוד לפני הבריאה, שאם אין צבא ואין מחנה למלך, אין לו על מי למלוך; ואם אין עם שישבח אותו, אין למלך כבוד. בהערת קה"ת מובא הדבר כמקור לאמירה "אין מלך בלא עם".

Pirkei DeRabbi Eliezer 3:5 פרקי דרבי אליעזר ג':ה'

מיד נתניעץ הקדוש ברוך הוא בתורה ששמה תושיה לברא את העולם. השיבה לו ואמרה: רבון העולמים, אם אין צבא ואם אין מחנה למלך - על מה הוא מולך? ואם אין עם מקלסין למלך אי זה הוא כבודו של

5 אין מלך בלא עם

התורה אומרת לה לפני הבריאה, שאם אין צבא ואין מחנה למלך, אין לו על מי למלוך; ואם אין עם שישבח אותו, אין למלך כבוד. בהערת קה"ת מובא שזהו המקור לאמירה "אין מלך בלא עם".

Pirkei DeRabbi Eliezer 3:5 פרקי דרבי אליעזר ג':ה'

מיד נתניעץ הקדוש ברוך הוא בתורה ששמה תושיה לברא את העולם. השיבה לו ואמרה: רבון העולמים, אם אין צבא ואם אין מחנה למלך - על מה הוא מולך? ואם אין עם מקלסין למלך אי זה הוא כבודו של מלך? שמע אדון העולם וערב לו. אמרה תורה: בי נתניעץ הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, שנאמר (משלי ח, יד): "לי עצה ותושיה" וכו'. מכאן אמרו חכמים: כל מלכות שאין לה יועצים, אין מלכותה מלכות. ומנצין אנו למדים? ממלכות בית דוד שהיו לה ...

Forthwith the Holy One, blessed be He, took counsel with the Torah whose name is Tushijah (Stability or Wisdom) with reference to the creation of the world. (The Torah) replied and said to Him: Sovereign of the worlds ! if there be no host for the king and if there be no camp for the king, over whom does he rule? If there be no people to praise the king, where is the honour of the king? The Holy One, blessed be He, ... heard this and it pleased Him. The

Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain) • Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain)

פסוקה 6

6 שיש פרגוד ומסך בין אצילות

בתחילת שער סדר אבי"ע נאמר בעץ חיים שכאשר התפשטות אור אין סוף הגיעה לכלי העשירי של אצילות, נעשו שם "מסך ופרגוד", המבדילים בין אצילות לבין העולמות שמתחתיה. אדמו"ר הוקן מזהה זאת עם רוממות המלכות.

Sefer Etz Chaim 47:2 עץ חיים מ"ז:ב'

... והנה בזה תבין למה די עולמות אבי"ע נרמזו בדי אותיות הוי"ה יי אצילות הי בריאה וי יצירה הי עשיה כי אצילות האור שלו הוא עיי

12 והי"ב בקר הם ד' מחנות שכינה

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

באוה"ת ויקרא-א ע' קל מציין לכאן.

13 אין מלך בלא עם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בפדר"א. (פ"ג). [כ]. וראה לעיל סח, א.

14 וגם מבחי' התנשאות. . שיתהוו מאין ליש

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Hemshech 5672.

הערת קה"ת

המובן שם [בלק"ת] דהכוונה על בחי' מלי' כמו שהיא באצי' בחי' התנשאות עצמי כו', ולכאורה הרי התנשאות עצמי הוא בחי' עצמות לא בחי' אור כו' וא"כ הי' למעלה מבחי' התעלמות כו' רק מה שהוא בבחי' התעלמות בעצמו לא להעלים דבר כו', י"ל דבבחי' מלי' להיות שזהו ההתגלות דהתנשאות עצמו — המשך תעריב ח"ג ע' אר"י. ראה גם סה"מ תרס"ח ע' קב.

15 מ"ש בע"ח

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Derech Mitzvosecha.

הערת קה"ת

ריש שער סדר אבי"ע (פ"א). וע"ע בסי' עמה"מ ש' עולם הבריאה (פ"א). פ"ג. פ"ו. [כ]. ראה תו"א יד, ב. דרך מצותיך קכח, א.

16 מלי' הנקי ים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה מא"א אות יו"ד סט"ז.

17 כמ"ש באגה"ק

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

דף קלא, ב.

18 ארץ לא שבעה מים

בין הדברים שאינם באים על סיפוקם, מונה ספר משלי "ארץ שאינה שבעה מים". אדמו"ר הזקן מפנה לדיון שלו בנושא במאמר אחר.

Proverbs 30:16 משלי ל:ט"ז

שָׂאוֹל וְעֶזְרָה רָחֵם אֶרֶץ לֹא־שָׁבְעָה מַיִם וְאֵשׁ לֹא־אִמְרָה הִזָּן:

The grave; and the barren womb; The earth that is not satisfied with water; And the fire that saith not: 'Enough

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

19 לך ה' הגדולה והגבורה

ברכתו של דוד מייחסת לה' גדולה, גבורה ושאר המדות. אדמו"ר הזקן מפרש אותה כאומרת שמדות אצילות שייכות כולן לה', ובטלות לאור אין סוף המלוּבש בהן.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:י"א

לְךָ ה' הַגְדֹּלָה וְהַגְבוּרָה וְהַתְפָּאֶרֶת וְהַנִּצָּחַ וְהַיְהוּד כִּי־כָל בְּשָׂמִים וּבְאֶרֶץ לְךָ ה' הַמְּמֹלָכָה וְהַמְתַּנְשָׂא לְכָל לְרֹאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the

חכמה העליונה כנ"ל לכן נקרא יי ובריאה ע"י בינה דאצילות לכן נקרא ה' וכן ו' ביצירה וכן בעשיה ה' תתאה נמצא עתה כלל העולה כי אצילות מקבל אור מהחכמה לבד כי החכמה נעשית מסך סתום בין א"ס ובין אצילות ומבינה דאצילות מקבלת הבריאה אחר שנתלבש אור הא"ס וחכמה עליונה בתוכה ועכ"ז נקרא אור הבינה לפי שנעשית מסך מבדיל גמור וכן היצירה מקבלת מו"א דבריאה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

7 היש מספר

"האם יש מספר לגדודיו?" אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה ביחס לצבאות הנבראים, המתחלקים לנבראים נפרדים, ואף על פי כן אין להם מספר.

Job 25:3 איוב כ"ה:ג'

הֲיֵשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדָיו וְעַל־מִי לֹא־יָקוּם אוֹרָהוּ:

Is there any number of His armies? And upon whom doth not His light arise

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 11

8 שהוא גוש אחד

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: The Rebbe Rashab's maamar "הים ראה" (5654).

הערת קה"ת

ראה ד"ה הים ראה תרנ"ד.

9 מלגאו איהו שם מ"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אל"י).

10 שקיו דאילנא כמ"א דאשקי לאילנא

"בפתח אליהו" אומר אליהו שבתוך הספירות נמצא השם שהוא "הדרך של אצילות", "השקית האילן, על זרועותיו וענפיו, כמים המשקים אילן והוא גדל באמצעות השקיה זו". אדמו"ר הזקן מפרש שהמים הם השפע של אור אין סוף.

Tikkunei Zohar 17a:19-22 תקוני זוהר י"ז א:י"ט-כ"ב

איהו שקיו דאילנא בדרועיו וענפיו (נ"א ואנפיו). כמ"א דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו. רבון העולמים אנת הוא עלת העלות סבת הסבות דאשקי לאילנא בההוא נביעו. וההוא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא. וכך לית דמיון ולית דיוקנא מכל מה דלגו ולבר. ובראת שמיא וארעא. ואפיקת מנהון שמשא וסיהרא וככביא ומולי וברעא אלנן ודשאין וגנתא דעדן (ועשכ"ז) וחיוון ועופין וגונין ובני נשא. לאשתמודעא בהון עלאין. ואיך יתנהגון בהון עלאין ותתאין. ואיך אשתמודעאן מעלאי ותתאי. ולית כך דידע כלל

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

11 בד"ה והי' מספר בני"י

הערת קה"ת מצינת שהמאמר שאליו מופנים כאן נדפס קודם לכן בלקוטי תורה, בפרשת במדבר. אדמו"ר הזקן מפנה את הקורא לעיון שם בדיון על "הארץ שלא שבעה מים".

הערת קה"ת

לעיל פ' במדבר.

מוסבר שפסוק זה מתייחס לשרש העליון של המסך, שנקרא גם הוא כיסא.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאִי וְהָאָרֶץ הֶדֶם רַגְלִי אֵינִי בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי
וְאֵינִי מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth
is My footstool; where is the house that ye may build unto
?Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 16

25 בע"ח שער כסה"כ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פ"א.

26 ועיין בע"ח שער כסה"כ

הפרק הראשון בשער כיסא הכבוד שבספר עץ חיים, שאליו מפנה ההערה
של קה"ת, מסביר שהכיסא הוא אורות המשתלשלים מאצילות לבריאה.
ההפניה שבסוגריים המרובעים מציינת אותו כמקור למסך, שנקרא גם
כיסא.

Sefer Etz Chaim 46:1 עץ חיים מ"ו:א'

27 בפי' לך ע"פ אנכי מגן לך

שם מוסבר "אנכי מגן לך" כ"מגן אברהם": אברהם הוא חסד בלי גבול,
שאני מעבך דבר, עד כדי כך שרצה שגם ישמעאל יחיה לעולם; לכן העולם
זקוק למידה שמגבילה את החסד הזה. הדבר מבהיר מדוע המסך המעלים
נקרא מגן.

הערת קה"ת

בתו"א יב, א.

28 אנכי מגן לך

דברי ה' לאברהם: "אנכי מגן לך". ההפניה שבסוגריים המרובעים מתייחסת
למאמר על פסוק זה, העוסק ב"מגן".

Genesis 15:1 בראשית ט"ו:א'

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר־ה' אֶל־אַבְרָם בְּמַחְזָה לֵאמֹר אֶל־תִּירָא
אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ שְׂכָרְךָ הָרַבָּה מְאֹד:

After these things the word of the L-RD came unto Abram in
a vision, saying: 'Fear not, Abram, I am thy shield, thy re-
'ward shall be exceeding great

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ובד"ה והבדילה הפרוכת

המאמר על "והבדילה הפרוכת לכם" פותח בדברי Etz Chaim שיש
פרסא, ובדברי התלמוד שבבית המקדש השני היו שלוש עשרה פרוכות,
שבע מהן כנגד שבעת שערי; הוא מסביר שחצר המקדש מקבילה למלכות
דאצילות. המאמר עוסק בפרוכת כמחיצה הנדונה כאן.

הערת קה"ת

תו"א יב, ג.

heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O
L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דה"א כט, יא.

פסוקה 14

20 כי שמש ומגן ה' אלקים

"כי הוי' אלקים שמש ומגן". אדמו"ר הזקן מפרש את הוי' כאור, בדומה
לשמש, ואת אלקים כמגן המסתיר אותו כדי שהנבראים יוכלו להתקיים.

Psalms 84:12 תהילים פ"ד:י"ב

כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן ה' אֱלֹקִים חֵן וְכְבוֹד יְתֵן ה' לֹא יִמְנַע־טוֹב לְהִלָּכִים בְּתַמִּימִם:

For the L-RD G-d is a sun and a shield; the L-RD giveth
grace and glory; No good thing will He withhold from them
.that walk uprightly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 15

21 הוא חיותם וקיומם

הערת קה"ת מצטטת את הדיון הזה ומבהירה: החיות שנאמר כאן שהיא
באה מן ההתנשאות אינה האור הפנימי שמתלבש בנבראים ומחיה אותם.
הנקודה היא שגם החיות הבאה מחסד נמשכת דרך גבורה, ולכן היא
מוסרת בנבראים.

הערת קה"ת

בד"ה פתח אליהו תרנ"ח: נ"ל דחיות זה אין הכוונה על בחי' האור והחיות
פנימי שמתלבש בהנבראים להחיותם דהרי האור והחיות פנימי אינו נמשך
מבחי' החסדים אלא שגם החיות שמבחי' החסד נמשך ע"י הגבורה להיות
מוסרת בהנבראים, ע"ש.

22 וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'

"וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו: אני הוי'". אדמו"ר הזקן משתמש בשני
השמות שבפסוק אחד כדי להראות שההסתר של אלקים אינו הסתר מוחלט
של הוי'.

Exodus 6:2 שמות ו':ב'

וַיֹּדְבֶר אֱלֹקִים אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'

And G-d spoke unto Moses, and said unto him: 'I am the
;L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ו, ב.

23 יאמרו המושלים בואו חשבון

"על כן יאמרו המושלים: בואו חשבון." ההערה שבסוגריים מתייחסת
להסבר לפסוק זה, שלפיו מלכות דאצילות נקראת חשבון.

Numbers 21:27 במדבר כ"א:כ"ז

עֲלֵיכֶן יֹאמְרוּ הַמְּשָׁלִים בְּאוֹ חֶשְׁבוֹן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֶן עִיר סִיחוֹן:

Wherefore they that speak in parables say: Come ye to
!Heshbon! Let the city of Sihon be built and established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 השמים כסאי

"השמים כסאי." ההערה שבסוגריים המרובעים אומרת שבמקום אחר

30 והבדילה הפרכת

"והבדילה הפרוכת לכם" בין הקודש לקודש הקודשים. ההפניה שבסוגריים המרובעים מתייחסת למאמר על פסוק זה, העוסק בפרוכת שבין העולמות.

Exodus 26:33 שמות כ"ו:ל"ג

וְנָתַתָּה אֶת־הַפְּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהִבַּאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפְּרֹכֶת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים:

And thou shalt hang up the veil under the clasps, and shalt bring in thither within the veil the ark of the testimony; and the veil shall divide unto you between the holy place and the most holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 חול היש

רבי אלעזר דורש את הפסוק "כחול הים אשר לא יימד ולא ייספר": חול הים אינו ניתן למנייה ואינו נתון למדידה, וכך גם ישראל. הטקסט מביא זאת בהקשר לדימוי החול.

Zohar, Pekudei 14:88-96 ספר הוהר, פקודי י"ד:פ"ח-צ"ו

32 בזח"ב (דרכ"ה סע"ב)

בהערות Kehot נאמר שנוסח קטע הוהר הזה מובא במלואו ב-Or-HaTorah שם.

הערות קה"ת

הלשון נעתק באוה"ת ויקרא-א ע' קכט.

33 שאו מרום עיניכם

"שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, המוציא במספר צבאם". אדמו"ר הזקן מפרש את המילים "מי... אלה" כשם אלקים, מקור המספר.

Isaiah 40:26 ישעיהו מ"ב:כ"ו

שֹׁאוּ-מִרְוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי־בָרָא אֱלֹהֵי הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יְקָרָא מִרְב־אֲוִינִים וְאִמְרִין כֹּה אִישׁ לֹא נַעֲדָר:

Lift up your eyes on high, And see: who hath created these? He that bringeth out their host by number, He calleth them all by name; By the greatness of His might, and for that He is strong in power, Not one faileth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

ישע"י מ, כו.

18 פסוקה

34 ואלה המלכים אשר מלכו

"ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל". אדמו"ר הזקן מפרש שהמלכים הם עולם התוהו, שניצוצותיו נפלו ויש לבררם.

Genesis 36:31 בראשית ל"ו:ל"א

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

בראשית לו, לא.

19 פסוקה

35 בחכמה אתברירו

הערות קה"ת מפנה לZohar II, 254b למילים האלה.

Zohar II, 254b זח"ב רנד, ב

הערות קה"ת

ראה זח"ב רנד, ב. ע"ח שי"ח, פ"ה. מבו"ש ש"ה ח"א, פ"ב.

36 בחכמה אתברירו

עץ חיים מסביר שבירור רפ"ח הניצוצות תלוי במחשבה העליונה, אבא, שהיא חכמה, ומביא את דברי הוהר בפרשת פקודי: "במחשבה אתברירו כולה". קה"ת מציין זאת כמקור לאמירה כאן.

Sefer Etz Chaim 18:5 עץ חיים י"ח:ה'

37 קשוט עצמך תחלה

דברי ריש לקיש: "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים", הנלמדים מן הפסוק "התאספו והאספו". כאן הם מראים שמי שמכרר צריך להתברר תחילה בעצמו.

Bava Metzia 107b:15 בבא מציעא ק"ז ב:ט"ו

רַבָּה בַּר רַב הוּנָא הָוָה לָקָה הָהוּא אָבָא אַגוּדָא דְנִתְרָא, אָמְרוּ לָקָה: נִיקוּץ מָר! אָמַר לָהּ: קוּצוּ עֵילָא וְתַתָּא, וְהָדָר נִיקוּץ אָנָּא. הֵיכִי עָבִיד הֵכִי? וְהִתְקַשְׁשׁוּ וְקוּשׁוּ, וְאָמַר רִישׁ לָקִישׁ: קֶשׁוּט עֲצֻמָּךְ וְאַחֵר כָּךְ קֶשׁוּט אַחֲרֵיכֶם!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Sanhedrin 18a:11 סנהדרין י"ח א:י"א

גַּמִּי כְּהֵן גָּדוֹל דָּן. פְּשִׁיטָא! דְּנִין אוֹתוֹ אִיצְטְרִיכָא לָקָה. הָא נָמִי פְשִׁיטָא: אֵי לֹא דִיִּינִין לָקָה, אִיהוּ הֵיכִי דִיִּין? וְהִתְקַבֵּל "הִתְקוּשְׁשׁוּ וְקוּשׁוּ", וְאָמַר רִישׁ לָקִישׁ: קֶשׁוּט עֲצֻמָּךְ וְאַחֵר כָּךְ קֶשׁוּט אַחֲרֵיכֶם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערות קה"ת

ב"מ קז, ב. סנהדרין יח, א.

38 סמוך לפלטין שלך לא כבשת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערות קה"ת

ספרי עקב נא (לא הורשת).

39 סמוך לפלטין שלך לא כבשת

הספרי אומר שדוד כבש את ארם נהריים ואת ארם צובא לפני שהשלים את כיבוש הארץ, וה' אמר לו: את היבוסים הסמוכים לארמונוך לא הורשת, ואתה הולך לכבוש ארצות רחוקות? אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי ללמד שיש לברר את הקרוב לפני הרחוק.

Sifrei Devarim 51:1 ספרי דברים נ"א:א'

... דָּוִד עָשָׂה שְׁלָא כְתוּבָה! הַתּוֹרָה אָמְרָה מִשְׁתַּכְּבְּשׁוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תְּהִי וְשָׂאִים לְכַבֵּשׁ חוּצָה לְאֶרֶץ וְהוּא לֹא עָשָׂה כֵּן, אֱלָא חֲזַר וְכַבֵּשׁ אֶרֶם נִהְרִים וְאֶרֶם צוֹכָה, וְאֵת הַיְּבוּסִי סְמוּךְ לִירוּשָׁלַם לֹא הוֹרִישׁ. אָמַר לוֹ הַמֶּקוֹם: אֵת הַיְּבוּסִי סְמוּךְ לְפִלְטוֹרִין שֶׁלֹךְ לֹא הוֹרֶשֶׁת; הִיאֵה אֶתָּה חוּזַר וּמִכְבֵּשׁ אֶרֶם נִהְרִים וְאֶרֶם צוֹכָה?

Every place where the soles of your feet" (Devarim 11:24) tread will be yours": If (the purpose of this is) to teach about the boundaries of Eretz Yisrael, this is already written, viz. (Ibid.) "From the desert and the Lebanon, from the river, the river Yerath, until the western sea shall be your border."

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the
tents of Kedar, As the curtains of Solomon
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 20

47 ובמ"א נת

הערת קה"ת מציינת מקומות אלה באור התורה לביאור המובא כאן, שכתר
פירושו שתיקה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בראשית כרך-ג דף תתקסז, ב. אוה"ת פ' בלק ע' תתקסד. פ'
ואתחנן ע' רפה. ובכ"מ.

48 כתר לי זעיר

אליהוא אומר: "המתן לי מעט, ואגיד לך". אדמו"ר הזקן קורא את המילה
"כתר" במשמעות "המתן", וקושר אותה לכתר ולשתיקה.

Job 36:2 איוב ל"ו:ב

פִּתְרִי־לִי זְעִיר וְאַחֲזֶנְךָ כִּי עוֹד לְאַלּוֹהַּ מְלִים:

Suffer me a little, and I will tell thee; For there are yet words
on G-d's behalf

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לו, ב.

49 סייג לחכמה שתיקה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ג, יג.

50 סייג לחכמה שתיקה

מאמרו של רבי עקיבא: "סייג לחכמה שתיקה". כאן הסייג המקיף את חכמה
הוא כתר, בחינת השתיקה.

Pirkei Avot 3:13 משנה אבות ג:יג

רבי עקיבא אומר, שְׁחוֹק וְקָלוֹת רָאשׁ, מְרַגְּלִין לְעָרְוָה. מִסֶּרֶת, סִיג
לְתוֹרָה. מַעֲשָׂוֹת, סִיג לְעֵשֶׁר. נְדָרִים, סִיג לְפְרִישוֹת. סִיג לְחֻכְמָה,
שְׁתִּיקָה:

Rabbi Akiva said: Merriment and frivolity accustom one to
sexual licentiousness; Tradition is a fence to the Torah;
Tithes a fence to wealth, Vows a fence to abstinence; A fence
to wisdom is silence

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

51 קטנתי מכל

דברי יעקב: "קטונתי מכל החסדים". אדמו"ר הזקן מפנה למאמר על פסוק
זה.

Genesis 32:11 בראשית ל"ב:יא

קִטְנָתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל־הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־עַבְדְּךָ כִּי בִמְקָלִי
עָבַרְתִּי אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הִיִּיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת:

I am not worthy of all the mercies, and of all the truth, which
Thou hast shown unto Thy servant; for with my staff I
passed over this Jordan; and now I am become two camps

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

What, then, is the intent of "where the soles of your feet
tread"? He told them: Every place that you conquer, aside
from these (specified) places shall be yours. — But perhaps
... this gives them license

Vocalized Edition (CC-BY-NC) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

40 וכונו בע"ה שתחלה מתברר

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שייב, פ"א.

41 וכונוכר בע"ה שתחלה מתברר הכתר

שער העתיק בעץ חיים, פרק א, מסביר כיצד תוקנה אצילות משמות מ"ה
וב"ן: התיקון מתחיל בעתיק, פנימיות הכתר, הנוטל את חלקו מכל אחד
מהם ומברר מתוך הבירורים שבב"ן. קה"ת מציינ פרק זה כמקור ל"תחילה
מתברר הכתר".

Sefer Etz Chaim 12:1 עץ חיים י"ב:א

42 ומורי המגיד נ"ע

הערת קה"ת מציינת שזהו המקום שבו נדפסה תורתו של המגיד עצמו על
כך שכתר "אוכס הוא קדם עילת העילות" בקובץ תורתיו.

הערת קה"ת

אור תורה להח"מ פ' ויצא (הוצאת קהת יד, א). סה"מ תקס"ב-ב ע' תקמט.
אוה"ת וארא ע' קא. ואתחנן ע' קח. פלח הרמון שמות ע' מח.

43 כתר עליון אע"ג דאיהו אור צח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז ת"ע (קלה, ב).

44 אע"ג דאיהו אור צח

בתיקון ע' אומר תיקוני הזהר שהכתר העליון, "אף שהוא אור קדמון, אור
צח", הוא "שחור קמי עילת העילות". המגיד פירש את השחרות כביטול של
הכתר.

Tikkunei Zohar 135b:1 תיקוני הזהר קל"ה ב:א

דְּאִינוּן י"א, עַל כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה, וְאִינוּן י"א מִן (דברים ו ד) הַזֶּה
אֶלְהִינוּ הַזֶּה אֶחָד, בָּא אֶתְקַרֵּי א"ל עֲלִינוּ, בְּיִי יְהוּיָה, וְכֵן בָּא אֶתְקַרֵּי
אֱלֹהֵינוּ אֱהִיָּה אֱלִקִּיִּים אֲדִנִּי וְהָא אֱוָקְמוּ. וְעוֹד כְּתָר עֲלָא אֶף עַל גַּב
דְּאִיהוּ אֹר קִדְמוֹן אֹר צַח וְאֹר מְצוּחָצָה, אִיהוּ אוֹכֵס קִדְם עַל תְּהֵעֻלוֹת,
וְכָל חֲנִילֵין דְּתַלְזִין מִנִּיה אֶתְמַר בְּהוֹן (שיר ה יא) קוֹצוֹתֵיו תִּלְתְּלִים
שְׁחוֹרוֹת כְּעוֹרֵב, לִית נְהוּרָא קִימָא קָמִי נְהוּרִיה, דְּכֻלְהוּ נְהוּרִין
אֶתְחַשְׁכָּאן קָמִיה.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

45 מפני שהכתר הוא למעלה מכל הע"ס

הערת קה"ת מפנה למקור זה בעניין היות כתר למעלה מכל עשר הספירות.

הערת קה"ת

ראה המשך תער"ב-א סעי' רפא.

46 שחורה אני ונאור

"שחורה אני ונאור". אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו לפסוק זה, העוסק
ב"שחרות" כביטול.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוֹר בָּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֶהְלִי קֶדֶר כִּירְעוֹת שְׁלֹמָה:

52 וסד"ה מים רבים

בסמוך לסוף המאמר "מים רבים" אומר אדמו"ר הזקן שיש לבקש את עצמותו של ה' ולא את השכר, ושגילוי זה נמשך באמצעות המצוות: תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן הן תרי"ד "עמודי אור", בגימטריה כתר, הנמשכים מהגולגולתא — בחינת כתר המתווכת בין המאציל לנאצל.

הערת קה"ת
תו"א, ב.

53 אחות לנו קטנה

"אחות לנו קטנה". אדמו"ר הזקן מפנה לסוף המאמר "מים רבים", שבו נדון פסוק זה.

Song of Songs 8:8 שיר השירים ח:ח'

אחות לנו קטנה ושדים אין לה מהנעשה לאחתנו ביום שידבר בה:

We have a little sister, And she hath no breasts; What shall we do for our sister In the day when she shall be spoken for

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 22

54 דקרו לי' אלהא דאלהא

התלמוד מסביר שהעמים, בשעה שהם עובדים לכוחות אחרים, קוראים להי "אלקי האלקים". אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי כדי לתאר בחינה שיש בה מעט ביטול, לצד תחושה מלאה של מציאות נפרדת.

Menachot 110a:5-6 מנחות ק"י א:ה-ו'

איתיביה רב שימי בר חייא לרב (מלאכי א, יא) ממזרח שמש ועד מבווא גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה אמר ליה שימי את דקרו ליה אלהא דאלהא בכל מקום מוקטר מוגש לשמי בכל מקום סלקא דעתך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

55 ראיתי איש חכם בעיניו

"ראית איש חכם בעיניו? תקווה לכסיל ממנו". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על חכמה שהפכה למקור לתחושת חשיבות עצמית.

Proverbs 26:12 משלי כ"ו:י"ב

ראיתי איש חכם בעיניו תקנה לכסיל ממנו:

Seest thou a man wise in his own eyes? There is more hope of a fool than of him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
משלי כו, יב.

56 וידבר משה אל ראשי המטות

"ידבר משה אל ראשי המטות". ההערה שבסוגריים מפנה להסבר על פסוק זה, העוסק בהתהוות הכתר המתוקן.

Numbers 30:2 במדבר ל:ב'

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 23

57 כי עמך מק"ח

"כי עמך מקור חיים". הסוגריים מתייחסים להסבר על פסוק זה בעניין בירור הנפש, הרוח והנשמה של הנשמות.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י'

כי עמך מקור חיים באורך נראה אור:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 מי יתנך

"מי יתנך כאח לי". הסוגריים מתייחסים למאמר על פסוק זה בעניין נשמות בנימין.

Song of Songs 8:1 שיר השירים ח:א'

מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקה גם לא יבזו לי:

Oh that thou wert as my brother, That sucked the breasts of my mother! When I should find thee without, I would kiss thee; Yea, and none would despise me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 ואלה המשפטים

"ואלה המשפטים". הסוגריים מתייחסים למאמר הפותח במילים אלה.

Exodus 21:1 שמות כ"א:א'

ואלה המשפטים אשר תשים לפניך:

Now these are the ordinances which thou shalt set before them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה

"וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה". הסוגריים מתייחסים למאמר העוסק בפסוק זה, המצטט אותו בלי המילים "ואת בית יהודה".

Jeremiah 31:27 ירמיהו ל"א:כ"ז

הנה ימים באים נאם ה' וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה:

Behold, the days come, saith the L-RD, that I will sow the house of Israel and the house of Judah with the seed of man, and with the seed of beast

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 אדם כי יקריב מכם

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה". הסוגריים מתייחסים להסבר על פסוק זה.

Leviticus 1:2 ויקרא א:ב'

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם:

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When any man of you bringeth an offering unto the L-RD, ye shall bring your offering of the cattle, even of the herd or of the flock.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 ביום השמיני שלח

"וביום השמיני שלח את העם", בסיום חנוכת בית המקדש שבנה שלמה. הסוגריים מתייחסים למאמר על פסוק זה.

I Kings 8:66 מלכים א ח:ס"ו

ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כליהטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו:

On the eighth day he sent the people away, and they blessed the king, and went unto their tents joyful and glad of heart for all the goodness that the L-RD had shown unto David His servant, and to Israel His people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 ואכלתם אכול

"ואכלתם אכול ושבעו". הסוגריים מתייחסים למאמר על פסוק זה.

Joel 2:26 יואל ב:כ"ו

ואכלתם אכול ושבעו והללתם את שם ה' אלקיכם אשר עשה עמכם להפליא ולא יבשו עמי לעולם:

And ye shall eat in plenty and be satisfied, and shall praise the name of the L-RD your G-d, that hath dealt wondrously with you; and My people shall never be ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 ועץ הדעת

עץ הדעת טוב ורע שבגן עדן. אדמו"ר הזקן משתמש בו כדי לתאר את התערובת של טוב ורע שבבחיירה, הנובעת מן הדעת.

Genesis 2:9 בראשית ב:ט

ויצמח ה' אלקים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע:

And out of the ground made the L-RD G-d to grow every tree that is pleasant to the sight, and good for food; the tree of life also in the midst of the garden, and the tree of the knowledge of good and evil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 כי הוא חייר

"כי הוא חייר". ההכרה בכך היא השימוש הטוב בדעת, שממנו נובעת אהבת ה'.

Deuteronomy 30:20 דברים ל:כ

לאהבה את ה' אלקיך לשמע בקלו ולדבקה בו כי הוא חייר וארץ ימיה לשבת עליה האדמה אשר נשבע ה' לאבותיה לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם:

to love the L-RD thy G-d, to hearken to His voice, and to cleave unto Him; for that is thy life, and the length of thy days; that thou mayest dwell in the land which the L-RD swore unto thy fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 24

66 זה לעמת זה

"ה' עשה את זה לעומת זה". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על הטוב והרע

העומדים זה מול זה בתחום הדעת.

Ecclesiastes 7:14 קהלת ז:י"ד

ביום טובה ה'ה בטוב וביום רעה ראה גם את זה לעמת זה עשה האלקים על דברת שלא ימצא האדם אחריו מאומה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 25

67 בינונים זה וזה שופטן

רבי יוסי הגלילי מלמד שהצדיקים נידונים על פי היצר הטוב, הרשעים על פי היצר הרע, והבינונים על פי שניהם. אדמו"ר הזקן משתמש בדברים כדי לתאר מצב שבו הטוב והרע גוברים לסירוגין.

Berakhot 61b:2-3 ברכות ס"א ב:ב-ג

תניא רבי יוסי הגלילי אומר: צדיקים יצר טוב שופטן, שנאמר: "ולבי חלל בקרבני". רשעים יצר רע שופטן, שנאמר: "נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלקים לנגד עיניו". בינונים — זה וזה שופטן, שנאמר: "עמד לימין אביון להושיע משפטי נפשו". אמר רבה: כגון אנו בינונים. אמר לקה אבני: לא שביק מר חיי לכל בריה?

There is a teaching : R. Jose of Galilee says : The good impulse controls the righteous ; as it is said, "My heart is wounded within me" (Ps. cix. 22). The evil impulse controls the wicked ; as it is said, "Transgression speaketh to the wicked, in the midst of the heart, There is no fear of G-d before his eyes" (ibid, xxxvi. 2). Both impulses control average people ; as it is said, "Because He standeth at the right hand ... of the needy, to save him from them

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

68 ולאום מלאום יאמץ

נאמר לרבקה ששני עמים נמצאים ברחמה, ושאהד יגבר על האחר. כאן הדבר מתאר מצב שבו הטוב והרע גוברים לסירוגין.

Genesis 25:23 בראשית כ"ה:כ"ג

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנה ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאום מלאום יאמץ ורב יעבד צעיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb, And two peoples shall be separated from thy bowels; And the one people shall be stronger than the other people; And the elder shall serve the younger

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 הן האדם היה כאחד ממנו

"הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע". הסוגריים מתייחסים לביאור הפסוק העוסק בידעה פנימית ומקיפה.

Genesis 3:22 בראשית ג:כ"ב

ויאמר ה' אלקים הן האדם ה'ה כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם:

And the L-RD G-d said: 'Behold, the man is become as one of us, to know good and evil; and now, lest he put forth his hand, and take also of the tree of life, and eat, and live for ever

70 לבבתני

"לבבתני אחתי כלָה". הכוונה לביאור הפסוק בלקוטי תורה על שיר השירים.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט

לבבתני אחתי כלָה לבבתני באחת מעיניך באחד ענק מצורניך:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 החלצו

"היחלצו מאתכם אנשים לצבא". הכוונה לביאור הפסוק בפרשת מטות.

Numbers 31:3 במדבר ל"א:ג

וידבר משה אל־העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על־מדן לתת נקמתיה במדן:

And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the L-RD'S vengeance on Midian.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 ויקהל משה

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל". הכוונה למאמר הפותח במילים אלה.

Exodus 35:1 שמות ל"ה:א

ויקהל משה את־כל־עדת בני ישראל ויאמר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם:

And Moses assembled all the congregation of the children of Israel, and said unto them: 'These are the words which the L-RD hath commanded, that ye should do them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 וספרתם לכם

"וספרתם לכם" את ימי העומר, מקרבן השעורים ועד לקרבן החטים. הכוונה למאמר על פסוק זה.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשָּׁבֹת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שְׁבַע שָׁבוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 מקושש עצים

האיש נמצא "מקושש עצים" בשבת. הכוונה לביאור הפסוק בפרשת שלח.

Numbers 15:32 במדבר ט"ו:ל"ב

ויהיו בני־ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת:

And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 26

75 צו את בני ישראל כו' את קרבני לחמי

"צו את בני ישראל... קרבני לחמי לאשי". הסוגריים מתייחסים להסבר הפסוק הזה בפרשת פינחס.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב

צו את־בני ישראל ואמרַת אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנֵי לַחֲמֵי לֹאֲשִׁי רֵיחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 משכיל לאיתן

"משכיל לאיתן האזרחי", כותרת מזמור פ"ט. אדמו"ר הזקן משתמש בשם הזה כדי לתאר את רצון הנשמה, שלמעלה מהבנה.

Psalms 89:1 תהילים פ"ט:א

משכיל לאיתן האזרחי:

Maschil of Ethan the Ezrahite.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 27

77 וחכמה עילאה שהוא למעלה ג"כ מההשגה

בתניא, פרק יח, מוסבר שחכמה היא מקור השכל, והיא למעלה מבינה ומהשגה; משום כך יש לכל יהודי אמונה שלמעלה מהשכל. הטקסט מצטט זאת כדי לבאר שחכמה עילאה היא למעלה מהשגה.

Tanya, Likkutei Amarim 18:11 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים י"ח:י"א

וְלָכֵן, כָּל יִשְׂרָאֵל, אֲפִילוּ הַנְּשִׁים וְעַמֵּי הָאָרֶץ, הֵם מְאֻמֵּינִים בָּהּ, שֶׁהָאֱמוּנָה הִיא לְמַעְלָה מִן הַדַּעַת וְהַהֲשָׁגָה, כִּי "פֶּתִי יֵאֱמִין לְכָל דְּבָר, וְעָרוֹם יָבִין וְגו'", וְלִגְבִי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִן הַשִּׁכְלָה וְהַדַּעַת וְלִית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בָּהּ כָּל־ל - הַכֹּל כִּפְתִּיִים אֲצִלוּ וְתִבְרָה, כְּדֻכְתִּיב: "וְאֵנִי בָעַר וְלֹא אֲדַע, בְּהִמּוּת הַיְיָתִי עִמָּךְ, וְאֵנִי תָמִיד עִמָּךְ וְגו'", כְּלוּמְר, שֶׁבְּזֶה שֶׁאֵנִי "בָּעַר" וְ"בְּהִמּוּת" - "אֵנִי תָמִיד עִמָּךְ".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

78 ראה אנכי נותן

"ראה, אני מציב לפניכם היום ברכה וקללה". הסוגריים מתייחסים לביאור של פסוק זה.

Deuteronomy 11:26 דברים י"א:כ"ו

רֵאָה אֲנֹכִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה:

:Behold, I set before you this day a blessing and a curse

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 28

79 ישראל עלו במחשבה

המדרש מונה שישה דברים שקדמו לבריאת העולם; ישראל נמנים עם הדברים ש"עלו במחשבה" להיברא. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לבאר

קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגוי" שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגוי" [לפני שמש ינון שמו] רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם, ...

In the beginning, G-d created" - six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

83 פתחו באף

רבי חנינא בן סנסן אומר שארבעה פתחו ב"אף" ואבדו ב"אף": הנחש, שר האופים של פרעה, עדת קורח והמן. הטקסט מדבר על שלושה, והערות קה"ת דנה במספרים.

Bereshit Rabbah 19:2 בראשית רבה י"ט:ב

ויאמר אל האשה אף כי אמר אלקים - אמר רבי חנינא בן סנסן: ארבעה הן שפתחו באף ונאבדו באף, ואלו הן: נחש ושר האופים ועדת קורח והמן נחש, (בראשית ג:א): ויאמר אל האשה אף. שר האופים, (שם מ:טז): אף אני בחלומי. עדת קרח, (במדבר טז:יד): אף לא אל ארץ. המן, (אסתר ה:יב): אף לא הביאה אסתר המלכה:

It said to the woman: Did [af] G-d actually say..." - Rabbi Hanina ben Sansan said: There are four people who began a statement with af and perished by [divine] wrath [af], and they are: The serpent, the baker [in prison with Joseph], the congregation of Korah, and Haman. The serpent - "It said to the woman: Did [af] G-d actually say..." The baker - "I, too [af], in my dream..." (Genesis 40:16). The congregation of Korah - "Moreover, [af] not to a land..." (Numbers 16:14). ... Haman - "Moreover, [af]

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

84 ואף גם זאת

"ואף גם זאת כהיותם בארץ אויביהם לא מאסתיים". ה"מקדש מלך", המצוטט כאן, מפרש זאת כנוכחות ה' עם ישראל בגלות.

Leviticus 26:44 ויקרא כ"ו:מ"ד

וְאֶף־גַּם־זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא־מָאֲסִיתִים וְלֹא־נִעַלְתִּים לְכָל־תֵּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם:

And yet for all that, when they are in the land of their enemies, I will not reject them, neither will I abhor them, to destroy them utterly, and to break My covenant with them; for I am the L-RD their G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 תבא כל רעתם

"תבוא לפניך כל רעתם". על הפסוק הזה אומר המדרש על איכה שישראל

את שורש הנשמות ב"מחשבה" — בחכמה ובכינה.

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א:ד

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגוי". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגוי" ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגוי" שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגוי" [לפני שמש ינון שמו] רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם, ...

In the beginning, G-d created" - six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

29 פסקה

80 ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו

"כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו". אדמו"ר הזקן מפרש את "אף" כתוספת של מדרגה רביעית, הגבוהה ביותר, הנמשכת אל "עשיתיו" — עולם העשיה.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז

כָּל הַנִּקְרָא בְּשִׁמִּי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאֲתִיו יִצְרַתִּיו אֶף־עָשִׂיתִיו:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 והחכמה מאין תמצא

"והחכמה מאין תמצא?" נקרא במשמעות: החכמה נמצאת מן האין — חכמה נובעת מן הרצון שלמעלה ממנה.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵינָן תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82 וישראל עלו במחשבה

המדרש מונה את ישראל בין הדברים ש"עלו במחשבה" לפני הבראה. הסוגריים מביאים זאת כמקור לשורש הנשמות בחכמה, הנקראת "מחשבה".

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א:ד

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגוי". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגוי" ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית

בקשר לפסוק על הקשת.

Berakhot 59a:12 ברכות נ"ט א"י"ב

אמר רבי אלכסנדר אמר רבי יהושע בן לוי: לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב, שנאמר: "והאלקים עשה שיראו מקפניו". ואמר רבי אלכסנדר אמר רבי יהושע בן לוי: הוֹאֵה אֶת הַקֶּשֶׁת בְּעֵנָה צִרִיךְ שִׁפּוּל עַל פָּנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּמְרָאָה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵנָה וְגוֹי וְאֶרֶץ וְאֶפֶל עַל פָּנָיו". לִיִּיטִי עֲלֶיהָ בְּמַעֲרָבָא, מְשׁוּם דְּמַחֲזִי כְּמֵאן דְּסָגִיד לְקֶשֶׁתָּא. אָבֵל בְּרוּכִי וְדַאי מְבָרַךְ. מַאי מְבָרַךְ? — "בְּרוּךְ ... זֹכֵר הַבְּרִית". בְּמִתְנִיתָא תְּנָא, רַבִּי ...

R. Alexander said in the name of R. Joshua b. Levi : Thunder was only created to break the pride of the heart ; as it is said, "G-d hath so made it that men should fear before Him" (Eccles. iii. 14). Also said R. Alexander in the name of R. Joshua b. Levi : Who sees the rainbow should prostrate himself upon his face; as it is said, "As the appearance of the bow that is in the cloud...and when I saw it, I fell upon my face" ... (Ezek. i

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הגמרא אומרת שמי שמסתכל בקשת אינו חס על כבוד קונו, ומביאה פסוק זה. הטקסט מונה זאת בין המקורות העוסקים בקשת.

Chagigah 16a:11 חגיגה ט"ז א"י"א

כל שלא חס על כבוד קונו, רתוי לו שלא בא לעולם. מאי היא? רבי אבא אמר: זה המסתכל בקשת. רב יוסף אמר: זה העובר עבירה בסתר. מסתכל בקשת, דכתיב: "כִּמְרָאָה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵנָה בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם כֵּן מְרָאָה הַנֶּגַה סְבִיב הוּא מְרָאָה דְּמוּת כְּבוֹד ה'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

91 כמראה הקשת

"כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם, כן מראה הנוגה סביב... ואראה ואפול על פניי". אדמו"ר הזקן מפרש את הנוגה כקליפת נוגה מזוככת, העולה כאור חוור.

Ezekiel 1:28 יחזקאל א"כ"ח

כִּמְרָאָה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵנָה בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם כֵּן מְרָאָה הַנֶּגַה סְבִיב הוּא מְרָאָה דְּמוּת כְּבוֹדֵי וְאֶרֶץ וְאֶפֶל עַל־פָּנָיו וְאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר:

As the appearance of the bow that is in the cloud in the day of rain, so was the appearance of the brightness round about. This was the appearance of the likeness of the glory of the L-RD. And when I saw it, I fell upon my face, and I heard a voice of one that spoke

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 יפת תואר

"אשת יפת תואר" מבין שבויות המלחמה. הסוגיים מפנים למאמר על פרשה זו.

Deuteronomy 21:11 דברים כ"א י"א

וְרֹאֵיתָ בַּשְּׁבִיָּה אִשְׁתִּי יִפְת־תֹּאֵר וְחֶשְׁקָתָהּ כִּה וְלִקְחָתָהּ לְךָ לְאִשָּׁה:

and seest among the captives a woman of goodly form, and thou hast a desire unto her, and wouldest take her to thee to wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הוכו ב"אף" ומתנחמים ב"אף".

Lamentations 1:22 איכה א' כ"ב

תָּבֹא כָל־רָעָתָם לִפְנֵיהֶּ וְעוֹלָל לְמוֹ כְּאֲשֶׁר עוֹלָלָתָ לִי עַל כָּל־פִּשְׁעֵי כִּי־ רְבוֹת אֲנֹחִי וְלִבִּי דוֹי:

Let all their wickedness come before Thee; And do unto them, As Thou hast done unto me For all my transgressions; 'For my sighs are many And my heart is faint

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 אף חכמתי

"אף חכמתי עמדה לי". המדרש מפרש את "אף" ככעס או כמאמץ: התורה שלמד שלמה ב"אף" היא שעמדה לו.

Ecclesiastes 2:9 קהלת ב' ט'

וְגִדַּלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי מִכָּל שֶׁהָיָה לִפְנֵי בִירוּשָׁלַם אֵף חֲכַמְתִּי עֲמָדָה לִי:

So I was great, and increased more than all that were before me in Jerusalem; also my wisdom stood me in stead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 תורה שלמדתי באף נתקיימה בי

רבי אחא אומר ששלמה אמר: התורה שלמדתי ב"אף", מתוך מאמץ, היא שעמדה לי. בהערת קה"ת נאמר שהטקסט מצטט את הדברים בשינוי לשון.

Kohelet Rabbah 2:9 קהלת רבה ב' ט'

וְגִדַּלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי מִכָּל שֶׁהָיָה לִפְנֵי בִירוּשָׁלַם. וְכִי מִי הָיָה לִפְנֵי בִירוּשָׁלַם, לֹא דָוִד אָבִיו הָיָה, אֲרַבְעָה נִקְרְאוּ מִנֶּה בֶן פֶּרֶס, אוֹן בֶּן פֶּלֶת, בֶּנוֹ צִפּוֹר, בֶּנוֹ כְּעוֹר, וְחִזְקִיָּה. וְשְׁנַיִם נִקְרְאוּ מִנֶּה בֶן מִנֶּה, בֶּן עֲקֹשׁ וְשִׁלְמָה. אֵף חֲכַמְתִּי עֲמָדָה לִי. אָמַר רַבִּי אֲחָא אָמַר שְׁלֹמֹה כָּל תּוֹרָה שֶׁלִּמַּדְתִּי בְּזִקְנָתִי פִּסְטִירִיו בְּאָף, נִתְקַמָּה בִּי.

I grew great, and increased more than all who were before "me in Jerusalem; my wisdom, too, was sustained in me" (Ecclesiastes 2:9). "I grew great, and increased more than all who were before me in Jerusalem" - who was before him in Jerusalem? Was it not David his father? Four were called a maneh son of a half-maneh: is one hundred dinars. This is a metaphor for a great person whose father was unremarkable. On, son of Pelet; the son of Tzipor; the son of Beor; and ... Hezekiah. Two

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

88 אריתי מורי

"ליקטתי את המור שלי עם בשמי". אדמו"ר הזקן מפנה למאמר על פסוק זה.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה' א'

בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כָּלָה אֲרִיתִי מוֹרִי עִם־בִּשְׁמִי אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עִם־חֶלְבִי אָכְלוּ רָעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 רבי יהושע בן לוי מלמד שמי שרואה קשת בענן צריך ליפול על פניו, על פי הפסוק "כמראה הקשת... ואראה ואפול על פניי". הטקסט מצטט זאת

תחילתן בסופן". לכן לתורה ולמצוות שירדו לדברים גשמיים יש שורש נעלה מאוד.

הערת קה"ת

פ"א מ"ז. ראה לעיל פ' נשא כה, א.

99 נעוץ תחלתן בסופן

בספר יצירה נאמר על עשר הספירות ש"סופן נעוץ בתחילתן ותחילתן בסופן, כמו שלהבת הקשורה בגחלת". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כרצון העליון ביותר, המתגלה במדרגה הנמוכה ביותר — עולם העשייה.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א"ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

100 וזהו שארז"ל

הערת קה"ת מפנה Berakhot 61b למילים האלה.

Berakhot 61b ברכות ס"א ב

הערת קה"ת

ברכות סא, ב. [כ].

101 ולאום מלאום יאמץ

המילים כאן מצטטות את Genesis 25:23. הקטע מופיע למטה.

Genesis 25:23 בראשית כ"ה כ"ג

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבֶטְנָהּ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדוּ וְלֹאִם מְלֹאִם יֵאָמֵץ וְרֵב יַעֲבֹד צָעִיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb, And two peoples shall be separated from thy bowels; And the one people shall be stronger than the other people; And the elder shall serve the younger

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כה, כג.

102 ע"פ הן האדם היי כאחד ממנו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תו"א ה, ג.

103 דדוקא בבחי' דעת התחתון שהוא דעת המושג

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Sefer HaMaamarim 5666.

הערת קה"ת

מובא בסה"מ פרי"ת ע' סה. וראה שם ע' סח. סה"מ עזרי"ת ע' ריו. סה"מ תרס"ו ע' קלג. סה"מ תר"ס ע' צב.

104 לקמן בפי' פינחס (הוא לקמן בשח"ש)

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה ג"כ להלן פינחס עט, סע"ד שו"ה כח. מסעי צה, ב שו"ה לכך.

93 ויאבק איש

"ויאבק איש עמו עד עלות השחר". אדמו"ר הזקן מפנה לסיום מאמר על פסוק זה.

Genesis 32:25 בראשית ל"ב כ"ה

וַיִּנָּחֵר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him .until the breaking of the day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 שהעלו אבק עד כסה"כ

רבי יהושע בן לוי לומד מן המילים "בהיאבקו עמו" שהעלו אבק ברגליהם עד כיסא הכבוד. המאמר המצוטט מבאר את דברי חז"ל האלה.

Chullin 91a:18-19 חולין צ"א א:י"ח-י"ט

ורבנן האי בהאבקו עמו מאי דרשי ביה מבעי ליה לכאידך דר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע ב"ל מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד כתיב הכא בהאבקו עמו וכתיב התם (נחום א, ג) וענן אבק רגליו ואמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמו גיד הנשה שנשה ממקומו ועלה וכן הוא אומר (ירמיהו נא, ל) נשתה גבורתם היו לנשים

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

95 וארח צדיקים כאור נוגה

"וארח צדיקים כאור נוגה, הולך ואור עד נכון היום". המדרש המצוטט כאן מפרש זאת כאור שנברא ביום הראשון.

Proverbs 4:18 משלי ד:י"ח

וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגֶה הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד-נִכּוֹן הַיּוֹם:

But the path of the righteous is as the light of dawn, That shineth more and more unto the perfect day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 הערת קה"ת מפנה לTikkunei Zohar 6a:5 למילים האלה.

Tikkunei Zohar 6a:5 תקוני זוהר ר א:ה'

וְאִי תִּמָּא הָא חֲסֵד גְּבוּרָה דְּמִתְמָן מְלָכוּת אִיהִי אֶהְבֵּה וַיִּרְאָהּ, אִיךְ אוּקְמוּהוּ רַבְּנָן גְּדוּלָּה תוֹרָה שְׂמִיכָאָה לְאָדָם לִידֵי מַעֲשֶׂה, דְּמִהְכָּא מִשְׁמַע דְּכָל הַקּוּדָם יִרְאֵתוּ לְחֻקְתּוֹ חֻקְתּוֹ מִתְקַיֶּמֶת, אֶלְא כֻּלָּא קִשּׁוּט, תַּפְאָרֶת אֲתֵקְרִי אָדָם, כְּגוּנָא דִּילִיָּה הָנָה אָדָם ה' א" דְּלִתְמָא, דְּאוּקְמוּהוּ עֲלִיָּה דְהָנָה רֵאשׁוֹן לְמַחְשְׁבָהּ וְאַחֲרָיו לְמַעֲשֶׂה, וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהוּ רַבְּנָן, יִשְׂרָאֵל עֲלָה בְּמַחְשְׁבָהּ לִיפְרָאוֹת, דְּאֲתָמֵר עֲלִיָּהוּ אָדָם אֲתָם, אוּף הָכִי תַּפְאָרֶת דְּאִיהוּ יְהוּ"ה, אִיהוּ רֵאשׁוֹן לְמַחְשְׁבָהּ דְּאִיהִי ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

97 הערת קה"ת מפנה לExodus 14:1 למילים האלה.

Exodus 14:1 שמות י"ד:א

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

:And the L-RD spoke unto Moses, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 30

98 וז"ש בס"י

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהתורה והמצוות נמשכות מן הנקודה האמצעית, אך שורשן גבוה אפילו מן העיגול המקיף אותה, כדברי ספר יצירה: "נעוץ

ישעיה מג, ז. וראה להלן פנחס פ, ד.

115 שלשם דוקא נמשך בחי' כתר עליון

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ראה לעיל פי' בהעלותך לו, א.

116 ומלי דאצ"י . . כתר עליון

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.
הערת קה"ת
מובא באוה"ת ואתחנן ע' פד.

117 והחכמה מאין תמצא

המילים כאן מצטטות את Job 28:12. הקטע מופיע למטה.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵין תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place
?of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

118 ג' פתחו באף

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

"כלשונו הק' והטהור מצאתי בלקח טוב (פסק"ז) בראשית (רס"י ג) ד"ה אף
כי אמר אלקים. וקחשיב שם נחש, שר האופים, המן. וכ"ה במדרש אגדה
(בראשית הנ"ל) הלי' ג' פתחו באף. ושם בלקח טוב הנ"ל מסיים בסיומו
לבסוף בדי' וקחשיב גם [עדת] קרח. וכ"כ להדיא (בפ' וישב סי' מ, טז) ד'
פתחו באף. וכ"כ המדרש אגדה סו"פ וישב ד' פתחו כו' ובב"ר (פיי"ט סי' ב)
ובאסת"ר (פ"ט, ג) ובילקוט בראשית (רי' כו) ושם באסתר (ה) ושם ב"ר
(פפ"ח סי' ו) ובלקח טוב על אסתר כל אלו חושבים ד' ולא ג' — ע"ל האזינו
(עז, ב) ". [כ].

119 ועי' במאו"א ערך אף באות א' סעיף ק"ז

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.
הערת קה"ת

"אף נק' המלי' י"ה אדנ"י ע"ה גי' אף ואף . . ובי' נקבי החוטם בי' נוקבין לאה
ורחל". ובאוה"ת ויקרא-א ע' ריב מציינ' "ובי"ג שם ואף לאה גם רחל וצ"ל
משום דלאה היא דיגין כמו שהקפידא מתגלית באותיות המחשבה יותר
מהדבור" ע"ש. וביהל אור ע' תרכו "אף נק' המלכות כו".

120 ובמק"מ בחקתי קט"ו ב'

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.
הערת קה"ת

"ושיעור הכתוב ואף שהוא זעיר כמד"א אף אני, וגם זאת שהיא המלי' כולם
הם עמכם בגלות וז"ש בהיותם בארץ כו' בהיותם כולא כחדא עכ"ל, ולפי
הנז"ל דגם מורה על ז"א א"כ ואף בא לרבות או"א ואריך כו" — אוה"ת
ויקרא-א ע' ריג.

121 ובמדרש איכה . . לקו באף ומתנחמים באף כו'

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.
הערת קה"ת

מובא גם באוה"ת ויקרא-א ע' ריב "באף לקו שנאמר אף אני אלך עמם בקרי
ומתנחמים באף שנאמר ואף גם זאת".

105 שמעורב טו"ר

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

לכאורה זה נגד מ"ש בתניא [פרק לז] שהנשמה עצמה א"צ תיקון ולא ירדה
רק לברר בירורי נוגה. — אוה"ת בלק ע' תתקפז. ראה אוה"ת וישב רעג, א
"ור"ל ע"ד והנה אופן אחד למטה בארץ ות"י מלרע, ע' בדי"ה האזינו השמים
דרוש השלישי בסופו", עכ"ל.

106 בביאור ע"פ לכבתי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
לקמן שה"ש ל, א.

107 ובפ' מטות בביאור ע"פ החלצו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
פז, ג.

108 ובדי"ה ויקהל משה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
תו"א פח, א.

109 בדי"ה וספרתם לכם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ראה לעיל פי' במדבר יא, ג.

110 פי' שלח ע"פ מקושש עצים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
לעיל מב, א.

111 בביאור ע"פ צו את בניי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
לקמן פי' פנחס עז, ד ואילך.

112 באג"ה בדי"ה למה נסמכה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
סי' כח. וראה גם לעיל דף ס, ג.

113 מחשבה — וכנזכר בזהר

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ועל"ק ואתחנן רפ"ב. וש"ג. [כ].

114 ולכבודי בראתני יצרתיו

המילים כאן מצטטות את Isaiah 43:7. הקטע מופיע למטה.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז

כל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו וְיִצְרָתִיו אֶף־עֲשִׂיתִיו:

Every one that is called by My name, and whom I have creat-
'ed for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

122 שמות (י"ד א')

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

"פי ענין ואף גם זאת בהיותם כו' שהוא ע"ד ברח דודי ודמה לך לצבי מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו כו'" — אוה"ת ויקרא-א ע' ריג.

123 ברבות בקהלת ע"פ אף חכמתי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ב, ט בשינוי לשון. וראה רמב"ם הלי' ת"ת פ"ג ה"ב.

124 כפי אמור בדף צ"ה ע"ב

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

ראה גם באוה"ת ויקרא כרך ד ע' א"סו. מטות ע' אישה.

125 בפ"י המשניות להרמב"ם ספ"ה דאבות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה לעיל פי ויקרא ה, ד.

126 כמראה הקשת

המילים כאן מצטטות את Ezekiel 1:28. הקטע מופיע למטה.

Ezekiel 1:28 יחזקאל א' כ"ח

כְּמֵרָאָה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי בְּיָוִם הַגֶּשֶׁם כֵּן מֵרָאָה הַנֶּגֶה סָבִיב הוּא מֵרָאָה דְּמוּת כְּבוֹד־ה' וְאֶרְאָה וְאֶפְלֵי עַל-פְּנֵי וְאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר:

As the appearance of the bow that is in the cloud in the day of rain, so was the appearance of the brightness round about. This was the appearance of the likeness of the glory of the L-RD. And when I saw it, I fell upon my face, and I heard a voice of one that spoke

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כח.

127 ועיני מעיני כמראה הקשת כו' בגמרא . . פי' המק"מ

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת נ"ך-א ע' שצט. אוה"ת בראשית-א דף ע"א, א.

128 ובד"ה כי תצא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לקו"ת פי' תצא לו, ב.

129 ובת"ז בהקדמה (ד"ו סע"א)

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

הלשון נעתק באוה"ת בראשית-א דף קלב, ב. וראה גם באוה"ת נ"ך-א ע' שצט.

130 וכ"כ בפרדס ערך נוגה

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בראשית-א דף קלב, ב. שם כרך-ג דף תרנב, ב.

131 וברכות בראשית פי"א ובפי"ב

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

"דקאי על אור שנברא ביום ראשון שגזנו לצדיקים לע"ל וכ"ה שם פי י"ב" — אוה"ת נ"ך-א ע' תקסב.

132 זח"ג נשא (קכ"ט א')

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בראשית-א דף קלב, ב. כרך-ג דף תרנב, ב.

133 האוינו (רפ"ח ב')

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

"וואר צדיקים כו' וזהו בחי' אז תתענג על ה'" — אוה"ת נ"ך-א ע' תקסב.

134 ועי' במאו"א אות א' סעיף קכ"ב קכ"ג

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

נתבאר באוה"ת נ"ך-א ע' תכב ואילך.

פסקה 31

135 כחול הים אשר לא יספר

"והיה מספר בני ישראל כחול הים, אשר לא ימד ולא יספר". זהו הפסוק שהגמרא דנה בו.

Hosea 2:1 הושע ב' א'

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמַּד וְלֹא יִסְפֹּר וְהָיָה בְּמִקוֹם אֲשֶׁר־יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִי:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

136 כאן כשישראל עושין רצונו של מקום

הגמרא מיישבת את הסתירה בין "והיה מספר בני ישראל כחול הים" לבין "אשר לא ימד ולא יספר": הפסוק השני נאמר כשישראל עושים רצונו של מקום, והראשון כשאינם עושים רצונו. אדמו"ר הזקן מסביר מדוע עשיית רצון ה' גורמת לכך שאין למנות את ישראל.

Yoma 22b:6 יומא כ"ב ב'ר'

לֹא קִשְׂיָא: כָּאן בְּזִמְנֵי שִׂישְׁרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם. כָּאן בְּזִמְנֵי שִׂישְׁרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְהָרָאשׁוֹן כְּשֵׁאִינֵם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ. אַדְמוּר הַזֶּקֶן מְסַבֵּיר מַדּוּעַ עֲשִׂיית רְצוֹן ה' גּוֹרֶמֶת לַכֹּךְ שֶׁאֵין לִמְנוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל.

כָּאן בִּידֵי אָדָם, כָּאן בִּידֵי שְׁמַיִם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יומא כב, ב. ראה אוה"ת שמות כרך-ה ע' תתצח.

Great is the L-RD, and highly to be praised; And His greatness is unsearchable.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

142 מי מנה עפר יעקב

"מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל". אדמו"ר חזקוני מציע שתי קריאות לחלקו השני של הפסוק, ומפרש את "עפר יעקב" כתורה, שהיא למעלה ממספר.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 32

143 בסיי שאדון יחיד ואין שני לו

הערת קה"ת מפנה שם לקטע מספר יצירה על "יחיד" ועל "אחד".

הערת קה"ת

פ"א מ"ו (שם: ואין לו שני). ראה ביאה"ז להצ"צ-א ע' עז.

144 שאדון יחיד ואין שני לו ולפני אחד מה אתה סופר

בספר יצירה נאמר על עשר הספירות: "שהאדון יחיד ואין שני לו, ולפני אחד מה אתה סופר?" בהערת קה"ת מצוין שבנוסח שם כתוב: "והוא אין שני לו".

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלחבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

145 כנוי בזהר דפלגא גופא לא איקרי אחד

רבי שמעון מלמד שזכר בלא נקבה נקרא חצי גוף, וחצי אינו אחד; כשהשניים מתחברים הם נעשים גוף אחד, ואז הוא נקרא אחד. אדמו"ר חזקוני משתמש בכך כדי להראות ש"אחד" פירושו חיבור של חלקים.

Zohar III, 7b זח"ג ז, ב

הערת קה"ת

זח"ג ז, ב.

146 והיו לבשר אחד

"והיו לבשר אחד". איש ואישה כשהם מתחברים נקראים אחד.

Genesis 2:24 בראשית כ"ד:

עלינו יעזוב איש את אביו ואת אמו וידבק באשתו והיו לבשר אחד: Therefore shall a man leave his father and his mother, and shall cleave unto his wife, and they shall be one flesh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, כד.

137 אלף אלפים ישמשוני

במראה דניאל נאמר: "אלף אלפים ישמשוניה ורבו רבנו קדמוהי יקומון". הגמרא עממת מספר זה עם הפסוק "היש מספר לגדודיו".

Daniel 7:10 דניאל ז':י

נהר דייגור נגד ונפק מן קדמוהי אלף אלפין ישמשונה ורבו רבנו קדמוהי יקומון דינא יתב וספרין פתיחו:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

138

הגמרא מיישבת את הסתירה בין "אלף אלפים ישמשוניה" לבין "היש מספר לגדודיו": הפסוק הראשון נאמר כשכית המקדש אינו עומד על תילו, ואז, כביכול, פמליה של מעלה מתמעטת. אדמו"ר חזקוני מוזה ואת לתשובה בעניין מספרם של ישראל.

Chagigah 13b:12 חגיגה י"ג ב:י"ב

כתוב אחד אומר: "אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבנו קדמוהי יקומון", וכתוב אחד אומר: "היש מספר לגדודיו"! לא קשיא: כאן בזמן שבית המקדש קיים, כאן בזמן שאין בית המקדש קיים, כביכול שנתמעתה פמליא של מעלה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

139 על כן יאמרו המושלים בואו חשבון

"על כן יאמרו המושלים בואו חשבון". ההערה שבסוגריים מוסיפה לדיון בפסוק זה, שבו מלכות נקראת "חשבון".

Numbers 21:27 במדבר כ"א:כ"ז

עלינו יאמרו המושלים באו חשבון תבנה ותכוננו עיר סחון:

Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140 וזהו שארז"ל

רבי אלעזר מלמד שכפי שכל חוליה מצטרפת למכלול של שריון, כך בצדקה כל פרוטה מצטרפת לסכום גדול. אדמו"ר חזקוני מפרש "חשבון גדול" כמספר שהוא באמת מעבר ליכולת המנייה.

Bava Batra 9b:1 בבא בתרא ט' ב:א

"משגשג ארחתיה דאמייה", משמיה דרבי אלעזר - מאי דכתיב: "ויקבש צדקה כשרי"? לומר לה: מה שריון זה - כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול, אף צדקה - כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול. רבי חנינא אמר מהכא: "ויכבד עדים כל צדקתינו"; מה כגד זה - כל נימא ונימא מצטרפת לכגד גדול, אף צדקה - כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"ב ט, ב [ב].

141 ולגדולתו אין חקר

"גדול הוי' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר". כאן מתאר הפסוק את אין סוף הנמשך למלכות באמצעות המצוות.

Psalms 145:3 תהילים קמ"ה:ג

גדול ה' ומהלל מאד ולגדלתו אין חקר:

which was also of barley, and was to show that the Community of Israel was not unfaithful to the Holy King.¹The first 9 lines of the Hebrew text do not appear in our translation. This was brought for seven full weeks, and then the Holy King came to join the Community of Israel and the Torah was given to Israel.¹The last 47 lines of the ... Hebrew text do not

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

154 ובמא"א אות ע' סק"ד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
צ"ל סכ"ד.

155 עפרות זהב

"יש בו עפרות זהב". ספר מאורי אור מביא זאת כדי להראות שגם בינה נקראת "עפר".

Job 28:6 איוב כ"ח:ו'

מקום-ספיר אֶבְנֵי וְעִפְרֹת זָהָב לוֹ:

The stones thereof are the place of sapphires, And it hath dust of gold

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, ו.

156 והי אור הלבנה

"והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על העלייה העתידית של ז"א ונוקבא.

Isaiah 30:26 ישעיהו ל"ב:כ"ו

וְהָיָה אֹרֶי-הַלְבֵנָה כְּאֹרֶת הַחֲמָה וְאֹרֶת הַחֲמָה יְהִיָּה שְׁבַעֲתַיִם כְּאֹרֶת שְׁבַעַת הַיָּמִים בַּיּוֹם הַזֶּה אֶת-שֶׁכֶר עֲמוֹ וּמַחֲץ מִכְתּוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי ל, כו.

157 אחד הי אברהם

"אברהם היה אחד". אדמו"ר הזקן מפרש זאת ככל הנשמות הכלולות באברהם בבחינת "אחד".

Ezekiel 33:24 יחזקאל ל"ג:כ"ד

בְּנֵי-אָדָם יֹשְׁבֵי הַחֲרִבּוֹת הָאֵלֶּה עַל-אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים לֵאמֹר אֶחָד הֵיָּה אֲבֹרָהָם וַיִּירֶשׁ אֶת-הָאָרֶץ וְאַנְחֵנוּ רַבִּים לָנוּ נִתְּנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה:

Son of man, they that inhabit those waste places in the land' of Israel speak, saying: Abraham was one, and he inherited the land; but we are many; the land is given us for inheritance.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל לג, כד.

147 יחזקאל מצטווה לחבר את עץ יהודה ואת עץ יוסף, כדי שיהיו לאחדים בידך". זוהי דוגמה נוספת לכך ש"אחד" פירושו חיבור של חלקים.

Ezekiel 37:17 יחזקאל ל"ז:י"ז

וְקָרַב אֹתָם אֶחָד אֶל-אֶחָד לְךָ לַעֲזֹ אֶחָד וְהָיוּ לְאַחָדִים בְּיָדְךָ:

and join them for thee one to another into one stick, that they may become one in thy hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 33

148 שאין עוד מלבדו

"הוי' הוא האלקים, אין עוד מלבדו". כאן הדבר מתאר את ה"יחיד", את עצמותו של ה'.

Deuteronomy 4:35 דברים ד':ל"ה

הערת קה"ת

דברים ד, לה. ו, ב.

149 בד"ה וארא אל אברהם

הערת קה"ת מפנה למקומות האלה באור התורה בעניין "אחד" ו"יחיד".

הערת קה"ת

תו"א נה, ב. אוה"ת שמות כרך-ח ד"ה וארא סעי' ה ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' תכט ואילך.

150 וארא אל אברהם

"וארא אל אברהם, אל יצחק ואל יעקב". הסוגריים מפנים למאמר על פסוק זה, העוסק ב"אחד" וביחיד".

Exodus 6:3 שמות ו':ג'

וְאָרָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמִי ה' לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם:

and I appeared unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob, as G-d Almighty, but by My name Havayah I made Me not known to them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

151 בביאור ע"פ כי אתה נרי

הערת קה"ת מציינת שהביאור על "כי אתה נרי" נמצא בתורה אור, פרשת מקץ.

הערת קה"ת

תו"א פ' מקץ.

152 כי אתה נרי

"כי אתה נרי, הוי'". הסוגריים מפנים לביאור פסוק זה בפרשת מקץ.

II Samuel 22:29 שמואל ב כ"ב:כ"ט

כִּי-אַתָּה יִרְיֶי Havayah וְיִגִּיהַ חֹשֶׁךְ:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

153 ועל דא יעקב שלימא אתעטר בעטורי

על הקרבן החדש של חג השבועות, הוזהר מדבר על הקשר שבין כל מה שלמעלה וכל מה שלמטה: "ולכן יעקב שלם התעטר בכתרו, וניתנה התורה". הרמ"י, המצוטט כאן, מבאר את הדברים האלה.

Zohar, Emor 31:147-32:155 ספר זוהר, אמור ל"א:קמ"ז-ל"ב:קנ"ה

The truth is that this offering had the same significance as the offering brought by the wife of the jealous husband,

158 מבריה מן הקצה

הבריה התיכון של קרשי המשכן "מבריה מן הקצה אל הקצה". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על מדרגתו של יעקב בעבודת ה'.

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה:
and the middle bar in the midst of the boards, which shall
.pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

159 עבודת מתנה

"את כהונתך אני נותן לך לעבודת מתנה". כאן מדובר במדרגת העבודה הניתנת מלמעלה, שמגלה את פנימיות הלב.

Numbers 18:7 במדבר י"ח:ז

ואתה ובניך אתה תשמרו את־קִהְנֹתְכֶם לְכֹל־דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וְלַמִּבְיֹת
לְפָרֶכֶת וְעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מִתְּנָה אֲתָם אֶת־קִהְנֹתְכֶם וְהָיָה הַקָּרִיב יוֹמָת:

And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood
in everything that pertaineth to the altar, and to that within
the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a
service of gift; and the common man that draweth nigh shall
'be put to death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

160 ואשא אתכם על כנפי נשרים

"ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אליי". אדמו"ר הזקן מפרש את הנשר כמידת הרחמים של יעקב.

Exodus 19:4 שמות י"ט:ד

אַתֶּם רִאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לַמִּצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל־כְּנָפֵי נְשָׁרִים וְאָבִיא
אֶתְכֶם אֵלַי:

Ye have seen what I did unto the Egyptians, and how I bore
.you on eagles'wings, and brought you unto Myself

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יט, ד.

161 איהו וגרמוהי חד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה.

162 איהו וגרמוהי חד

בתיקוני זוהר נאמר שבעשר ספירות דאצילות המלך נמצא בתוכן: הוא וכליו אחד בהם, הוא וכוחות החיים שלו אחד בהם; ואין הדבר כך בספירות דבריא. אדמו"ר הזקן מתאר את העלייה מן הייחוד הראשון אל השני.

Tikkunei Zohar 3b:9-10 תיקוני זוהר ג' ב:ט-י

דְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּאֲצִילוֹת מְלָכָא בְּהוֹן, אִיהוּ וְגִרְמִיָּה חַד בְּהוֹן, אִיהוּ וְחִייוֹ
חַד בְּהוֹן, מַה דְּלֹא הָכִי בְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּבְרִיאָה, דְּלֹא אֵינֶה וְחִייוֹ חַד,
לֹא אֵינֶה וְגִרְמִיָּהוֹן חַד. וְעֵלַת עַל כָּלָא הוּא נְהִיר (נ"א נחית) בְּעֵשֶׂר
סְפִירוֹת דְּאֲצִילוֹת, וּבְעֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּבְרִיאָה, וְנְהִיר בְּעֵשֶׂר כְּתוֹת
דְּמִלְאָכָא, וּבְעֵשֶׂר גִּלְגָּלִי דְּרִקִּיעָא, וְלֹא אֶשְׁתַּנִּי בְּכָל אֶתֶר.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

163 מ"ש בזהר בהעלותך (דקנ"ב סע"א)

שם מובא אותו קטע מהזוהר: הנשמה היא תפארת ישראל, ונשמה לנשמה היא עתיקא קדישא. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על "אדם כי יקריב מכם קרבן": הארת עתיק המלוכשת בתפארת, הנמשכת למטה באמצעות התורה והמצוות.

הערת קה"ת

הלשון הובא לעיל פי ויקרא ג, ב. וראה גם לקמן פי ראה כג, ב.

164 ונשמתא לנשמתא

הזוהר מלמד שלמעלה יש לבוש, גוף, נשמה ונשמה לנשמה: הנשמה היא תפארת ישראל, התורה עצמה, ונשמה לנשמה היא עתיקא קדישא. כאן מדובר במדרגה הרביעית, המתגלית באמצעות הירידה.

Zohar, Beha'alotcha 12:56-13:65 ספר זוהר, בהעלותך י"ב:נ"ו-י"ג:ס"ה

165 והנה ה' נצב עליו

בחלום יעקב נאמר: "והנה הוי' ניצב עליו". עץ חיים, המצוטט בידי הרמ"ז, מסביר זאת כמלוא הגדלות של ז"א בארבע מדרגות.

Genesis 28:13 בראשית כ"ח:י"ג

והנה ה' נָצַב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אֲבִרְךָם אֲבִיךָ וְאֵלָּכִי יִצְחָק הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אֲתָה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לֹךְ אֶתְנַנָּה וְלִזְרַעְךָ:

And, behold, the L-RD stood beside him, and said: 'I am the
L-RD, the G-d of Abraham thy father, and the G-d of Isaac.
The land whereon thou liest, to thee will I give it, and to thy
.seed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

166 ויהיו חיי שרה מאה שנה

"ויהיו חיי שרה מאה שנה". אדמו"ר הזקן מפנה להסבר של הזוהר על פסוק זה.

Genesis 23:1 בראשית כ"ג:א

וַיְהִיו חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה:

And the life of Sarah was a hundred and seven and twenty
.years; these were the years of the life of Sarah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

167 שהסולם היו לו ד' מדרי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה מו"נ ח"ב, פ"י בשם תנחומא.



על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Vocalized Edition (CC-BY-NC); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/balak/2/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/balak/2/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק